

ANATOLE FRANCE

PENGUENLER
ADASI I

Çeviren:
Bekir Karaoğlu

Cumhuriyet

DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ: 105

PENGUENLER ADASI

I

PENGUENLERADASI adlı yapıt Cumhuriyet Dünya
Klasikleri Dizisi'nde Sn. Bekir Karaoğlu'nun izniyle
basılmıştır.

Yayına hazırlayan : Egemen Berköz
Dizgi: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.
Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.
Haziran 2000

ANATOLE FRANCE

PENGUENLER ADASI

I

(L'île des Pingouins)

Fransızcadan Çeviren:
Bekir Karaoğlu

Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türlüüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlelerin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlarına şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır. Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir. 23 Haziran 1941.

Milli Eğitim Bakanı
Hasan Âli Yücel

SUNUŞ

Cumhuriyet'le başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlarımıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yarıda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız- dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

ANATOLE FRANCE ÜZERİNE.

Anatole France (1844-1924) 19. yy sonu ve 20. yy başlan Fransız edebiyatında klasik geleneğin en saygın temsilcisi sayılır. Yapıtlarında zengin bir klasik kültürü açık ve duru bir dille, bilge bir alaycılıkla yansıtabilmiş, edebiyatın her türünde yapıtlar vermiş, politika, din, tarih, sanat, edebiyat ve felsefe alanlarında Voltaire ve Diderot'nun hümanist aydınlanma geleneğini sürdürmüştür.

Asıl adı Jacques-Anatole-François Thibault olan Anatole France 1844 yılında Paris'te bir kitapçının oğlu olarak dünyaya geldi. Stanislas Lisesi'nde sağlam bir hümanist eğitim aldıktan sonra kütüphanecilik, yayınevi asistanlığı, arşivcilik, öğretmenlik gibi değişik işler yaptı. Bu arada Parnasse okulu şairleri arasında yer aldı ve edebiyat çevrelerinde saygın bir yer edindi.

1875 yılında Le Temps gazetesi onu edebiyat eleştirmeni olarak işe aldı. Bu gazetede çağdaş yazarlar üzerine yazdığı eleştiriler daha sonra dört ciltlik *La Vie Littéraire* (Edebiyat Hayatı) adıyla yayımlandı. Daha sonra yayımlanan *Sylvestre Bonnard'ın Suçu* (1881) adlı romanı, güzel dili ve alaycı deyişleriyle onu bir anda üne kavuşturdu.

1877 yılında evlenip beş yıl sonra boşandı ve Paris'in ünlü edebiyat salonlarından birine ev sahipliği yapan Madam de Caillavet ile birlikte yaşamaya başladı. Bu ilişkiden esinlenerek yazdığı trajik bir aşk öyküsü olan *Kırmızı Zambak* (1894) büyük başarı kazandı.

1896 yılında Fransız Akademisi'ne seçildi. Bu yıllarda toplumsal sorunlarla giderek daha çok ilgilenmeye başladı. Dreyfus Olayı başladığında Emile Zola'mn en yakın destekçisiydi. Onun

hazırladığı bildiriye ilk imzayı attı. Amerika'daki Sacco-Vanzetti davası nedeniyle yazdığı açık mektup Amerikan gazetelerinde yayımlandı. 1897-1901 yılları arasında yazdığı dört ciltlik *Histoire Contemporaine* (Çağdaş Tarih) adlı romanında Dreyfus olayını ve Fransız toplumsal politik yaşamını ele aldı.

Voltaire ve Fenelon biçeminde özyaşam öykülerinden oluşan *Le Livre de Mon Ami* (Dostumun Kitabı, 1899); *Le Petit Pierre* (Küçük Pierre, 1918), *Ördek Ayaklı Kraliçe Lokantası* (1893), *Jerome Coignard'ın Düşünceleri* (1893), *Azize Claire Çeşmesi* (1895) ile toplumsal sorunlara ve Fransız politik tarihine eğildiği *Penguenler Adası* (1908), *Jean D'Arc* (1908), *Tanrılar Susamışlardı* (1912) ve *Meleklerin İsyanı* (1914) gibi romanları, öbür önemli yapıtlarıdır.

1921 yılı Nobel Edebiyat Ödülü ona verildiğinde 25 cilt tutan yapıtlarıyla tüm dünyada tanınan bir yazardı. Ömrünün son yıllarında Fransız Komünist Partisi'ne üye oldu.

12 Ekim 1924'de on yıl kadar önce taşınmış olduğu Tours kentinde öldü. Cenazesi devlet töreniyle gömüldü.

PENGUENLER ADASI...

Penguenler Adası güncelliğini günümüze kadar koruyabilmiş en güzel yapıttır. Mizah, tarih, felsefe ve hatta bilimkurgu denebilecek türdeki bu romanda penguenlerin insana dönüştükten sonraki yaşamlarını anlatırken, insanlık tarihi ve özellikle Yakınçağ Fransa tarihindeki önemli olaylara değişik ve düşündürücü yorumlar getirir. Bir gülmece yapıtı olarak çok başarılı bulunmakla birlikte, her sayfasında bağnazlık, baskıcı yönetim düzenleri, kapitalizmin insanı yabancılaştırması, sömürge savaştan, emperyalizm, ... vb. konularda ciddi dersler bulunmaktadır. Kitap Anatole France'm, ömrünün son yıllarında, insanlığın geleceği konusunda kötümser olmaya başladığı dönemin izlerini taşır.

Okuyucular romanda Pembekiz (Jean D'Arc), Trinco (Napoleon), Aegidius Aucupis (Voltaire), Colomban (Emile Zola), Pyrot (Dreyfus), vb. önemli tarihsel kişileri tanımakta güçlük çekmeyeceklerdir.

Bekir Karaoğlu

ÖNSÖZ

Yaşamımda, günlük bir yığın ilginç uğraş arasında, tek bir düşüncem var. Bu düşünce büyük bir amacı gerçekleştirmektir: Penguenlerin tarihini yazıyorum. Bu uğurda, karşılaştığım sayısız güçlüğü ağırmadan aralıksız çalışıyorum.

Bu budunun toprak altında gömülü anıtlarını bulmak için toprağı kazdım. İnsanın ilk kitapları taşlardı. Ben de Penguenlerin ilk çağlarını öğrenebilmek için taşları inceledim. Okyanus kıyılarında bozulmamış höyükleri eşeledim; beklediğim gibi, çakmak taşından yapılmış baltalar, tunç kılıçlar, Roma paraları ve Fransa Kralı I. Louis-Philippe adına kesilmiş bir yirmi para buldum.

Eski çağların tarihi için Beargarden Manastırı rahiplerinden Johannes Talpa'nın yazdığı kitap en büyük yardımcımdır oldu. Ortaçağ Penguen Tarihi için tek sayılabilecek bu kaynaktan doya doya içtim.

XIII. yüzyıldan sonraki tarihleri için biraz daha şanslıyız, ama yine de tarih yazmak oldukça güç. Neyin nasıl olduğunu tam anlayamıyoruz; en büyük sorun tarihinin elindeki belge bolluğu. Bir olay tek tanık tarafından bel-

gelenmişse, bunu hiç düşünmeden kabul ederiz. Kararsızlık, iki veya daha çok tanık olduğunda başlar; çünkü bunların aktarımları her zaman birbiriyle çelişkilidir.

Kuşkusuz, bir tanığı diğerine yeğlemenin güçlü bilimsel nedenleri olabilir. Ama, bu nedenler duygu, tutku, çıkar ve hepsinden de öte, ciddi adamların ortak yönü olan sorumsuz düşünme hastalığından daha güçlü değildirler. Böylece olayları ya çıkarıcı yahut da kaprisli bir deyişle aktarıyoruz.

Ülkemin ve Avrupa'nın en büyük arkeoloji ve paleografik bilginlerine gidip, Penguenlerin tarihini yazarken karşılaştığım güçlükleri anlattım. Her defasında bir küçümsemeyle karşılaştım. Bana acıyan bakışları şöyle diyordu: "Sanki biz tarih mi yazıyoruz sanırsın? Bir belge veya anıtan en ufak bir yaşam veya gerçek kırıntısı çıkarabilmek için mi uğraşıyoruz? Hayır, metinleri olduğu gibi yayınlıyoruz. Belli ve ölçülebilir olan yalnızca metindir; metnin ruhu olmaz, düşünceler fanteziden ibarettir. Tarih yazmak için insanın boş savları ve iyi bir düşlem gücü olması gerekir."

Bir gün, sayın bir bilim adamıyla konuştuktan sonra, her zamankinden daha moralsiz ve üzgün dönerken, birden şöyle düşündüm:

"Oysa, tarihçi denen insanlar da var; soyları henüz tükenmedi. Akademide beş-altı kadarı korunuyor. Onlar metinleri yayınlamıyor, tarih yazıyorlar. Gidip onlarla konuşayım; bana bu uğraş için insanın boş savlan olması gerektiğini söylemeyeceklerdir."

Bu düşünce cesaretimi artırdı. Ertesi gün, en yaşlı ve en tanınmış tarihçinin kapısını çaldım.

"Bayım," dedim ona, "sizin gibi deneyimli birinin

öğütlerini almaya geldim. Bir tarih yazmak istiyorum, ama sonuca ulaşamıyorum."

Tarihçi omuzlarını silkerek yanıt verdi:

"En tanınmış yapıtları kopya etmek varken, tarih yazmak için kendinizi niye bu kadar yoruyorsunuz? Görenek budur. Yeni veya özgün bir düşünceniz varsa, insanları veya olayları yeni bir bakış açısıyla anlatırsanız, okuyucuyu şaşırtırsınız. Okuyucuysa, şaşırmak istemez; bir tarih kitabında önceden bildiği saçmalıkları görmek ister. Onu eğitmek isterseniz, aşağılandığını düşünür ve öfkelenir. Onu aydınlatmaya çalışmayın, yoksa inançlarına sövdüğünüzü basbas bağırır.

Tarihçiler birbirlerinden aşırır. Böylece boşuna yorulmamış ve saygısız görünmekten kaçınmış olurlar. Siz onları örnek alın, özgün olmayın. Özgün bir tarihçi evrensel bir kuşku, aşağılama ve iğrençlik anıtıdır."

"Siz sanıyor musunuz ki," diye ekledi, "yazdığım tarih kitaplarına yenilikler koymuş olsaydım, şimdiki ünüme kavuşabilirdim? Nedir yenilik? Görgüsüzlükten başka şey değil."

Yerinden kalktı. Ona teşekkür edip kapıya gidiyordum ki arkamdan seslendi:

"Bir şey daha: Kitabınızın iyi karşılanmasını istiyorsanız, toplumun üzerine kurulu olduğu erdemleri her fırsatta yüceltmeyi savsaklamayın: inanç, zenginlik, sadaka, özellikle toplumun ana direği olan, yoksulun yazgısına boyun eğmesinin erdemi. Kitabınızda mülkiyet, soyluluk ve jandarmanın kaynaklarını, bu kurumların layık oldukları saygıyla ele alınacağını söyleyin. Yeri geldiğinde doğaüs-

tü güçleri kabul ettiğinizi belirtin. Bunları yaparsanız, kitabınız başarılı olur."

Bu yerinde düşünceleri kafamdan hiç çıkarmadım ve yeri geldiğinde kullandım.

Burada, Penguenlerin değişim geçirmelerinden önceki yaşamlarına eğilmeyeceğim. Onların zoolojiden çıkıp tarihe ve tannbilime girdikten sonraki dönemleriyle ele alıyorum. Açıkçası, büyük Aziz Mael'in insana dönüştürdüğü Penguenlerden söz ediyorum. Bu terimi biraz açıklamak isterim, çünkü bugün bile karışıklığa yol açmaktadır.

Fransızcada *Penguen*, Kuzey Kutup bölgelerinde yaşayan ve alkidler familyasından bir kuştur. Güney Kutup Denizi'nde yaşayan ve sfenisid familyasından olanınaysa manşo deriz. Örneğin, M. G. Lecoite adlı bilgin Belgica gemisiyle yaptığı seferi şöyle anlatıyor: "Gerlache Boğazı'nda yaşayan kuş türleri arasında en ilginç olanı manşolardır. Bunlara çoğu kez yanlış olarak güney Penguenleri denir." Doktor J. B. Charcot ise, gerçek Penguenlerin Güney Kutup bölgesinde yaşayan bu manşolar olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre, 1598 yılında bu bölgeye ilk gelen Hollandalılar, yağlı vücutlarından dolayı bu kuşlara pinguinos adını vermişler. Peki manşolara Penguen diyeceksek, Penguenlere ne ad vereceğiz? Doktor J. B. Charcot bu soruya yanıt vermiyor ve görünüşe bakılırsa, bu pek umurunda da değil.

Her neyse, manşolara Penguen deyip dememe konusunda karar vermek, onları ilk kez gözleyen doktorun hakkıdır; yeter ki bizim söz ettiğimiz Kuzey Kutup Penguenleri Penguen olarak kalabilsin. Böylece Güney ve Kuzey Pen-

guenleri, Kuzey Kutbu ve Güney Kutbu Penguenleri, alkid-ler veya sfenisidler familyasından Penguenler olabilecek. Bu durum perde ayaklıları sınıflandırmak isteyen ornitoloj i bilginlerinin hoşuna gitmeyecektir; birbirine karşıt kutuplarda yaşayan ve birçok şeyleri, özellikle gagaları, kanatçıkları ve ayakları birbirinden farklı olan bu iki tür hayvana aynı adı vermenin doğru olmadığı düşünülebilir. Bana sorarsanız bu karşılıklığa aldırımam. Benim Penguenlerimle Doktor Charcotnunkiler arasındaki farklar ne olursa olsun, benzerlikler daha çok ve daha derin görünüyor. Her ikisinde de düşünceli bir yüz anlatımı, dingin bir gülünçlük, alaycı bir babacanlık ve acemi bir saygınlık gözleriz. Her iki tür de barışsever, geveze, gösteri canlısı, kamu işlerine meraklı ve belki de üstlerini biraz kıskanan yapıdadır.

Bizim Penguenlerin kanatçıkları pullarla değil, kısa tüylerle örtülüdür. Ayakları kuzeyli akrabalarına göre biraz daha geride olduğundan, başları dik, göğüsleri kaban ve gövdelerinde gururlu bir salınmayla yürürler. Gagalarındaki görkem de düşünülürse, Aziz Mael'in nasıl olup da onları yanlışlıkla insan sandığı kolayca anlaşılabilir.

Elinizdeki yapıt, eski tarih diyebileceğimiz ve belleklerde kalan olayları olabildiği ölçüde neden-sonuç ilişkileriyle anlatan türden olacaktır; bu nedenle bilimden çok bir sanat yapıtı sayılabilir. Bu anlatım biçiminin günümüzde olumlu düşünen kafalara yeterli gelmediği, eskil çağlamı Cliosunun bugün dedikoducu bir kadından farklı olmadığı ileri sürülmektedir. Gelecekte kendine daha çok güvenen, çağının yaşam koşullarıyla ilgilenen ve falanca bu dünyanın etkin olduğu tüm alanlarda ortaya koyduklarını bi-

ze anlatan daha farklı bir tarih deyişii belki de olacaktır. Bu tarih artık sanat değil, bilim olabilir. Fakat bunun olabilmesi için, Şimdi elimizde pek az olan ve özellikle Penguenler konusunda hiç bulunmayan, bir yığın sayıbilimsel (istatistiki) bilgiye gerek duyulacaktır. Bir gün ağdaş uluslar bu tür bir tarihe kavuőacaktır, ama geçmiş insanlık için eski deyiőte bir tarihle yetinmek zorundayız. Böyle bir yarıpıtın yararlı olmasıysa özellikle anlatanın iyi niyetine ve gözlem yeteneğine bağlıdır.

Alcalı büyük bir yazarın dediği gibi, bir budunun yaşamı cinayet, yoksulluk ve çılgınlıklar bütünüdür. Penguenlerin tarihi de diğer uluslarinkinden farklı değil; ancak öyle ilginç sayfaları var ki bunları açığa kavuőturabildięimi sanıyorum.

Penguenler uzun süre savaş içinde yaőadılar. İçlerinden biri, Düşünür Jacquot, zyapılarını kk bir tabloda Şöyle zetliyor:

"Drakonitlerin son ağında Bilge Gratien Penguintan 'da gezmeye çıkmıştı. Bir gün temiz havada yalnızca inek ıngıraklarının dalgalandığı yemyeőil bir koyaktan geçerken, bir am ağacının gölgesindeki kk bir köy evine konuk oldu. Evin kadını eőikte bebeğini emziriyor, kk bir ocuk köpeğiyle oynuyor, kr ve yaşlı bir adam da güneşin altında oturmuş dudaklarıyla gün ıőıęını içiyordu.

Evin efendisi olan geç ve sağlam bir adam Gratien 'e ekmek ve süt ikram etti. Düşünür Penguen bu sağlıklı yemeği kabul etti. Sonra:

- Ey bu sevimli ülkenin insanları, dedi, sizleri kutsuyorum. Burada her Şey neşe, uzlaőma ve barış kokuyor.

O böyle konuşurken çobanın biri kovalıyla bir marş çalarak geçti.

- Bu canlı hava nedir? diye sordu Gratien.

- Bu bizim Foklara karşı açtığımız savaşın marşüdür, dedi köylü. Burada herkes bu marşı söyler. Bebekler konuşmadan önce bu marşı öğrenirler. Hepimiz yurtsever Penguenleriz.

- Fokları sevmez misiniz?

- Onlardan nefret ederiz.

- Niçin nefret ediyorsunuz?

- Bir de soruyorsunuz! Foklar Penguenlerin komşuları değil mi?

- Evet.

- İşte bu nedenle Penguenler Foklardan nefret ederler.

- Bu bir neden mi?

- Elbette. Komşu demek düşman demektir. Şu benim tarlamı görüyor musunuz? İşte onun yanındaki tarlanın sahibi en nefret ettiğim kişidir. Ondan sonraki en büyük düşmanlarım bu koyağın öbür yakasında yaşayanlardır. Bu dar koyakta yalnızca onların ve bizim köyümüz vardır: öyleyse düşmanımızdırlar. Bizim delikanlılar ne zaman onlardan bir öbeğe raslasa, karşılıklı sövgü ve kavga alışverişi olur. Şimdi Penguenler Foklara düşman olmasın da ki-me olsunlar? Siz yurtseverliğin ne olduğunu biliyor musunuz? Benim göğsümden yalnızca şu iki haykırış çıkar: Yaşasın Penguenler! Foklara ölüm!"

On üç yüzyıl boyunca Penguenler tüm komşularıyla kıyasıya savaştılar. Sonra bu pek sevdikleri uğraştan birkaç yıl içinde bıktılar ve barış için içten bir istek duydular.

Generaller bu yeni modayı kolayca benimsediler; tüm ordu, subaylar, astsubaylar ve erler buna uymayı zevkle kabullendiler; ama bürokratlar ve kitaplık fareleri bu işe karşı çıktılar, sakatlar üzüldüler.

Aynı Düşünür Jacquot insanlık tarihinin türlü olaylarını gülünç ve çarpıcı bir deyişle anlatan, kıssadan hisseli bir kitap yazdı ve kendi ülkesinin tarihinden de birçok sayfayı kattı. Bazıları ona bu gerçek olmayan tarihi niçin yazdığını, ülkesinin bundan ne yarar göreceğini sordular.

"Büyük yaran olur," dedi düşünür. "Penguenler kendi eylemlerini, gururlarını okşayan her şeyden yalıtılmış ve abartılmış olarak görebilirlerse, daha iyi düşünür ve belki de daha bilge olurlar."

Bu tarih kitabına sanatçıları ilgilendiren konuları da almak istedim, içinde Ortaçağ Penguen resim sanatı üzerine bir bölüm bulacaksınız; bu bölümün öbür bölümler kadar eksiksiz olmadığı düşünülebilir. Bunun korkunç nedenini anlatarak bu önsözü bitirmek isterim.

Geçen yılın haziran ayında, Penguen sanatının kaynakları ve gelişmesi üzerine bir görüşme yapmak üzere, *"Evrensel Resim, Yontu ve Mimarlık Yıllığı"* adlı yapıtın bilge yazan, şimdi rahmetli olan Fulgence Tapir'i görmeye gittim.

Çalışma odasına girdiğimde, üzerinde belgeler yığılı masasında çalışan, ufak tefek ve miyop gözlüklerinin arkasında sevimli bakışları olan bir adam gördüm.

Gözlerinin yetersizliğini örtmek ister gibi, güçlü bir koku alma duyusuna sahip bir burnu vardı. Bu organıyla Fulgence Tapir sanat ve güzellikle iletişim kurabiliyordu.

Fransa'da sık görüldüğü üzere, müzik eleştirmenleri sağır, resim eleştirmenleri de kör olurlar. Bu onlara, estetik düşünceyi kavrayabilmek için gerekli yoğunlaşmayı sağlar. Gizemli doğayı saran biçimleri ve renkleri ayırt edebilecek kadar keskin gözleri olsaydı, Fulgence Tapir bu belge yığınının üzerinde yükselip tüm çağları ve tüm ülkeleri kavrayabilen o büyük sanat kuramını geliştirebilir ve Fransız Akademisi'ne girebilir miydi sanıyorsunuz?

Çalışma odasının duvarları, döşemesi, hatta tavanı bile bağlı paketler, şişkin karton kutular, içleri sayısız fişle dolu teneke kutularla kaplıydı. Bu kadar belge karşısında içimde korkuyla karışık bir hayranlık uyandı. "Hocam," dedim heyecanlı bir sesle, "sizin tükenmek bilmeyen iyilik ve bilginize gereksinmem var. Penguen sanatı konusunda yaptığım araştırmada bana yol gösterebilir misiniz?"

"Bayım," dedi büyük adam, "sanat üzerine her şey, abecesel olarak sınıflandırılmış ve konularına göre ayrılmış fişler halinde bende var. Penguenlerle ilgili her şeyi sizin kullanımınıza vermek benim için bir görevdir. Şu merdivene çıkın ve en üstte gördüğünüz kutuyu indirin. Gerçek duyduğunuz her şey orada."

Titreyerek dediğini yaptım. Fakat o uğursuz kutuyu açar açmaz, içinden fırlayan mavi fişler elimden kaydı ve yağmur gibi yağmaya başladı. Hemen sonra, sanki o kutuya destek olmak ister gibi, yanındaki öbür kutular da açıldılar ve pembe, yeşil, beyaz renkte fişler nisan sağanağı veya çağlayanlar gibi dağıldılar. Bir dakika içinde yerler kalın bir kâğıt örtüsüyle kaplanmıştı. Bitmek bilmeyen yellerden kükrer gibi seslerle fırlayan kâğıtlar sel gi-

bi akıyordu. Bu kâğıt yığnında dizlerine kadar gömülü ka-
lan Fulgence Tapir duyarlı burnuyla yıkımı izliyor, olan bi-
teni seyrederken içini çekiyordu:

"Ah, ne sanat, ne sanat!"

Onu sağanaktan kurtarmak için, elimi uzatıp merdi-
vene çekmek istedim. Fakat çok geçti. Artık umutsuz, yor-
gun ve acınacak bir anlatımla, kısa kollarını cırparak gö-
ğüs hizasına kadar yükselen bu seli durdurmaya çalışıyor-
du. Birden fişler bir hortum oluşturdu ve dev bir burgaç
onu içine aldı. Bir an bilim adamının parlak kafasını ve kü-
çük tombul parmaklarını görür gibi oldum; sonra her şey
kayboldu, durgun ve sessiz bir deniz oluştu. Merdivenin
üstünde kendim de güvencede olmadığımndan, tavan pen-
ceresine tırmanarak canımı kurtarabildim.

Quiberon, 1 Eylül 1907

BİRİNCİ KİTAP

KÖKLER

I AZİZ MAEL'İN YAŞAMI

Cambriah soylu bir ailenin çocuğu olan Mael dokuz yaşındayken Yvern Manastın'na eğitime gönderildi. On dört yaşına geldiğinde aile haklarından vazgeçti ve kendini Tanrı'ya adadı. Günün saatlerini, görenek olduğu üzere, ilahiler söylemek, dilbilgisi çalışmak ve hep var olan gerçekleri düşünmekle geçiriyordu.

Bu din adamının erdemleri, tanrısal bir koku gibi, çok geçmeden çevreye yayıldı. Sonunda, Yvern Başrahibi Gal öbür dünyaya g ettiğinde, manastan yönetimine genç Mael getirildi. Mael orada okul, sayrıevi, konukevi, demir işliği ve gemi yapımında yararlı olabilecek türlü işlikler kurdu; çömezlerini evre toprakları ekip biçmeye ynlen-dirdi. Manastır bahçesini de kendi elleriyle yeşertiyor, metal işliğinde çalışıyor, ıraqları eğitiyor ve böylece yaşamı, gökleri yansıtan ve kırlan yeşerten bir ırmağ gibi, dingingin akıp gidiyordu.

Gün batınımda bu Tann hizmetçisi, bugün Aziz Mael'in Sandalyesi diye bilinen, denize karşı bir kayanın üzerinde oturmayı alışkanlık edinmişti. Kara ejderhalara ben-

zeyen ve yeşil yosunlarla kaplı kayalar, ayaklarının altında, dalgaların köpüğüne göğüslerini siper etmiş gibi dururlar; Mael, güneşin bulutlan kana boyayan kızıl bir ayın ekmeği gibi okyanusa inişini seyredirdi. Ermiş adam bunda toprağa kızıl rengini veren İsa'nın çarmıha gerilişindeki tansığı görür gibiydi. Uzakta ince bir koyu mavi çizginin belirlediği Gad Adası vardı; Azize Brigide orada Saint Malo tarikatına bağlı bir kadınlar manastırını yönetiyordu.

Aziz Mael'in yeteneklerini duyan Brigide ondan, önemli birine armağan olmak üzere, kendi elleriyle yapacağı birkaç şey istedi: Mael onun için tunçtan bir el çingırağı yaptı; bitince çingırağı kutsayıp denize attı. Çingırak denizde çala çala gidip Gad Adası kıyılarına erişti; dalgaların arasından gelen tunç sesini duyan Azize Brigide çingırağı saygıyla aldı, kızlarıyla birlikte görkemli bir törenle manastırın mihrabına yerleştirdi.

Böylece Aziz Mael erdemden erdeme koşuyordu. Yaşamının üçte ikisini geçmiş, artık din kardeşleri arasında dünyadaki yolculuğunu bitirmeye hazırlanıyordu ki yaşadığı bir olay Tanrı Efendimizin başka niyetleri olduğunu ve ona daha çalkantılı, ama bir o kadar erdemli bir görev vereceğini duyurdu.

II

AZİZ MAEL'İN KUTSAL GÖREVİ

Mael bir gün denize uzanmış kayaların koruduğu küçük bir koyun kıyısında düşüncelerine dalmış giderken, suyun üzerinde bir kayak gibi yüzen taştan yapılmış bir yalak gördü.

Buna benzer bir tekneyle Colombanlı büyük Aziz Guirce ve yanında İskoçya ve İrlandalı birçok din adamı Arnorique'i kutsamaya gitmişlerdi. Yine daha önceki çağlarda Azize Avoye pempe granitten yapılmış bir tekneyle Auray Irmağı'nda dolaşmış, daha sonra çocukları güçlü kılmak için onları bu tekneye yatırır olmuşlardı. Aziz Vuga'nın Hibernia'dan Cornouailles Adası'na geçerken kullandığı taş teknenin parçaları halen Penmarch'da sergileniyor, başağnsı çeken ziyaretçiler bu taş parçalarında başlarını dinlendiriyorlardı. Aziz Samson, Mont Saint-Michel Körfezini granit bir yalakra geçmiş, bu körfeze sonraları Aziz Samson'un Yalağı denir olmuştu, işte bu nedenle, taştan yapılmış bu yalağı gören Aziz Mael, Tanrı'nın kendisini Breton Adaları ve diğer kıyılarda dinden habersiz yaşayan budunları inanca getirmesi için görevlendirdiğini hemen anladı.

Başrahiplik esasını pederlerden Aziz Budoc'a verip manastırın yönetimini ona devretti. Sonra bir ekmek, bir kap su ve kutsal incil'i yanına alarak taş yalağa bindi ve dingin bir yolculuktan sonra Hoedic Adası'na vardı.

Bu ada yılın on iki ayı fırtınalı dalgalarla dövülen, yoksul insanların kayalıklar arasında balık tutarak ve kumlu çakıllı topraklarda güçlkle birkaç sebze yetiştirerek yaşayabildikleri bir yerd. Adanın kuytu bir yerinde görkemli bir incir ağacı yükseliyor, dalları uzaklara yayılıyordu. Ada yerlileri bu ağaca tapıyorlardı.

Aziz Mael onlara şöyle dedi:

"Sizler güzel olduğu için bu ağaca tapıyorsunuz. Demek ki güzelliğe duyarsız değilsiniz. Ben de size saklı güzelliği açık etmeye geldim."

Böylece onlara incil'i öğretti. Eğitimleri bitince bu budunu tuz ve deniz suyuyla kutsadı.

O çağlarda Morbihan'da daha çok ada vardı, günümüzde birçoğu denizde yok olup gitti. Aziz Mael bu bölgede altmışa yakın adayı inanca getirdi. Sonra granit yalağa binip Auvray Irmağı boyunca ilerledi. Üç saat yol aldıktan sonra bir Roma evinin önünde karaya ayak bastı. Evin bacasından ince bir duman yükseliyordu. Aziz adam, kapıda dişlerini gösteren ve ayakları gerili bir köpek mozağıyla süslü eşikten içeri girdi. Bu evde onu karşılayan yaşlı çift, Marcus Combabus ve Valeria Moerens, topraklarının geliriyle yaşıyorlardı. İç avlu yerden yan yüksekliğe kadar kırmızıya boyalı sütunlarla çevriliydi. Deniz kabuklarından yapılmış bir çeşme ve evin efendisinin küçük toprak putlarla donattığı bir mihrap görülüyordu. Bu putlar kâh kanatlı çocuklar, kâh Apollon veya Merkür, bazen da saçlarını yolan çıplak kadınlar biçimindeydi. Fakat Aziz Mael bunların arasında, bebeğini dizinde taşıyan genç bir anne tablosu olduğunu gördü.

Onlara bu tabloyu gösterip şöyle dedi:

"Bu gördüğünüz Bakire Meryem, yani İsa'nın annesidir. O dünyaya gelmeden çok önce Ozan Virgilius dizelerinde onun haberini verdi. Ey Marcus, eski çağlarda biliciler, senin bu mihraba yerleştirdiğin türden tabloları onu resmettiler ve evlerini yıkımda koruması için yalvardılar, işte bu nedendir ki doğal yasalara uyanlar, gelecekteki gerçeklere kendilerini hazırlamış olurlar."

Bu konuşmayı dinleyen Marcus Combabus ve Valeria Moerens Hıristiyanlığı kabul ettiler. Gözleri gibi sev-

dikleri kahya kadın Caelia Avitella ile birlikte kutsandılar. Aynı gün Aziz Mael evin tüm sütunlarını da kutsadı.

Marcus Combabus, Valeria Moerens ve Caelia Avitella erdemlerle dolu bir yaşam sürdürdüler. Öldüklerinde azizlik aşamasına eriştiler.

Sonraki otuz yedi yıl boyunca Aziz Mael iç bölgelerdeki budunları inanca getirmekle uğraştı. Yüz on sekiz kilise ve yetmiş dört manastır yaptırdı.

Bir gün, Vannes kentinde İncil'i yorumlarken, yokluğunda Yvem rahiplerinin din yolundan saptıkları haberini aldı. Hemen, civcivlerini toparlayan bir tavuğun telaşıyla, yitik çocuklarının yanına gitti. O sırada doksan yedi yaşındaydı; sırtı kamburlaşmış, ama kolları hâlâ güçlü ve sesi koyak kuytularındaki kar yığınları gibi bereketliydi.

Rahip Budoc asayı Aziz Mael'e geri verirken manastırın düştüğü talihsiz durumu anlattı. Din kardeşleri Pasakalya Yortusu'nun kutlanacağı gün konusunda anlaşmazlığa düşmüşlerdi. Bir kısmı Roma takvimine, öbürleri Yunan takvimine uyulmasını ileri sürüyor, görüş ayrılığı manastırı temelinden sarsıyordu.

Karışıklığa yol açan bir başka neden dâha vardı. Gad Adası'ndaki rahibeler, başlangıçtaki iffetli yaşamlarını değiştirmiş, her gün kayıklarla Yvern kıyılarına geliyorlardı. Din kardeşleri onları konukevinde ağırılıyor, inançlı ruhlan üzüntüye boğan rezaletler yaşıyordu. !<

Budoc raporunu şu sözlerle bitirdi:

"Bu rahibeler geldiğinden beri keşişlerin huzuru ve gönül temizliği kalmadı. ^ ,

"Bunu anlayabiliyorum," dedi Aziz Mael. "Çünkü kadın, ustaca hazırlanmış bir tuzaktır; kokusu alındığında

çoktan yakalanmış olunur. Heyhat! Bu yaratıkların tatlı çekiciliği uzaktan çok daha etkili olabiliyor. Kestirebileceklerinden çok daha derin istekler uyandırabiliyorlar. Eski bir ozanın dediği gibi:

Yanımdaysan kaçıyorum, yokluğunda seni arıyorum.

İşte bu yüzden, oğlum, bedensel isteğin çekiciliği yalnız yaşayanlar ve rahipler üzerinde çok daha güçlüdür. Şehvet şeytanı yaşamım boyunca türlü yollarla beni baştan çıkarmayı denedi; verdiğim en zorlu sınavlar güzel ve hoş kokulu kadınlar karşısında olmadı. Yokluğuyla beni çeken bir kadın görüntüsü beni daha çok zorladı. Şimdi bile, doksan sekiz yaşına yaklaştığım bu dönemde, hiç olmazsa düşünceyle şeytana uymamak için büyük çaba veriyorum. Geceleri soğuk yatağımda kemiklerim takırdarken, *Melikler* kitabının üçüncü suresinin ikinci beytini okuyan sesler duyuyorum: *Dixerunt ergo ei servi sui: Quoeramus domino...* (1) Ve şeytanın gösterdiği genç bir kız çocuğu bana sesleniyor: 'Ben senin Abisag'mım, Sunamite'inim. Ey efendim, beni yatağına al.'

("Bana inanın," dedi yaşlı aziz, "Tanrı'nın özel bir yardımı olmadan bir din adamı bedensel ve manevi bekaretini koruyamaz."

Hemen manastırda barış sağlamak ve ahlaki düzeltmek üzere işe koyulan yaşlı aziz, önce gökbilim ve kronoloji hesaplarına takvimi düzeltilti, tüm din kardeşlerine kabul ettirdi. Azize Brigide'in yoldan çıkmış kızlarını ma-

ii) Kendi köleleri ona şöyle dediler: Efendimize istek duyuyoruz. (Latince.)

nastırdan çıkardı. Ama onları kabaca kovmak yerine, ilahiler eşliğinde kayıklarına bindirip uğurladı.

"Azize Brigide'in kızlarından saygımızı eksik etmeyelim," diyordu Aziz Mael. "Günahkar kadınları aşağılamayı gösteriş sayan sofular gibi olmayalım. Bu kadınların kendilerini değil, günahlarını aşağılamak gerekir; düştükleri durumu değil, yaptıkları eylemi utandırıcı bulmak gerekir; çünkü onlar da Tanrı'nın kullandı." "

Ve Aziz Mael çevresindeki keşişlere son bir uyarıda bulundu:

"Dümende kimse yoksa, gemiyi sudaki kayalar yönetir."

III

AZİZ MAELİN KANDIRILIŞI

Aziz Mael Yvern Manastırı'ndaki düzeni henüz yeni sağlamıştı ki ilk inanca getirdiği Hoedic Adası halkının yine paganlığa döndükleri ve kutsal incir ağacının dallarına bu kez kumaş parçaları ve çelenkler astıkları haberini aldı.

Bu acı haberi getiren gemici yakında bu insanların adada yapılan kiliseyi de yakıp yıkacaklarından korkulduğunu söyledi.

Yaşlı aziz hemen vefasız çocuklarını din yoluna döndürmek ve sövgü eylemlerinden alıkoymak üzere yola çıkmaya karar verdi. Taş teknesinin bağlı olduğu koya doğru giderken gözleri, otuz yıl kadar önce kurduğu gemi işliğinin bulunduğu yana kaydı; çekiç ve testere sesleri geliyordu.

Kötülükten hiç geri durmayan Şeytan o sırada işlikten çıkıp Samson adında bir keşiş kılığında Aziz Mael'e yanaştı; şu sözlerle onu kandırmaya çalıştı:

"Pederim, Hoedic Adası yerlileri aralıksız günah işliyorlar. Geçen her dakika onları Tanrı'dan uzaklaştırıyor. Yakında sizin kutsal ellerinizle kurduğunuz kiliseyi de ateşe verecekler. Yitirecek zaman yok. Acaba diyorum, sizin taş teknenize dümen ve yelken taksaydık daha iyi olmaz mıydı? Böylece rüzgârı arkanıza alıp daha hızlı gidersiniz. Kollarınız hâlâ dümeni yönetecek güçtedir. Ayrıca teknenin önüne dalgaları yaran bir savak takarız. Herhalde siz de bunu daha önce düşünmüş olmalısınız."

"Yitirecek zaman olmadığı doğru," dedi yaşlı aziz. "Ama dediğiniz gibi yaparsam, inancı olmayan ve Tanrı'nın gücünden kuşkulanan insanlara benzemiş olmaz mıyım? Bana bu tekneyi yelkensiz ve dümensiz gönderen Efendimizin yeteneklerini küçümsemiş sayılmaz mıyım?"

Bu soruya, dinbilim tartışmalarında uzman olan Şeytan başka bir soruyla karşılık verdi:

"Pederim, kollarını kavuşturup gökten yardım gelmesini veya her şeyi Tanrı'nın yapmasını beklemek mi, yoksa önlemi elden bırakmayıp insanın üzerine düşeni yapması mı daha doğrudur?"

"Haklısın," dedi yaşlı Mael, "insanın alabileceği önlem almaması Tanrı'yı sınamak olurdu."

"Öyleyse," diye üsteledi Şeytan, "tekneyi donatmak önlem değil midir?"

"Başka türlü hedefe varamıyorsak evet."

"Ha! ha! Tekneniz demek çok hızlı, öyle mi?"

"Tanrı'nın istediği kadar hızlı."

"Nereden biliyorsunuz? Bu tekne Rahip Budoc'un katırı gibi yavaş. Takunyadan farkı yok. Daha hızlı gitmeniz yasak mıdır?"

"Oğlum, konuşman çok mantıklı ama aşın keskin. Bu teknenin bir tansık olduğunu göz önüne alın."

"yledir, pederim. Suyun üstünde bir mantar gibi yüzebilen taş bir yalak tansıktır. Bundan kuşkum yok. Sözü nereye getirmek istediniz?"

"Nasıl söyleyelim?... Böyle tansıklı bir makineyi insan araçlarıyla daha yetkin kılmaya çalışmak doğru mudur?"

"Pederim, sağ ayağınızı yitirmiş olsaydınız ve Tanrı size onu geri verseydi, bu ayak tansıklı olur muydu?"

"Kuşkusuz yle, oğlum."

"Ona ayakkabı giydirir miydiniz?"

"Evet."

"Tansıklı bir ayağa insan yapısı ayakkabı giydirebileceğinizi kabul ediyorsanız, tansıklı bir kayığa da insan donanımı takılabileceğini kabul etmelisiniz. Bu su gibi açık. Ah! Neden en aziz insanlar bile bazen gevişeklik içinde olabiliyorlar? Brtanya'mn en ünlü azizi olmuşsunuz, bonsuz övgüye değer daha birçok iyilik yapabilecek durumdasınız. Ama kafanız ağır, elleriniz tembel işliyor. Hoşça kalın, aziz peder! Bildiğiniz gibi gidin, ama Hoedic kıyılarına vardığınızda ellerinizle kutsadığınız kilisenin yıkıntılarını seyredersiniz. Dinsizler onu yakacak ve orada görevlendirdiğiniz geç rahibi de sosis gibi kızartacaklardır."

Aziz Mael alında biriken terleri cüppesinin koluyla silerek:

"Ne yapacağımı bilemiyorum," dedi. "Ama söyle bana, oğlum Samson, taş bir tekneyi donatmak kolay iş midir? Böyle bir işe giriştiğimizde, kazanmak yerine daha çok zaman yitirmiş olmaz mıyız?"

"Ah! pederim," diye haykırdı Şeytan, "kum saatinin bir ters inişinde bunu olmuş bilin. Sizin kurduğunuz işlikte her türlü gereç var. Tekneyi kendi ellerimle donatacağım. Keşif olmadan önce, tayfalık, marangozluk ve daha bir sürü iş yapmıştım. Haydi başlayalım!"

Şeytan hemen araç gereç dolu hangara girip gerekli araçları aldı. Bir kısmını yaşlı adama verdi ve birlikte teknenin yanına gittiler.

IV

AZIZ MAEL BUZ DENİZİNDE

Şeytan beline kadar soyunup tekneyi kumsala çekti ve bir saat içinde yelken ve dümeni takıp hazır duruma getirdi.

Aziz Mael bindikten sonra, yelkenleri şişen tekne bir anda gözden yitti. Yaşlı aziz Land's End Burnu'nu dolanmak için güneye gidecekti. Fakat karşı koyulmaz bir akıntı onu güney batıya sürükledi. İrlanda kıyılarını geçtikten sonra aşağı yöneldi. Akşam olduğunda hava serinledi. Mael yelkeni sökebilmek için boşuna uğraştı; tekne çılgın gibi açık denizlere sürükleniyordu.

Ayıışğında Kuzey'in dolgun vücutlu ve saçları örgülü deniz kızları teknenin çevresini beyaz gerdanları ve pembe kalçalarıyla sarıp zümrüt ışıltılı kuyruklarını suda çırparak şarkılar söylediler:

*Nereye koşuyorsun, güzel Mael
Çılgın teknenin içinde?*

*Samanyolu 'nun coştuğu an
Junon 'un göğsü gibi
Şişen yelkenlerinle.*

Deniz kızları kahkahalarıyla bir süre yıldızların altında onu izlediler. Fakat tekne artık Vikinglerin kızıl gemisinden yüz kat daha hızlı ilerliyordu. Uçan martıların ayakları aziz pederin saçlarına takılıyordu.

Daha sonra karanlık ve uğultulu bir fırtına koptu, öfkeli bir kasırganın ittiği tekne bir kuş gibi havalandı.

Üç kez yirmi dört saat süren bir geceden sonra karanlıklar birden açıldı. Aziz Mael ufukta elmas gibi parlayan bir kıyı gördü. Yaklaşıkça büyüyen, alçak ve durgun bir güneş ışığının aydınlattığı bu kıyıda beyaz bir kent vardı. Karlar altındaki sessiz sokakları yüz kapılı Tebai gibi sonsuza kadar uzayan bu kentin buzdan sarayı, kırığından kemerleri ve dikilitaşları görünüyordu. Okyanus üzerindeki dev buz parçalarının üstünde yumuşak bakışlı denizciler yüzüyordu.

Bu sırada tekneye koşut yüzen bir buz parçasının üzerinde, yavrusunu kucağında taşıyan bir beyaz ayı gölündü. Mael ayının dudaklarından Virgilius'un şu dizelerinin döküldüğünü duydu: *incipe, parvepuer.* (2)

Ve yaşlı adam, üzüncü ve endişeyle ağlamaya başladı.

Yanında getirdiği tatlı su kabı donarak parçalanmıştı. Susuzluğunu gidermek için buz parçalarını yalıyordu. Yine tuzlu suyla ıslanmış ekmeğini yerken, saç ve sakal tcl-

(2) **Yeniden başla**, küçük ıtırak. (Latince.)

leri cam gibi kırılıyordu. Buz tabakasıyla örtülü cüppesi her deviniminde eklemelerini sızlatıyordu. Dev dalgalar kabarıyor, köpüklü çenelerini açıp yaşlı adamın üzerine geliyorlardı. Yirmi kez teknenin içi suyla doldu. Ve azizin atlas kumaş içinde özenle sakladığı İncil bir ara okyanusa düşüp gözden yitti.

Otuzuncu gün okyanus yatıştı. O sırada suyu ve göğü titreten bir çatırtıyla üç yüz ayak boyunda bir buzdağı taş teknenin üzerine doğru gelmeye başladı. Mael'in kurtulmak için sarıldığı dümen kırılıp elinde kaldı. Teknenin hızını kesebilmek için yelkenleri çözmeye uğraştı, kopan halatlar avuçlarını yaktı. Mael bu sırada üç şeytan çömezinin kancalarla direğe tutunup yelkenleri üflediğini görür gibi oldu.

O zaman Mael, Şeytanın oyununa gelmiş olduğunu anlayıp istavroz çıkardı. Birden kopan fırtına taş tekneyi, yelkeni ve dümeniyle birlikte havaya kaldırıp kurtardı.

Tekne sakin sulara geldiğinde Aziz Mael dizleri üstüne kapanıp kendisini şeytanın tuzaklarından kurtaran Tanrı'ya şükretti. O sırada yine, yüzen buz parçasının üstündeki beyaz ayıyı gördü. Ana ayı bu kez kucağında yavrusuyla birlikte atlasa sarılı bir kitap tutuyordu. Taş tekneye yaklaşan ana ayı Aziz Mael'i şu sözlerle selamladı:

"Pax tibi, Mael." (3)

Ve ona kitabı uzattı.

Yaşlı aziz kendi İncilini tanıdı ve şaşkınlık dolu bir yüzle Yaratan ve yaratılana dua ve ilahiler okudu.

(3) Selam sana, Mael.

V

PENGUENLERİN VAFTİZ EDİLİŞİ

Aziz Mael, akıntı boyunca bir saat kadar gittikten sonra, yüksek dağların çevrelediği dar bir kumsala çıktı. Kıyıyı izleyerek, bazen da kayaları dolanarak, bir gün ve bir gece boyunca yürüdü. Sonunda yuvarlak bir adada olduğunu anladı. Ortada tepesi bulutlarla kaplı bir dağ vardı. Nemli ve temiz havayı neşeyle ciğerlerine doldurdu. O kadar tatlı bir yağmur yağıyordu ki yaşlı aziz Tanrı'ya şöyle dedi:

"Tanrım, burası gözyaşı adası, pişmanlık adası olmalı."

Kumsalda kimseler yoktu. Yorgun ve aç olarak oturduğu bir kayanın kovuğunda, kara lekeli, iri ve sarı yumurtalar gördü, ama onlara dokunmadı:

"Kuşlar Tanrı'nın canlı övgüleridir. Benim yüzümden bu övgülerden birinin bile azalmasını istemem."

Ve kaya çatlaklarının arasından yolduğu yosun yapıklarını çiğnedi.

Aziz Mael hiçbir insana raslamadan adayı dolanıp bitirmek üzereydi ki yalçın ve kırmızı kayaların çevrelediği, gürültülü çağlayanların aktığı bir koya ulaştı.

Kutup buzlarının parlaklığı yaşlı adamın gözlerini kamaştırmıştı. Ama, şişen gözkapaklarının arasından sızan zayıf bir ışığı algılayabiliyordu. Bu sayede, kat kat yükselen bu kayalıkların üstünde, tıpkı bir anfideki insanlar gibi dizilmiş, canlı varlıklar bulunduğunu hayal meyal sezebildi. Aynı anda, duyduğu dalgaların uğultusundan sağır olmuş kulaklarına zayıf sesler ulaştı. Bunların doğal yasa-

lara göre yaşayan insanlar olduğunu ve Tann'nın onlara kutsal yasaları öğretmesi için kendisini buraya gönderdiğini sandı. Bu yaratıkları kutsadı.

Yabanıl koyun ortasındaki yüksek bir taşın üzerine çıkararak onlara seslendi:

"Ey bu adanın yerlileri! Boyunuz küçük de olsa, balıkçı veya denizci topluluğundan çok, bilge bir topluluğun senatosu gibi görünüyorsunuz. Ciddi ve dingin duruşunuzla Vatikan'da görüşme yapan kardinaler meclisine veya Akropol merdivenlerinde tartışan Atinalı düşünürlere benziyorsunuz. Kuşkusuz, onların ne dehasına, de bilimine sahipsiniz; ama Tann'nın gözünde belki onlardan daha değerlisiniz. Sizlerin sade ve iyi insanlar olduğunuzu görüyorum. Adanızı dolaşırken ne bir cinayet, ne bir kıyım, ne de direklere asılı insan kelleleri gördüm. Bir sanatla uğraştığınızı görmedim, madenleri tanımıyorsunuz. Fakat yürekleriniz saf ve elleriniz temiz. Gerçekler kafanıza daha kolay girebilir."

Oysa, küçük boylu ve ciddi insanlar sandığı bu topluluk, baharda kayalara dizilip güneşlenen Penguenlerdi. Bazen küçük kanatlarını çırpıp barışçı çığlıklar atıyorlardı. İnsandan kaçmıyorlardı, çünkü onu tanımıyor ve kötülüğünü bilmiyorlardı. Ayrıca bu din adamında, en ürkek hayvanlara bile güven veren ve özellikle Penguenlerin hoşuna giden bir yumuşaklık vardı. Ona beyaz tüylerle çevrili gözlerinde bir merakla ve dostça yaklaşıyorlardı.

Bu ilgiden duyulan aziz peder onlara İncil'i öğretti:

"Ey ada yerlileri, kayaların arasından doğan bu gün ışığı, ruhlarınızda doğmakta olan manevi ışığın benzeri-

dir. Size içinizi ve ruhunuzu aydınlatacak olan ışığı getirdim. Dağlarındaki kan eriten güneş gibi, İsa Efendimiz yüreklerinizdeki buzları eritecektir."

Yaşlı aziz böyle konuştu. Doğada her ses nasıl karşılık buluyor ve gün ışığı şarkılarla karşılanıyorsa, Penguenler de kursaklarından çıkan seslerle yaşlı adama karşılık verdiler. Sesleri özellikle güzeldi, çünkü çiftleşme mevsiminde bulunuyorlardı.

Aziz Mael onların puta tapan bir budun olduğundan ve toplu halde Hıristiyanlığa dönme isteklerinden emin olarak, onları vaftiz olmaya çağırdı:

"Sanıyorum çok sık suya giriyorsunuz. Bu kayalıklar arasından geçip yanınıza gelirken, bir çoğunuzu suda yıkanırken gördüm. Oysa, beden temizliği ruh temizliğinin aynasıdır."

Ve onlara vaftizin kaynağını, yöntemini ve sonuçlarını anlattı:

"Vaftiz bir tür benimseyiş veya yeniden doğuş veya aydınlanma demektir."

Bu terimlerin her birini sırayla açıkladı.

Önce çağlayanlardan dökülen tatlı suları kutsadıktan sonra, her birinin başından aşağı birkaç damla su döküp gerekli duaları okuyarak hepsini vaftiz etti.

Bu vaftiz töreni üç gün üç gece sürdü.

VI CENNETTE BİR TOPLANTI

Penguenlerin vaftiz edildiği haberi Cennet'te duyulduğunda, sevinç veya üzüntü yerine, büyük bir şaşkınlıkla karşılandı. Tanrı bile zor durumda kaldı. Hemen azizler ve dinbilim bilginlerini topladı; onlara bu vaftizin geçerli olup olamayacağını sordu.

"Geçersizdir," dedi Aziz Patrick.

"Niçin geçersiz olacaktı?" diye karşı çıktı Aziz Gal. Çünkü Cornouailles Adaları'ndan sorumluydu ve Aziz Mael'i din yolunda o seferber etmişti.

"Nasıl ki," diye açıkladı Aziz Patrick, "hadım edilmiş birinin evliliği geçersiz sayılırsa, kuşlara yapılan vaftiz de geçersizdir."

Fakat Aziz Gal yılmadı:

"Bir kuşun vaftiziyle bir harem ağasının evliliği arasında nasıl bir ilişki kurarsınız? İlgisi yok. Evlilik bir tür koşullu kutsamadır. Rahip olacağını kestirdiği bir eylemi önceden kutsar; ama eylem gerçekleşmezse bu kutsama etkisizdir. Bu çok açık. Vaktiyle, dünyadaki yaşamımda Ant-rim kentinde Sadoc adında zengin birini tanımıştım. Bu adamın evlilik dışı yaşadığı bir kadından dokuz çocuğu vardı. Yaşlandığında, benim zorlamam üzerine kadınla evlenmeye razı oldu ve bu birliği kutsadım. Ne yazık ki Sadoc'un sağlık durumu kocalık görevini yerine getirmesine engeldi. Kısa süre içinde tüm mal varlığını yitirdi ve yoksulluğa dayanamayan karısı bu evliliğin geçersiz kılınması için kiliseye başvurdu. Papa bu isteği kabul etti, çünkü evlilik-

te kan-koca ilişkisi gerçekleşmemiştir. İşte evlilik böyle bir kutsamadır. Vaftiz ise hiçbir kayıt veya koşula bakılmaksızın yapılan bir kutsamadır. Bence durum açık: Penguenlerin vaftizi geçerlidir."

Aynı konuda görüşü sorulan Papa Aziz Damase şöyle konuştu:

"Bir vaftizin geçerli olup olmadığını anlamak için, kimin yaptığına ve kime yapıldığına bakmak gerekir. Çünkü vaftizin kutsayıcı özelliği, vaftiz edilenin kişisel bir katkısı olmadan, yalnızca yapılaş eyleminden kaynaklanmaktadır. Böyle olmasaydı, yeni doğan bebeklere yapılamazdı. Ayrıca, vaftiz olmak için yerine getirilmesi gereken hiçbir özel koşul yoktur. Yalnızca kilisenin yolunda gitme niyeti olmak, kutsal sözleri yinelemek ve törene katılmak yeterlidir. Aziz Mael'in bu koşullar altında vaftiz yaptığı görülüyor. O halde, Penguenler vaftiz edilmişlerdir."

"Vaftizin ne olduğunu sanıyorsunuz siz?" diye atıldı Aziz Guenole. "Vaftiz insanın ruh ve sudan yeniden doğuşudur, çünkü günahkar olarak girdiği sudan tertemiz çıkar. Vaftiz İsa'yla ölümüne birleşebilmektir. Bu, kuşlara verilecek bir yetenek değildir. Düşünelim, aziz pederler. Vaftiz Adem'in ilk günahını temizlemektir; oysa Penguenler ilk günahı işlemediler. Vaftiz olan kişi erdem ve zarafet bulur, İsa'nın sürüsüne katılır. Oysa, Penguenlerin erdem ve zarafet kazanabilecekleri düşünülemez..."

Aziz Damase onun sözünü bitirmesine fırsat vermedi. .. "Bu yalnızca vaftizin yararsız olduğunu gösterir; etkili olamayacağını kanıtlamaz."

"Ama böyle düşünürsek," diye konuştu Aziz Gueno-

le, "suya batırmakla yalnızca Penguenleri değil, tüm öbür kuşları veya dört ayaklıları, hatta cansız cisimleri, örneğin bir yontuyu veya masayı vaftiz etmek mümkün olurdu. Örneğin, şu masa Hıristiyan olurdu! Saçmalık bu!"

Aziz Augustin söz istedi. Derin bir sessizlik oldu.

"Sizlere, bir örnek üzerinde, yöntemlerin gücünü göstermek istiyorum," dedi Hipponeli piskopos. "Aslında bu şeytanca bir iştir. Fakat, şeytanın öğrettiği yöntemlerin zekadan yoksun hayvanlar, hatta cansız cisimler üzerinde etkisi olduğu biliniyorsa, tanrısal yöntemlerin hayvanlar ve cansız dünya üzerinde etkili olamayacağını kim ileri sürebilir? İşte size bir örnek:

Sağlığında Madaura kentinde bir büyücü kadın vardı. Bu kadın, yatağına çekmek istediği bir adamın saçından alman birkaç teli bazı otlarla karıştırır, kendince bazı dualar okuyarak bir mangalda yakar ve isteğine kavuşurdu. Bir gün bu yolla bir delikanlının aşkını kazanmak istediğinde, hizmetçi onu kandırıp delikanlının saç yerine, bir tavernanın kapısında asılı keçi tulumundan yolduğu birkaç kıl verdi. Gece yarısı bu şarap tulumu kentin bir ucundan sıçrayıp büyücü kadının eşiğine düştü. Bu gerçek bir olaydır. Büyüde olduğu gibi, ayinlerde de etkili olan şey uygulanan yöntemdir. Tanrısal bir yöntemin şeytani olanlardan daha zayıf olduğunu düşünemeyiz."

Bu sözlerden sonra Aziz Augustin alkışlarla yerine oturdu.

Oldukça yaşlı ve karaduygulu görünen cennetlik bir kul söz istedi. Kimse onu tanımıyordu. Adı Probus'tu ve azizler defterinde kayıtlı değildi.

"Meclisin bağışlamasını diliyorum," dedi Probus. "Başımda ayla yok, sonsuz mutluluğu sessiz sedasız kazandım. Fakat, Aziz Augustin'in sözlerinden sonra, vaftizin geçerliliği konusunda başımdan geçen acı bir deneyimi anlatmak isterim. Hippone Piskoposu bu ayinin yöntemlere uygun olmasının yeterli olduğunu söylerken haklıdır. Ayinin erdemi yöntemde olduğu gibi, günahı da yöntemdedir. Ey azizler ve bilginler, benim acıklı öykümü dinleyin, imparator Gordion zamanında Roma'da rahiptim. Sizler gibi özel bir yeteneğim olmadan, görevimi istikle yapıyordum. Azize Modeste Kilisesi'nde kırk yıl çalıştım. Düzenli bir yaşamım vardı. Her cumartesi günü Capene Kapısı'ndaki tavernanın sahibi Barjas'a uğrar ve o hafta ayinde kullanacağım şarabı alırdım. Bu uzun yıllar süresince haftalık ayinimi bir kez bile aksatmadım. Fakat neşem yoktu, mihrabın önünde diz çöktüğüm anlarda kendime sorardım: 'Niçin neşesizsin, ey ruhum ve neden içimde bir sıkıntı var?' Kutsal ayine gelen inanmışları gördükçe üzülüyordum; çünkü onlara elimle yedirdiğim kutsal ekmeğe ve şarap ağızlarında erimeden, günahkar davranışlarına geri dönüyorlardı; sanki kutsal törenin onlar üzerinde hiçbir etkisi veya gücü yok gibiydi. Sonunda dünyadaki görevim bitti ve daldığım uykudan gökyüzünde uyandığımda, kendimi cennetlikler arasında buldum. O zaman meleklerden birinden gerçeği öğrendim: Tavernacı Barjas diye biri sattığı içeceği bir takım kökler ve kabuklarla hazırlıyor ve içinde bir damla bile üzüm suyu bulunmuyormuş. Bu nedenle üzüm suyunun isa'nın kanına dönüşmesi gereken ayinlerimin hiçbirini geçerli olmamış; ben ve toplulu-

ğum kırk yıl boyunca bilmeden kutsal törenin yararlarından yoksun kalmışız. Bunu öğrendiğimde duyduğum üzüntü ve şaşkınlık hâlâ geçmedi. Cennet bahçelerini dolaşırken topluluğumdan bir tek Hıristiyan göremiyorum. Çünkü kutsal ekmeğin korumasından yoksun olarak kolayca günaha kapıldılar ve tümü de cehenneme gittiler. Tavernacı Barjas'ın da orada olduğunu bilmekle avunuyorum. Bütün bu olaylarda yalnızca Efendimizin anlayabileceği bir mantık var. Ama benim talihsiz örneğim, ayin yöntemlerinin niyetten daha önemli olduğunu gösteriyor. Sizlere saygıyla soruyorum: Sonsuz Efendimiz buna bir çare bulamaz mı?"

"Hayır," dedi Tanrı, "çünkü çaresi hastalıktan daha da beter. Eğer kurtuluş yolunda niyet, yöntemden daha önemli olsaydı, dinlerin sonu gelirdi."

"Ama, Efendimiz," diye içini çekti Probus, "inancı yöntemle değerlendirdiğinizde, tanrısal adaletiniz büyük engellerle karşılaşılıyor."

"Bunu senden daha iyi biliyorum," dedi Tanrı. "Bir bakışımla, zor olan bugünün sorunları yanısıra, daha da zorlaşacak olan geleceğin sorunlarını görebiliyorum. Örneğin, Güneş Dünya'nın çevresinde iki yüz kırk kez döndükten sonra..."

"Ah! Bu ne ulu düzen," diye haykırdı melekler ve azizler.

"Bu lafin gelişi," dedi Tanrı. "Başka türlüünü söyleyen çıkmadıkça eski kozmoloji kavramlarını kullanacağım..."

"Dediğim gibi, güneş iki yüz kırk kez döndükten son-

ra Roma'da Latince bilen tek bir papaz kalmayacak. Kilselerde ilahiler okunurken Aziz Orichel, Roguel ve Toticheh'in adlan söylenecek; bildiğiniz gibi bunlar melek değil şeytandırlar. Bir sürü hırsız, günah çıkarmak isteyecek, ama çaldıklarının bir kısmını kiliseye bağışlamaktan kaçındıkları için, gezici papazlara gidecekler; bunlar da İtalyanca veya Latince bilmediklerinden köylerinde öğrendikleri dilden ve bir şişe şarap karşılığında günahları bağışlatacaklar. Bunları pek dert etmiyoruz, çünkü yöntemine uygun olmadığından bir çoğu geçersiz olacaktır. Ama bilgisiz papazların Latincenin kafasını gözünü yarak yaptıkları vaftizler başımızı ağrıtaçağa benziyor. Her neyse, biz Penguenlere dönelim."

"Tanrısal sözlerinizle zaten dönmüş olduk, efendimiz," dedi Aziz Gal. "Din kurallarında yöntemin niyetten daha önemli olduğunu, bir ayin biçimine uygun yapılmışsa geçerli olacağını anladık. Şimdi soru Penguenlerin yöntemine uygun olarak vaftiz edilip edilmediğidir. Oysa bu sorunun yanıtı tartışma götürmeyecek kadar açık."

Azizler ve bilginler bu sözleri onayladılar, ama sıkıntıları daha azalmadı. Aziz Corneille söz aldı:

"Hıristiyanlık sanı Penguenlere pek uygun düşmüyor. Şimdi bu kuşlar ruhlarının kurtuluşu derdine düşecekler. Nasıl başaracaklar bunu? Kuşların gelenekleri kilisenin buyruklarına tam uygun değildir; Penguenlerin geleneklerini değiştirmeleri için bir nedenleri de yok.

"Göreneklerini değiştiremezler," dedi Tanrı; "bu konuda buyruklarım çok açık."

"Öte yandan," diye sürdürdü Aziz Corneille, "vaftiz

sonucu artık eylemleri iyi veya kötü, sevap veya günah olarak değerlendirilecektir."

"Evet," dedi Tanrı, "sorun buradan kaynaklanıyor."

"Ancak tek bir çözüm görebiliyorum," dedi Aziz Augustin. "Penguenler cehennemlik olacaklar."

"Fakat ruhları yok," diye atıldı Aziz irenee.

"Kuşkusuz," dedi Aziz Gal. "Görüyorum ki çömezim Mael din aşkıyla biraz fazla ivedi davranıp efendimize büyük bir dinbilim sorunu çıkarmış oluyor."

"Şaşkın ihtiyar," diye söylendi Alsace Emini.

Fakat Taim bakışlarıyla Alsace Emini'ni ayıplayıp şöyle dedi:

"Aziz Mael sizler gibi şanslı değil, beni görmüyor. Kötürüm, yarı sağır ve yarı kör bir yaşlı adam. Ona karşı fazla haşinsiniz. Ama ortada bir sorun olduğu kesin."

"Çok şükür bu geçici bir sorun," dedi Aziz irenee. "Penguenler vaftiz edildi, ama yumurtaları değil. Yapılan yanlış bir kuşak sonra bitecektir."

"Böyle konuşmayın, oğlum irenee," dedi Tanrı. "Hekimler dünya üzerindeki yanlışlarını böyle örtebiliyorlar. Ama benim kurallarım hiçbir kuraldışılığı kabul etmez. Vaftiz edilen bu Penguenlerin ne olacağını, hiçbir tanrısal yasayı çiğnemen ve On Emir'in dışına çıkmadan kararlaştırmalıyız."

"Efendimiz," dedi Aziz Grégoire, "onlara ölümsüz ruh verin."

"Ne yapacaklar o ruhla," diye içini çekti Aziz Lactance. "Size şükretmek için ilahi söylemeye uygun bir sesi bile yok."

.. "Ayrıca, tanrısal yasalara uymayacaklardır," dedi Aziz Augustin. r ; ,

"Uyma olanakları yok," dedi Tanrı.

"Olsun," diye sürdürdü Aziz Augustin. "Böylece sonsuza kadar cehennemde yanarlar ve şaşkın Mael'in bozduğu tanrısal düzen yeniden kurulmuş olur."

"Bana önerdiğin çözüm gerçekten kurallara uygun, oğlum Augustin," dedi Tann. "Ama esirgeyen adıma uygun düşünmüyor. Her ne kadar, değişmez olduğum söyleniyorsa da, giderek daha yumuşak oluyorum. Bu özyapı değişimim Eski ve Yeni Ahit kitaplarını okuyanların gözünden kaçmamıştır."

Bu tartışma hiçbir sonuç vermeden uzadı ve aynı görüşler yinelenmeye başlayınca, İskenderiyeli Azize Catherine'e danışmaya karar verildi. Zor konularda hep böyle yapıldı. Bu kutsal kadın yeryüzündeki yaşamında eli dinbilim bilginini mat etmişti. Kutsal kitap kadar Platon'un felsefesini de okumuştü ve konuşma sanatını iyi biliyordu.

VII

CENNETTE BİR TOPLANTI (arkası ve sonu)

Azize Catherine toplantıya geldi. Başında zümrüt ve yakutlarla bezenmiş bir taç, üstünde yaldızlı bir giysi vardı. Boynunda ateşten bir tekerlekle geziyordu; bu tekerleğin parçaları ona dünyada işkence edenleri yok etmişti.

Tanrı onu söz almaya çağırınca azize şöyle dedi:

"Efendimiz, görüşümü sorma inceliği gösterdiğiniz

bu konuda ben hayvanların veya kuşların göreneklerini inceleyecek değilim. Burada bulunan melekler, azizler ve bilginlerin dikkatini yalnızca şu noktaya çekmek isterim: İnsanla hayvan arasındaki ayırım o kadar kesin değildir; her ikisinin özelliklerine yakın olan yaratıkları anımsayın. Örneğin, yarı kadın, yarı yılan olan kimeralar, üç gorgonlar, deniz kızları, keçi ayaklı panlar, beline kadar insan ve gerisi at olan kentaurlar. Sizin de bildiğiniz gibi, bunlardan biri aklın ışığıyla sonsuz kurtuluşa kavuştu. Gerçekten de Chiron adındaki bu kentaur Achille'in eğitimini sağladı. Bu genç kahraman daha sonra Kral Lycomedes'in kızları arasında iki yıl genç bir bakire gibi yaşadı. Kızlar onun kendileri gibi olmadığını anlamadan oyunlarını ve yataklarını onunla paylaştılar. Onu bu kadar ahlaklı yetiştiren Chiron, İmparator Trajan'la birlikte, yalnızca doğa yasalarına uyarak cennete giren kişidir. Oysa Chiron yarı insandı.

Bu örnek yeterince gösteriyor ki insanın yalnızca bazı organlarına, yeter ki soylu organlar olsun, sahip olunarak sonsuz kurtuluşa kavuşulabilir. Kentaur Chiron'un vafatiz olmadan elde ettiğini, yarı Penguen yarı insan olsalar, Penguenler nasıl elde edemezler? Bu nedenle, sizden rica ediyorum, efendimiz, Yaşlı Mael'in Penguenlerine bir insan kafası ve küçük bir ruh bağışlayın; böylece size layıkıyla şükredebilirler."

Azize Catherine'in bu sözleri üzerine mecliste olumlu bir uğultu yayıldı.

Fakat Aziz Augustin, iri ve pazulu kollarını Tann'ya uzatarak haykırdı;

"Bunu yapmayın, efendimiz! Aziz Paraçlet adına! İnsan kafalı kuşlar daha önce de vardı. Azize Catherine'in söylediklerinde yeni bir şey yok!"

"Düş gücü birleştirir ve kıyaslar; yeni bir şey yaratmaz," diye ona sertçe karşılık verdi Azize Catherine.

"... Bu tür kuşlar daha önce de vardı, diye sürdürdü Aziz Augustin. Bunlara harpi denir ve yaradılışın en sevimsiz hayvanlarıdır. Bir gün çölde Aziz Paul'ü yemeğe çağırılmışım. Sofrayı yaşlı bir incir ağacının altına kurdum. Harpiller gelip dallara üşüştüler; cırtlak sesleriyle kulaklarımızı sağır edip yemeklerin içine pislediler. Bunların gürültüsü yüzünden Aziz Paul'ün öğrettiklerini duyamadım ve ekmeğimizi kuş pislğine katık ettik. Harpillerin size lakyıyla şükredeceklerine inanılabilir mi, efendimiz?"

Kuşkusuz, dünya yaşamımdaki karabasanlarımda birçok melez yaratık gördüm; yılan kadınların, denizkızlarının yanı sıra çok daha sevimsiz olanları vardı. Bedeni tencere, saat veya çandan yapılmış adamlar, hatta birinin gövdesi ev gibiydi ve pencerelerinden içerde çalışan başka insanlar görölüyordu. Gemi gibi yelkenli balinalar, çeşmenin üzerine yağın kırmızı böcekler. Kendimi yalıtılmış olduğum o hücrede gördüğüm karabasanlar anlatmakla bitmez. Fakat hiçbirini, benim güzel incir ağacımın yapraklarını pisleten harpiller kadar çirkin değildiler."

"Harpiller," diye açıkladı tarihçi Lactance, "kuş bedelli diş canavarlardır. Başları ve göğüsleri kadına benzer. Dedikoduculukları, edepsizlikleri, Virgilius'un Eneide adlı yapıtında belirttiği gibi, diş doğalarının sonucudur. Havva'nın ilencine onlar da ortak edilmişlerdi."

"Havva'nın ilencinden söz etmeyelim," dedi Tanrı. "Çünkü ikinci Havva birinciyi aratır oldu."

Dünya tarihi üzerine bir kitap yazmış olan Paul Orose adında bir tarihçi ayağa kalktı ve Tanrı'ya yalvardı:

"Efendimiz, benim ve Aziz Augustin'in dualarını işittin. Bundan böyle Yunanlı masalcıların pek sevdiği kentaurlar veya denizkızları gibi yaratıklar yaratmayın. Bundan bir iyilik gelmez. Bu tür yaratıklar genelde dinsizliğe yönelir ve çift yapılan nedeniyle temiz ahlaklı olamazlar."

Tatlı dilli Lactance şu sözlerle ona karşılık verdi:

"Bu konuşan arkadaşımız herhalde cennette bulunan en iyi tarihçi olmalı, çünkü Herodot, Thukidid, Titus Livius, Velleius Paterculus, Suetone, Manethon, Sicilyalı Diodore, Dion Cassius, Lampride efendimizin görüntüsünü göremiyorlar. Tacitus ise şovenlerin layık olduğu cehennemde azap çekiyor. Fakat Paul Orose yeryüzünü tanıdığı kadar gökleri tanımıyor anlaşılın. Bilmez ki kuş ve insan görüntüsündeki melekler temiz ahlaklıdır."

"Konuyu dağıtıyoruz," dedi Tanrı. "Bu kentaurlar, harpiller ve meleklerden niye söz ediyorsunuz şimdi. Konumuz Penguenlerdir."

İskenderiyeli aziz bakirenin mat ettiği elli dinbilim bilgininden en yaşlı olanı söz aldı:

"Benim değersiz görüşüme göre, efendimiz, gökleri ayağa kaldıran bu skandala son vermek için, bizi alteden Azize Catherine'in dediği gibi yapmamız, yaşlı Mael'in Penguenlerine yarı insan görünümü ve bu yarıya yetecek kadar da ruh vermeniz doğru olur."

Bu sözler üzerine mecliste herkes aynı anda konuş-

maya başladı; her köşede, Penguenlere verilecek ruhun boyutları konusunda akademik tartışmalar başlatıldı. Sonunda Tanrı sesini yükseltti:

"Azizler ve bilginler, burasını yeryüzündeki Vatikan sinodları ve meclislerine benzetmeyin. Militan dinciliğin şiddetini sevgi dinine taşımayın. Bu dediğim yeryüzünde benim adıma toplanan tüm konseylerde, Avrupa, Asya ve Afrika'da hep yapıldı; rahipler birbirlerinin sakalını ve gözlerini oydu. Fakat vardıkları sonuçlarda bir yanlış yoktu, çünkü hep onların yanındaydım."

Düzen sağlandıktan sonra yaşlı Hermas ayağa kalktı ve şöyle dedi:

"Annem Sapphire'in cennetlikler sürüsü içinde doğmasını sağladığınız için size şükrediyorum, Efendimiz. Yine oğlunuz isa'yı bu gözlerle görebildiğim için şükrediyorum. Bu mecliste konuşuyorum, çünkü siz gerçeğin değersiz kullarınızın ağzından çıkmasını istediniz, ve şunu diyorum: "Penguenleri insana dönüştürün. Sizin adaletinize ve sevecenliğinize uygun olan tek çözüm budur."

Herkes yeniden söz istemeye, almadan konuşmaya başladı. Kimse öbürünü dinlemiyor, kollarını ve kafalarını sallayarak konuşmaya çalışıyordu.

Tanrı sağ elini kaldırıp onları susturdu.

"Bu kadar tartışma yeter. Sevimli yaşlı Hermas'ın sözleri benim tanrısal gönlüme de uygun düşüyor. Bu kuşlar insana dönüşecekler. Bunun birçok sakıncası olacağını görebiliyorum. Bu insanların büyük bir bölümü, Penguen durumundayken yapamayacakları kötülöklere neden olacaklar. Fakat, geleceği görebildiğim halde, onların ti-

kel istencine karışmamayı uygun bulurum. İnsanın özgürlüğüne dokunmamak için bildiğimi unutturum, gözlerimdeki delik perdeyi daha kalınlaştırdım ve önceden bildiğim şeyler beni şaşırtır."

Ve hemen melek Rafael'i çağırdı:

"Git Aziz Mael'i bul. Ona, yaptığı yanlışları anlat; ona yetki veriyorum, benim adıma konuşsun ve Penguenleri insana dönüştürsün."

VIII PENGUENLERİN DEĞİŞİMİ

Melek Rafael Penguenler Adası'na indiğinde yaşlı azizi bir kaya kovuğunda, yeni çömezleriyle uyur buldu. Elini omzuna koyup onu uyandırdı ve yumuşak bir sesle:

"Mael, sakın korkma!" dedi.

Gözleri tanrısal ışıqla kamaşan yaşlı aziz Tanrı'nın meleğini tanıdı ve yere kapandı.

Melek şöyle dedi:

"Ey Mael, yanlış yapmışsın: Ademin çocuklarını vaf-tiz edeyim derken kuşları vaftiz etmişsin. Bundan dolayı Penguenler Hıristiyan oldular."

Bu sözlere yaşlı adamın ağzı açık kaldı. Melek sürdürdü:

"Ayağa kalk, Mael, Tanrı'nın adını kuşan ve bu kuşlara şöyle de: 'İnsana dönüşün!'"

Ağlayarak dualar okuyan Aziz Mael Tanrı'nın adını kuşandı ve kuşlara seslendi:

"İnsana dönüşün!"

Bir anda Penguenler insan görüntüsüne hüründüler. Alınları genişledi, kafaları yuvarlaklaştı. Kısık gözleri açılıp dünyaya daha iri bakmaya başladı; soluk deliklerinin ortasında etli bir burun oluştu. Gagaları ağıza dönüştü ve bu ağızdan söz çıktı. Boyunları kısa ve kaim oldu; kanatçıkları kollara, perde ayakları bacaklara dönüştü. Ve en sonunda, göğüslerine ürkek bir ruh yerleşti.

Fakat yine de ilk doğalarından izler kalmıştı. Yine yan yan bakıyor ve kısa kalçalan üzerinde salınarak yürüyorlardı; bedenleri ince bir tüy tabakasıyla örtülü kalmıştı.

Ve Mael bu Penguenleri İbrahim'in kervanına kattığı için Tanrı'ya şükretti.

Fakat, yakında bu adadan ayrılacağını düşününce içinde bir üzüntü kaldı; o giderse, rehberden yoksun Penguenlerin inancı, susuz kalan genç bir fidan gibi ölürdü. Aklına, Penguenler Adası'nı Armorique kıyılarına taşımak geldi.

"Efendimin neyi niçin istediği sorulamaz, diye düşündü. Ama, Tanrı adayı taşımak istiyorsa, kim buna engel olabilir?"

Bunun üzerine aziz adam cüppesinin pamuğuyla kırk ayak uzunluğunda ince bir ip dokudu. İpin bir ucunu kıyıdaki bir kayanın sivri ucuna bağladı, öbür ucunu eline alıp taş teknesine bindi.

Tekne deniz üstünde yol almaya ve Penguenler Adası'nı peşinden sürüklemeye başladı. Dokuz günlük bir yolculuktan sonra adayla birlikte Brötanya kıyılarına vardı.

İKİNCİ KİTAP

ESKİ ÇAĞ

I İLK GİYSİLER

Aziz Mael bir gün okyanus kıyısında kızgın bir kayanın üstüne oturmuş bekliyordu. Kayanın güneşten ısınmış olduğunu sanıp Tanrı'ya şükretti. Oysa o kayaya az önce Şeytan oturmuştu.

Yaşlı aziz, denizden gelecek olan Yvern keşişlerini bekliyordu. Onların getireceği hayvan kürkleri ve dokumalarla Alca Adası'ndaki Penguenleri giydireceklerdi.

Az sonra gelen gemiden, sırtında bir sandıkla Magis adında bir din adamı indi. Bu keşiş çok dindar olarak tanınıyordu.

Magis yaşlı azizin yanına gelince sandığı yere bıraktı, alnındaki teri silerek şöyle dedi:

"Pederim, demek Penguenleri giydirmeye karar verdiniz."

"Ne yazık ki bu gerekli, oğlum," dedi Mael. "Penguenler, daha önceden bilmiyorlardı, ama İbrahim'in sürüsüne katıldıklarından beri çıplak olduklarının farkına vardılar.

Onları giydirme zamanı geldi, çünkü değişim sırasında üstlerinde kalan tüy tabakaları da artık dökülmeye başladı."

Magis kumsalda balık tutan, midye toplayan, şarkı söyleyen veya uyuyan Penguenlere bir göz gezdirdi:

"Haklısınız, çıplaklar. Fakat, pederim, onları böyle çıplak bırakmak daha doğru olmaz mıydı? Niçin giydireceksiniz? Giysilerle dolaşmaya başladıklarında, ahlak yasalarına uymaları gerekecek ve bundan dolayı byklenecek, ikiyüzlü ve acımasız olacaklardır."

"Sizce, oğlum, insanların uymakta olduğu ahlak yasalarının kötü etkileri mi oluyor?"

"Ahlak yasaları temelde bir hayvan olan insanı hayvandan farklı yaşamaya zorlar. Bu durum belki onları kısıtlıyor, ama öte yandan gururlarını da okşuyor; ve doğallıkla kibirli, korkak ve zevk düşkünü olduklarından, sahip oldukları güvence ve gelecekte umdukları rahatlık için bu kısıtlamaya katlanıyorlar. Her türlü ahlakın kökeni budur... Fakat konuyu dağıtmayalım. Arkadaşlarımla birlikte, gemideki krk ve dokumaları bu adaya indireceğiz. Fakat, henüz vakit varken bir kez daha düşünün, pederim! Penguenleri giydirmek ciddi sonuçlar doğuracaktır. Halen erkek bir Penguen dişi bir Pengueni arzuladığında ne istediğini biliyor; tutkuları, peşinde koştuğu dişinin sahip olduklarıyla sınırlı. şu anda kumsalda iki üç çift Penguen gün ortasında sevişmekteler. Ne kadar yalın olduğunu görün! Kimse onlara aldırılmıyor, onlar da öbürlerinin bakışlarına aldırılmıyorlar. Fakat dişi Penguenler giydirildiğinde, erkek Penguen kendisini neyin çektiğini tam olarak bilemeyecek. Dş gücü onun isteklerini sınırsız kılacak; ve en önemlisi, pederim, aşkı ve onun ge-

tirdiği acıları öğrenecek. Öte yandan, dişi Penguenler de gözlerini süzüp dudaklarını yayacak ve giysileri altında değerli bir hazine taşıdıkları izlenimini verecekler.

Bunun yol açacağı kötülük, Penguenler yoksul ve bilgisiz kalacak olsalardı, pek önemli olmazdı. Fakat, bin yıl kadar geçmesini bekleyseydiniz Alcalı kızlara ne korkunç bir silah verdiğinizi görürdünüz. İzin verirsiniz, bunun bir gösterisini yapayım. Şu sandıkta birkaç parça giysi var. Kumsalda erkek Penguenlerin ilgilenmediği dişilerden birini rasgele seçelim ve giydirelim.

İşte bu yana doğru bir genç kız geliyor; öbürlerinden ne çok güzel, ne de çok çirkin. Kimsenin onunla ilgilendiği yok. Kumsalda başıboş geziyor, bir eliyle burnunu karıştırırken, öbür eliyle sırtını kaşıyor. Dikkat ederseniz, kızın omuzları dar, göğüsleri sarkık, beli kalın ve bacakları kısa. Diz kapakları her adım atışında gıcırıyor, kalın ve damarlı ayaklarının dört parmağı kayalara çengel gibi sarılıyor. Yürüyüşe çıktığı anlaşılıyor; tüm kaslarını bu işe yoğunlaştırmış. Onu böyle uzaktan gözlediğimizde, bir yürüme makinesi gibi algılayabiliyoruz; ama asla bir sevişme makinesi gibi değil. Oysa her iki işlevi ve daha nicelerini yerine getirebilecek bir yaratık. Şimdi iyi bakın, aziz peder, onu ne hale getireceğim."

Bu sözlerden sonra Keşiş Magis, bir çırpıda dişi Penguenin yanına gitti, onu yakalayıp koltuğunun altına aldı ve saçlarını yerlerde sürüyerek Aziz Mael'in yanına getirdi.

Dişi Penguen ağlayarak canını yakmamaları için yalvaradursun, Magis sandığı açtı ve çıkardığı bir çift ayakkabıyı giymesini buyurdu.

"Ayakkabı bağcıklarını sıktığımızda ayaklan daha küçük görünecektir," diye açıkladı Magis, "aynca, iki santim yükselecek olan topuğu bacaklarını daha uzun gösterecektir."

Dişi Penguen ayakkabıları bağlarken; bir yandan da sandığın içindekilere bakıyordu. Sandığın içindeki mücevher ve takıları görünce, yaşil gözleri ışıldadı.

Keşiş Magis Penguenin saçlarını ensesinde topladı ve çiçeklerden bir taç iliştirdi. Kollarına altın bilezikler taktı. Sonra onu ayağa kaldırıp bel ve göğüs hizasını kumaşlarla sarıp örttü. Böylece göğüsleri ve kalçaları daha dik-kati çeker olmuştu. Ağzından çıkardığı iğnelerle kumaşları iyice sıkılaştırdı.

"Daha da sıkabilirsiniz," dedi dişi Penguen.

Keşiş Penguenin gövdesindeki yumuşak yerleri sıkıca ve özenle kapadıktan sonra, tüm vücudunu pembe bir şalla örttü.

"Eteğim sarkmıyor, değil mi?" diye sordu Penguen; bir yandan da belini kıvrıp omzunun üstünden bakmaya çabalıyordu.

Magis ona isterse etek boyunu kısaltabileceğim söyledi. Ama genç Penguen kararlı bir anlatımla, buna gerek olmadığını, kendisinin halledeceğini bildirdi.

Nitekim, sol eliyle eteğini arka tarafından tutup, yalnızca baldırlarının görünmesine dikkat ederek, bir çırpıda dizleri hizasında düğüm yaptı. Sonra, kalçalarını sallayarak küçük adımlarla uzaklaştı.

Şimdi başını dik tutarak yürüyordu; bir su kıyısında göz ucuyla kendini bir yoklamayı da savsaklamadı.

Oradan geçmekte olan bir erkek Penguen şaşkınlıkla

bir an durakladı; sonra yolunu değiştirip dişiyi izlemeye başladı. Deniz kıyısından geçerlerken, balık avından dönmekte olan bir öbek erkek de dişiye yaklaşıp incelediler ve hemen izlemeye koyuldular.

Böylece, ilerleyen dişi Penguenin yolunun geçtiği partikalardan, ırnak kıyılarında, kaya kovuklarından çıkan yeni Penguenler bu kervana katılmaya başladılar. Yaşlı veya genç, zayıf veya iri yapılı erkeklerin, derileri buruşmuş bastonlu yaşlıların oluşturduğu bu kortejden solukların uğultusuyla birlikte ağır bir koku da yayılıyordu. Ama dişi Penguen çevresinde olan bitenle ilgilenmiyor, yürümesini sürdürüyordu.

Magis güldü: "Pederim, işte bakın: Tüm erkekler bir çembere odaklanmış gidiyorlar, merkezindeyse örtülü bir kadın var. Çemberin salt geometrik özellikleri bilginleri araştırmaya yönlendirebilir; ama çembere fiziksel özellikler de eklerseniz bambaşka düşüncelere salar adamı. Penguenlerin bu kadına ilgi duyabilmeleri için, onun vücudunu gözleriyle görmelerini engelleyip dş güçlerini çalıştırmanız yeterli oldu. Neredeyse ben bile bu dişiye karşı dayanılmaz bir istek duymaya başladım. Belki eteklik, örttüğü kalçaya daha sentetik ve genel bir özellik verip onu daha da mı soyutlaştıyor, bilemem; ama şimdi ona sarılmış olsaydım insanlığın tüm şehvetini avuçlarımda duyumsayabilirdim sanıyorum. Örtünme kadınlara nasıl da dayanılmaz bir çekicilik veriyor. Doğrusu duygularımı daha fazla denetim altında tutamayacağım."

Magis, bunu dedikten sonra, üzerindeki cppeyi fırlatıp ilerleyen konvoyun arkasından koşmaya başladı. nne ıkan Penguenleri iteleyip ayaklan altında ezerek ken-

dine yol açtı ve Alcalı kıza ulaştı. Pembe giysili kıızı yakaladı ve yüzlerce iştahlı gözün önünde kucağına alıp bir mağaranın içinde gözden yitti.

Penguenler bir anda sanki güneşin karardığını sandılar. O zaman Aziz Mael şeytanın Keşiş Magis kılığına girerek onu aldattığını ve Alcalı kızların örtünmesini sağladığını anladı. Tüm vücudu ve ruhu derin bir üzüntüyle sarıladı. Güçlkle adım atarak kulübesine yürürken, sokaklarda altı-yedi yaşlarındaki küçük Penguenlerin yosun yapraklarından etekler yapıp giyerek dolaştıklarını gördü. Bu küçükler de kumsalda dolaşırken, erkeklerin gelip gelmediğini görebilmek için arkalarına bakıyorlardı.

Aziz Mael Alcalı kıza giydirilen ilk örtünün Penguenlerin ahlakına yarar yerine zarar getirdiğini görmekten büyük üzüntü duydu. Yine de tansık adasının yerlilerini giydirme çabasından vazgeçmedi. Onları kıyıda toplayıp Yvern keşişlerinin getirdiği giysileri dağıttı. Erkek Penguenlere kısa ceket ve pantolon, dişilere ayak bileklerine kadar uzanan etekler verdi. Ama bu giysiler ilk defakinden farklı bir etki yarattılar. Hem zevksiz ve kaba dikilmiş oldukları, hem de tüm kadınlar giydikleri için, artık dikkati çekmiyorlardı. Kadınlar mutfakta yemek pişirdikleri veya tarlada çalıştıklarından, zamanla üstleri yağlı ve çamurlu, kir pas içinde gezer oldular. Erkekler onları daha çok işe sürmeye başladığı için de pek yük hayvanından farkları kalmadı. Kadınlar artık gönül işlerinden ve fırtınalı duygulardan anlamaz oldular. Ahlakları saftı. Aile içi ilişki onlar için günah değildi. Örneğin bir delikanlı sarhoş kafayla kendi annesinin ya da babasının yatağına girse de, ertesi gün bunu aklına bile getirmiyordu.

II TARLALARIN ÇİTLENMESİ VE ÖZEL MÜLKİYETİN DOĞUŞU

Buzulları arasında ve kayalıklarında bir kuş topluluğu yaşayan adanın, o eski kıraç görüntüsü artık değişmişti. Tepesindeki karların erimesiyle giderek alçalmış olan dağın tepesinden bakıldığında, sonsuz bir sisle örtülü Armorique kıyılan ve kum adacıklarının doğaüstü bir görüntü verdiği okyanus görünüyordu.

Kıyılar artık incir yaprağını andıran daha geniş düzlüklerden oluşmuştu. Kısa süre içinde bir bitki örtüsü gelişti; tadı ekşi olan ve hayvanların sevdiği bir ot türünün yanısıra, söğüt, incir ve meşe ağaçları boy gösterdi. Bu dönemle ilgili bilgileri Saygıdeğer Bedeve öbür güvenilir yazarlardan alıyoruz.

Kuzeyde kıyı derin bir haliç oluşturmuştu ve burası daha sonraları dünyanın en büyük limanı olacaktı. Doğuda köpüklü deniz dalgalarının yaladığı kayalıkların gerisinde kıraç ve kokulu bir toprak yayılmıştı. Burası Gölgeler Kıyısı diye biliniyor ve ada yerlileri, yılanların ve ölü ruhların dolaştığına inandıkları bu bölgeye adım atmıyorlardı. Güneyde, Dalgıç Körfezi denen ve suları ılık olan kıyının hemen dibinde asma bahçeleri ve ormanlar başlıyordu. Bu bereketli kıyıda Aziz Mael ahşap bir kilise kurdu. Sonunda, Batıda Clange ve Surelle adında iki ırmak, sırasıyla Dalles ve Dombes vadilerini suluyorlardı.

Mutlu Mael, bir güz sabahı, işte bu Clange vadisinde, yanında Bulloch adında bir Yvern keşişiyle birlikte gezintiye çıkmıştı. Karşıdaki yoldan bir öbek Penguenin ci-

lerinde tırmık ve taşlarla geçtiğini gördüler. Bu arada bağırsık ve haykırışlar vadide yankılanıp dingin gökyüzüne yükseliyordu. .

Aziz adam Bulloch'a döndü:

"Oğlum, üzüntüyle görüyorum ki, insana dönüştüklerinden beri, bu adanın yerlileri daha sağgörsüz oldular. Kuş oldukları dönemde yalnızca çiftleşme mevsiminde dalaşırlardı. Şimdi her gün kavga ediyorlar, yaz kış demeden bela arıyorlar. Ah, buzlar üstünde bir öbek Penguenin, sanki uygar bir devletin parlamentosunda gibi, o soylu görünsün öyle özlüyorum ki!

Bak, oğlum Bullock, Surelle Vadisi tarafında da bir düzine erkek Penguen birbirlerinin kafasını gözünü yarmakla uğraşiyor. Oysa, bu enerjiyle toprağı kazmaları daha iyi olurdu. Dişiler erkeklerden daha acımasız, tırnaklarıyla düşmanlarının gözünü oyuyorlar. Heyhat! Oğlum Bulloch, sence niye kavga ediyorlar acaba?"

Bulloch şöyle yanıt verdi:

"Dayanışma ruhu ve geleceğı öngördükleri için, aziz pederim. Çünkü insanın doğasında geleceğı düşünmek ve toplu davranmak vardır. Özyapısı böyledir; mal ve mülk edinmeden geleceğı düşünmek istemez. Ey efendim, bu gördüğünüz Penguenler toprakları bölüşüyorlar."

"Bu bölüşmeyi daha sakince yapamazlar mı? diye sordu yaşlı adam. Bu kavga sırasında birbirlerine gözdağı veriyor ve sövgüler savuruyorlar. Ne dediklerini tam duyamıyorum. Ama, ses tonlarına bakılırsa, çok kızgın olmalılar."

"Birbirlerini hırsız ve gaspçı olarak suçluyorlar," dedi Bulloch.

Aziz Mael derin bir iç çekip gözlemeyi sürdürdü:

"Bak, bak, oğlum, yere düşen rakibinin burnunu dişle-riyle koparmaya çalışan adamı görüyor musun? Ya ötede-ki? Bir kadının kafasını taşla ezmeye çalışan şu adama bak!"

"Görüyorum, efendim," dedi Bulloch. "Onlar bir hu-kuk yaratmakla uğraşıyorlar; özel mülkiyetin temelini atı-yorlar; uygarlığın ilkelerini, toplumun temellerini ve yar-gı kurallarını belirliyorlar."

"Nasıl?" diye sordu yaşlı Mael.

"Tarlalarını çitle çevirerek. Her türlü devlet düzeni-nin kaynağı budur. Ey üstadım, sizin Penguenleriniz en kut-sal bir işlevi başarıyorlar. Onların bu yaptıkları, yüzyıllar sonra hukukçular tarafından onaylanacak ve yargıçlar ta-rafından uygulamaya konulacaktır."

Keşiş Bulloch bunları söylerken, beyaz derili, kızıl saçlı ve iri gövdeli bir Penguen vadinin yamacından aşağı doğru iniyordu. Omuzunda iri bir ağaç kütüğü vardı. Bah-çesinde marullarını sulamakta olan kısa boylu bir Pengue-ne yaklaştı ve sesini yükselterek şöyle dedi:

"Bu tarla benim!"

Bu sözlerin ardından, elindeki kütüğü küçük Pengue-nin kafasına indirdi ve onu, kendi elleriyle ektiği tarlanın ortasında, cansız yere serdi.

Bu görünüm karşısında Aziz Mael bir an sendeledi ve gözünden yaş geldi. Sonra, korku ve dehşetle boğuklaşmış sesiyle, gökyüzüne şu duayı gönderdi:

"Ey Tanrım, sen ki Habil'i kucağına aldın ve Kabil'e ilendin, tarlasında ölen bu masum Pengueni cennetine ai, katile de yumruğunun gücünü göster. Ey Tanrım, senin adaletine bu cinayet ve gasptan daha ağır bir aşağılama olabilir mi?"

"Aman dikkatli olun, aziz pederim," dedi Bulloch yumuşak bir sesle, "cinayet ve gasp dediğiniz şeylere savaş ve fetih denir, insanlık tarihinin ve büyük imparatorlukların en şanlı sayfaları bunlarla doludur. Özellikle, iri Pengueni suçlayarak onun mülkünün kaynağına ve hukukuna saldırıda bulunuyorsunuz. Bunu size kolayca kanıtlayabilirim: Toprağı ekmek bir şeydir, ona sahip olmak başka bir şey. Bu ikisi birbiriyle karıştırılmamalıdır. Mülk konusunda, ilk işgalcinin hukuku belirsiz ve temelsizdir. Oysa, fetih hakkı sağlam temellere dayanır. Tek saygıdeğer hukuk budur, çünkü kendini saydırmasını bilir. Mülkiyetin tek ve şanlı kaynağı güçtür. İşte bu yüzden mülk sahibi olana soylu denir. Çiftçiyi öldürüp tarlasını alan bu kızıl saçlı yiğit, bu toprak üzerinde ilk soylu hanedanı kurmuş bulunuyor. Onu kutlamak isterim."

Böyle diyerek Bulloch, kanlı topuzuna yaslanmış olarak duran iri Penguene yaklaştı ve yerlere kadar eğilerek onu şöyle selamladı:

"Efendi Greatauk, soylu prens, gücü yasal ve arkası bereketli olacak soylu bir hanedanın kurucusu olarak size saygılar sunarım. Tarlanıza gömülecek olan bu Penguenin kafatası, sizin bu topraklar üzerindeki hakkınızın sonsuza kadar nişanı olacaktır. Çocuklarınız ve onların çocuklarına ne mutlu! Onlar Skull Dükü Greatauk'un mirasçıları olarak Alca Adası'na egemen olacaklardır."

Sonra, Aziz Mael'e dönüp bağırdı:

"Pederim, Greatauk'u kutsayın. Çünkü, tüm güç Tanrı'dan gelir."

Mael gözlerini gökyüzüne kaldırmış, sessiz ve kımıldatısız duruyordu. Keşiş Bulloch'un kuramı karşısında acı bir

kuşku duyuyordu. Oysa, yüksek uygarlıklar çağında geçerli olacak olan bu kuramdı. Bir bakıma Bulloch, Penguenistan'da ilk uygarlık hukukunun yaratıcısı olarak görülebilir.

III

PENGUENLER MECLİSİNİN İLK TOPLANTISI

"Oğlum Bulloch," dedi yaşlı Mael, "Penguenlerin nüfus sayımını yapıp her birini deftere yazmamız gerekiyor."

"En acil işimiz de budur," dedi Bulloch; "bu olmadan iyi bir devlet düzeni kurulamaz."

Aziz Mael on iki rahibin de yardımıyla kısa sürede nüfus sayımını gerçekleştirdi. Sonra, yaşlı adam şöyle dedi:

"Şimdi herkesin kaydı bulunduğu göre, kamu giderlerini ve kilise gereksinimlerini karşılayabilmek için, adil bir vergi toplamamız gerekiyor. Herkes gücü oranında verebilmeli. Öyleyse, oğlum, hemen Alcalı büyükleri toplantıya çağırın, onlarla birlikte vergi işini konuşalım."

Toplantıya çağırılan otuz küsur büyük Penguen incir ağacının altında toplandılar. Bu, Penguenistan'ın ilk meclisi oldu. Bunların dörtte üçü Surelle ve Clange vadilerindeki büyük toprak ağalarıydı. Greatauk, ülkenin en soylusu olduğundan, en yüksek taşın üzerine oturdu.

Aziz Mael rahiplerinin yanında yer aldı ve şu sözlerle başladı:

"Oğullarım, Tanrı bildiği biçimde insanlara zenginlik verir ve bildiği biçimde geri alır. Ben sizi buraya, kamu giderlerini ve kilisenin gereksinimlerini karşılayacak biçimde, halk üzerine bir vergi koyulması için topladım.

Bana göre bu vergi her kişinin zenginliği oranında olmalıdır. Örneğin, yüz öküzü olan on öküz versin, on öküzü olan da birini versin."

Yaşlı adam sözünü bitirince, Clange Vadisi'nde çiftçilik yapan ve ülkenin en zenginlerinden biri olan Morio ayağa kalkıp söz aldı:

"Ey Mael, ey aziz pederim, herkesin kamu giderlerine ve kilise gereksinimlerine katkıda bulunması gerektiğine inanıyorum. Ben kendi hesabıma, Penguen kardeşlerimin yararı için, tüm servetimi hatta sırtımdaki gömleği vermeye hazırım. Benim gibi öbür tüm büyükler de servetlerini feda edeceklerdir, onların ülkeye ve dinlerine bağlılıklarından kuşku duymayın. Yalnızca kamu yararını düşünelim ve ne gerekiyorsa yapalım. Ancak, aziz babamız, kamu yararı malı çok olandan daha çok alınmasını gerektirmez. Böyle yapılırsa, zengin daha az zengin, yoksul daha yoksul olur. Yoksullar zenginlerin varlığıyla yaşarlar; bu nedenle mülk kutsaldır. Ona dokunmakla büyük bir yanlış yapmış olursunuz. Zenginlerden alsanız ne olacak, sayıları zaten azdır. Ama tüm kaynakları kurutur ve ülkeyi yoksulluğa itersiniz. Oysa servetine bakmadan her vatanıştan az bir miktar toplarsanız, kamu giderlerini rahatça karşılayabilirsiniz. Böylece, insanların servetini sorguturmaya kalkmazsınız, çünkü yurttaşlar bu tür bir çabayı ağır aşığılama olarak görürler. Herkesten az ve eşit miktarda alırsanız, yoksullar de hoşnut olur, çünkü zenginlerin servetinden yararlanmayı sürdürürler. Hem sonra, zenginliği nasıl ölçeceksiniz? Dün iki yüz öküzüm vardı, bugün yüz oldu, yarın belki altmış olacak. Komşularımdan

Clunic'in iki öküzü var, ama cılız; oysa komşum Nicclu'nun iki öküzü de besili. Şimdi, Clunic ile Nicclu'dan hangisi daha zengin? Servetin belirtileri aldatıcıdır. Oysa, gerçek olan şu ki, herkes yiyip içiyor. İnsanlara, yiyip içtikleri oranında vergi koyun. Bu daha akıllıca ve adil olur."

Morio konuşmasını bitirince meclisten bir alkış koptu.

"Bu konuşmanın tunç tabletlere kazınmasını öneriyorum," diye haykırdı keşiş Bulloch. "Geleceği aydınlatan bir konuşmadı; belki on beş yüzyıl boyunca kimse bundan daha iyi konuşmayacaktır."

Büyüklerin alkışlan sürüyordu ki Greatauk, elini kılıcının kabzasına koyarak, kısa bir konuşma yaptı:

"Soylu olduğum için, ben katkıda bulunmayacağım; çünkü vergi vermeyi aşağılayıcı buluyorum. Yalnızca alçaklar öder."

Bu görüş üzerine büyükler sessizce dağıldılar.

Böylece, Roma'da olduğu gibi, her beş yılda bir nüfus sayımı yapılır oldu. Bu sayede nüfusun hızla arttığı gözlemlendi. Çocuk ölümlerinin yüksek olmasına, kıtlık ve vebanın düzenli aralıklarla gelip köyleri boşaltmasına karşın, daha kalabalık yeni bir Penguen kuşağı yoksulluklarıyla kamu varlığına katkıda bulunmayı sürdürüyordu.

IV

KRAKEN İLE PEMBEKİZ'İN DÜĞÜNÜ

O çağda Alca Adası'nda bileği güçlü ve zekası parlak bir erkek Penguen yaşıyordu. Adı Kraken olan bu adam

Gölgeler Kıyısı denen ıssız bölgede yaşadığı için ada yerlileri, yılanlar ve vaftizsiz ölen Penguenlerin ruhlarıyla karşılaşmaktan korktukları bu tekinsiz bölgeye adım atmıyorlardı. Bir gören yoktu ama, söyleneceye göre, Aziz Mael'in duasıyla insana dönüşen Penguenlerden bazılarının vaftiz edilmediği için fırtınalı havalarda ruhlarının geri gelip burada inlediklerine inanılıyordu. Kraken bu ıssız bölgede, kıyıdaki kayalıklar arasında ve ulaşılması zor bir mağarada yaşıyordu. Bu mağaraya ormanda çalılıklarla örtülü ve yüz ayak uzunluğunda bir yeraltı tüneliyle ulaşılabilirdi.

Bir akşam ıssız arazide yürümekte olan Kraken çok güzel bir dişi Penguenle karşılaştı. Bu kız keşiş Magis'in ilk giydirdiği dişi Penguendi. Bu bakireye, pembe giysileriyle herkesin gözlerini kamaştırdığı ilk günün anısına Pembekız adı verilmişti.

Kraken'i görünce kız bir çığlık attı ve kaçmaya davrandı. Fakat delikanlı onu arkasından uçuşan eteğinden tutarak şöyle dedi:

"Bakire, bana adını, aileni ve nereli olduğunu söyle."

Pembekız ona korkuyla bakıyordu:

"Efendim," dedi, "bu gördüğüm siz misiniz, yoksa ilençli ruhunuz mudur?"

Kızın böyle sormasının nedeni, Gölgeler Kıyısında yaşamaya gittikten sonra Kraken'den hiç haber alınmamış olmasıydı. Alca yerlileri onu ölmüş ve gecenin şeytanları arasına karışmış biliyorlardı.

"Korkmayı bırak Alcalı kız," dedi Kraken. "Konuştuğun kişi başıboş bir ruh değil, güçlü bir erkektir. Yakında daha büyük servete kavuşacağım."

Genç Pembekız sordu:

"Peki, bu serveti nasti elde etmeyi düşünüyorsun, ey Kraken, basit Penguenoğlu."

"Aklımla," dedi Kraken.

"Biliyorum," dedi Pembekız, "aramızda yaşadığın günlerde avcılıkta ve balık tutmada senin üstüne yoktu. Kimse senin gibi, balığı ağa düşüremez ve uçan kuşa ok atamazdı."

"Bunlar bayağı ve sıkıntılı işlerdi, ey kız. Ben artık fazla yorulmadan zengin olmanın yolunu buldum. Ama sen bana kim olduğunu söyle."

"Benim adım Pembekız."

"Akşamın bu saatinde evinden uzakta ne arıyorsun?"

"Kraken, bu Tanrı 'nın isteğiyle oldu."

"Ne diyorsun, Pembekız?"

"Diyorum ki, Kraken, Tanrı beni senin yoluna çıkar-
dı, nedenini ben de bilmiyorum."

Kraken düşünceli bir sessizlikle uzun süre kıza bak-
tı. Sonra, yumuşak bir sesle şöyle dedi:

"Pembekız, benim evime gel. Penguenler arasındaki en yiğit ve en akıllı adamın evine çağırıyorum seni. Bana katılırsan, seni kendime eş yaparım."

Genç kız bakışlarını eğerek mırıldandı:

"Sizinle geliyorum, efendim."

Böylece güzel Pembekız yiğit Kraken'in eği oldu. Bu birliktelik davullar ve fener alaylarıyla kutsanmadı, çünkü Kraken Penguen halkı arasında görünmeyi sevmiyordu. Derin mağarasında büyük planlar kuruyordu.

V ALCA EJDERSHASI

Alca adası yerlileri barış içinde geçimlerini sürdürüyorlardı. Güney kıyısında yaşayanlar kayıklanıyla balık ve midye avma çıkıyorlardı. Dombes Vadisi'nde yaşayanlar yulaf, çavdar ve buğday ekiyorlardı. Dalles Vadisi'ndeki zengin Penguenler evcil hayvan besliyorlar, Dalgıç Körfezi yerlileriye meyve bahçelerine bakıyorlardı. Alca Limanı tüccarları Armorique ile tuzlu balık ticareti yapıyorlardı. Bu sırada Brötanya'dan adaya getirilen altın alışverişte kolaylık sağlıyordu. Böylece, Penguen halkı emeğinin ürününü toplayarak barış içinde yaşarken, köyden köye uğursuz bir söylenti yayılmaya başladı.

Bir süre önce bakire Pembekız ortadan kaybolmuştu. Önce pek telaş edilmemişti, çünkü daha önce de aşka gelmiş birçok erkek tarafından kaçırılmıştı. Büyükler onun bu durumunu, Penguenistan'm en güzel kızı olduğu için, doğal karşılıyorlardı. Bu kaçırımlar sırasında bazen Pembekız'ın erkeklerden daha hızlı koştuğu da oluyordu, çünkü kimse yazgısından kaçamaz. Bu kez, genç kız uzun süre ortada görünmeyince onu bir ejderhanın kaçırmış olabileceğinden korkulmaya başlandı.

Kısa süre sonra bu ejderhanın Dalles Vadisi'ndeki kadınların çeşme başında uydurdukları bir masal olmadığı fark edildi. Çünkü, bir gece Anis köyünde altı tavuk, bir koyun ve Elo adında küçük bir yetim Ejderha* tarafından yok edildi. Hayvanlar ve çocuktan geride hiçbir şey kalmamıştı.

Hemen büyükler köy alanında toplandılar ve bu feci

durum karşısında ne yapılması gerektiğini tartışmaya başladılar.

Uğursuz gecede ejderhayı gördüğünü söyleyen tüm Penguenleri toplayıp onlara sordular:

"Gördüğünüz yaratığın biçimi ve davranışları nasıldı?"

Her bir köylü sırasıyla yanıt verdi:

"Aslana benzer pençeleri, kartala benzer kanatları ve yılan gibi kuyruğu vardı."

"Tüm vücudu sarı pullarla kaplıydı."

"Sırtında dikenler vardı."

"Bakışları ateş saçıyordu. Ağzından alevler kusuyordu."

"Dayanılmaz kötü kokan bir soluğu vardı."

"Başı ejderha, pençeleri aslan ve kuyruğu balık gibiydi."

Aklı başında, sağduyulu olarak bilinen ve ejderhanın uç tavuğunu götürdüğü Anisli bir köylü kadın şöyle konuştu:

"İnsana benziyordu. Öyle ki kendi adamıma benzettim ve ona 'Herif, yatağa gel' diye bağırdım."

Ötekilerse:

"Bulut gibi iriydi."

"Bir dağı andırıyordu," diye sürdürdüler. Bir çocuk şöyle dedi:

"Ejderhayı samanlıkta başlığını çıkarıp kızkardeşim Minnie'yi öperken gördüm."

Büyükler yine sordular:

"Ejderhanın boyu ne kadardı?"

Yanıtlar yine geldi:

"Öküz kadar iriydi."

-3**

"Bröton gemileri kadar büyük."

"İnsan boyunda."

"Şu anda altında oturduğunuz incir ağacı boyunda."

"İri bir köpek kadar."

Rengi sorulduğunda köylüler şöyle yanıt verdiler:

"Kırmızı."

"Yeşil."

"Mavi."

"San."

"Başı yeşil, kanatlarının uçları gümüş rengi, ortası kavuniçi, kuyruğu pembe ve kahverengi çizgili, karnında siyah noktalar vardı."

"Ejderha rengindeydi."

Bu tanıkları dinleyen büyükler ne yapacaklarına karar veremediler. Bir bölümü ejderhayı izleyip ansızın üzerine çullanmayı ve oklarla işini bitirmeyi önerdiler. Ötekilerse, bu kadar güçlü bir canavara güçlü karşılık vermenin boşuna olacağını, onu armağanlarla yatıştırmayı öğütüyorlardı.

Akıllı geçinen biri şöyle dedi:

"Ona bir haraç ödeyelim. Meyve, şarap, kuzu ve genç bir bakire vererek öfkesini yumuşatalım."

Ötekiler ejderhanın su içebileceği çeşmeleri zehirlemeyi, yaşadığı mağarayı dumana boğmayı önerdiler.

Fakat bu önerilerin hiçbiri kabul görmedi. Saatlerce tartıştıktan sonra, büyükler bir karar alamadan dağıldılar.

VI

ALCA EJDERHASI (arkası)

Romalıların yapay tanrıları Mars'a adadıkları ay boyunca ejderha Dalles ve Dombes köylerini talan etti; elli

koyun, on iki domuz ve üç oğlan çocuk kaldırdı. Tüm aileler yastaydı ve adadan çığlıklar yükseliyordu. Bu yıkımdan kurtulmak isteyen talihsiz köylerin büyükleri toplanıp Aziz Mael'den yardım istemeye karar verdiler.

Adı açılış anlamına gelen mart ayının beşinci günü köyün büyükleri adanın orta kıyısındaki kiliseye geldiler. Bahçeye alındıklarında bağırış ve hıçkırıkları o kadar şiddetlenmişti ki o sırada gökbilim çalışan ve eski yazıları yorumlayan Aziz Mael onların bu gürültüsü üzerine bastonunu alıp dışarı ıktı. Onu gören büyükler yerlere kapanıp yeşil dallar uzattılar. Bazıları da ıtırlı bitkilerden tütsü yaktılar.

Aziz adam yaşlı incir ağacının altına oturup şöyle dedi:

"Ey oğullarım, niçin ağlıyor ve sızlanıyorsunuz? Bu yardım isteyen dalları neden bana uzatıyorsunuz ve göklere kokulu tütsüleri yükseltiyorsunuz? Başınızdaki bir yıkımı uzaklaştırmamı mı bekliyorsunuz? Sizin için canımı vermeye hazırım. Yalnızca babanızdan ne istediğinizi söyleyin, yeter."

Bu soru üzerine en yaşlı büyük yanıt verdi:

"Alcalıların babası, ey Mael, ben hepimiz adına konuşacağım. Korkunç bir ejderha tarlalarımızı ve ağıllarımızı kurutuyor, çocuklarımızı kaçırıyor. Bugüne kadar E-lo ve öteki yedi çocuğu kaçırdı; Penguenistan'm en güzel Pembekız'ı yuttu. Zehirli soluğunun ulaşmadığı ve yasa boğmadığı köy kalmadı.

Bu korkunç beladan kurtulmak için, ey akıllı Mael, sana danışmaya geldik. Penguen soyunun tükenmemesi için bize yardım et."

"Ey Alca büyüklerinin başı," dedi Mael, "sözlerin bana büyük üzüntü verdi. Bu adanın korkunç bir ejderhanın

pençesinde olduğunu düşünmek beni titretiyor. Bu tür canavar olayları tarihte çok görülmüştür. Genellikle kayalık ve sazlık bölgelerde yaşayan pagan budunlarda ortaya çıkarlar. Belki içinizden bazıları, vaftiz edilip İbrahim'in sü-rüsüne katıldıkları halde, eski Romalılar gibi putlara tapı-yordur veya kutsal saydıkları ağaçlara hâlâ bez parçalan veya çiçek demetleri bağlıyorlardır. Belki bazı Penguen-ler hâlâ sihirli bir kayanın çevresinde dans ediyor veya pe-rilerin yaşadığı pınarlardan su içiyor olabilirler. Eğer böy-leyse, tamamın bu ejderhayı aranızdaki bu günahkarları ce-zalandırmak için göndermiş olacağına inanabilirim. İşte bu nedenle, çare olarak size aranızda şeytana tapanları bulup ayıklamanızı öneririm. Dua etmeniz ve oruç tutmanızın da etkili olacağını sanıyorum."

Yaşlı Aziz Mael böyle konuştu. Ve köy büyükleri o-nun ayaklarını öperek yeni bir umutla köylerine döndüler.

VII

ALCA EJDERHASI (arkası)

Yaşlı azizin ögüdünü tutan köylüler aralarında yeşer-meye başlayan boşınançları kurutmaya giriştiler. Artık genç kızların perili ağaçlar çevresinde dans etmesi, genç annelerin bebeklerini güçlü kılmak için kırlardaki sihirli kayalara sürtmeleri yasaktı. Dombes Vadisi'nde, bir elek-te salladığı fasulyelere bakarak geleceği okuduğunu ileri süren bir yaşlı kör bir kuyuya atıldı.

Buna karşın, ejderha her gece kümesleri ve ahırları

yağmalıyordu. Korku içindeki köylüler evlerinden çıkmıyorlardı. Gebe bir kadın pencereden dışarı baktığında, ayışığındaki yol üzerinde ejderhayı görünce korkusundan erken doğum yaptı.

Bu zor zamanlarda Aziz Mael sürekli ejderha olayları ve bunların önlenmesi konusunda düşünüyordu. Altı aylık düşünce ve yakarılar sonunda aradığını bulmuş gibiydi. Bir akşam, Samuel adındaki genç keşişle birlikte deniz kıyısında dolaşırken, düşüncelerini ona şöyle aktardı:

"Ejderhaların tarihçesini ve örneklerini uzun uzun inceledim; bunu boş bir merak için değil, içinde bulunduğumuz durumda izlenmesi gereken yolu bulmak için yaptım. İşte, oğlum Samuel, tarihin yararı budur.

Ejderhaların en göze çarpan özellikleri çok ayık olmalarıdır. Asla uyumazlar. Bu nedenle, hazineleri korumakta kullanılmışlardır. Örneğin, Jason'un almaya gittiği Colchis'teki altın yapağıyı bir ejderha koruyordu. Hesperides'in bahçesindeki altın elmaları da bir ejderha bekliyordu. Hercule onu öldürünce Junon tarafından gökte bir yıldızla dönüştürüldü. Bu, birçok kitapta yazılıdır; eğer doğruysa, ejderhalar büyüyle yaratılıyor demektir, çünkü dinsizlerin tanrıları gerçekte birer şeytandırlar. Kaba ve bilgisiz adamların Castalie çeşmesinden su içmelerini engelleyen de bir ejderhaydı. Sonra, Perseus'un öldürdüğü Andromeda ejderhasını anımsayalım.

Neyse, doğru ve yanlışların birbirine karıştığı dinsizlerin mitolojisini bir yana bırakalım. Ejderhalara Mikail gibi meleklerin; George, Philippe, Büyük Jacques, Patrice, Marthe ve Marguerite gibi azizlerin öykülerinde de rashi-

yoruz. Daha inanılır olan bu tür yazıları inceleyerek gerçeği ve izlenecek yolu bulabiliriz.

Silena ejderhasının öyküsü bu bakımdan önemli bir örnektir. Belki bilmiyordur, oğlum, Silena kenti kıyısındaki bir gölde yaman bir ejderha yaşıyordu. Bazen kentin surlarına yaklaşır ve soluğuyla yakında bulunanları zehirlerdi. Bu canavara yem olmamak için, Silena halkı her sabah içlerinden birini ona verirlerdi. Kurbanı kurayla belirliyorlardı. Yüz kadar kurbandan sonra, kurada kralın kızı çıktı.

O sıralarda gezici yargıçlık yapan Aziz George, Silena kenti yakınından geçerken kralın kızının bu ejderhaya kurban götürülmekte olduğunu öğrenir. Hemen atına atlayıp mızrağını kuşanır ve ejderhanın önüne çıkar. Tam kızı yiyeceği sırada ejderhayı bir vuruşta yere devirir. O anda genç kız belindeki kemeri ejderhanın boynuna dolar ve bundan sonra hayvan sadık bir köpek gibi kızın arkasından gelir.

Bu bize bakirelerin ejderhalar üzerindeki gücünü gösteriyor. Azize Marthe öyküsü daha da kesin bir kanıt verir. Bu öyküyü biliyor musunuz, oğlum Samuel?"

"Evet, pederim," dedi Samuel.

Yaşlı aziz sözlerini sürdürdü:

"Arles ve Avignon kentleri çevresinde, Rhone ırmağı kıyılarındaki bir ormanda yarısı dört ayaklı ve yarısı balık görünümünde bir ejderha yaşardı. Bir öküzden daha iriydi, boynuz gibi sivri dişleri ve omuzlarında geniş kanatları vardı. Gemileri batırır, yolcuları yerdı. Halkın isteği üzerine Azize Marthe bu ejderhanın arkasından gitti ve onu bir adamı yerken buldu. Kemerini ejderhanın boynuna dolaştırıp onu kuzu gibi kente getirdi.

Bu iki örnek, Alca Adası'nı kasıp kavuran bu ejderhayı yenmek için de bir bakirenin gücüne başvurabileceğimizi düşündürüyor.

Öyleyse, oğlum Samuel, yanına iki arkadaşını al; hemen hazırlanın ve bu adanın tüm köylerini dolaşın, adayı tehdit eden bu ejderhadan ancak bir bakirenin yardımıyla kurtulabileceklerini duyurun.

Onlara ilahiler ve mezamirler oku, sonra şöyle de:

'Ey Penguen oğulları, aranızda tertemiz bir bakire varsa ayağa kalksın ve Tanrı'nın hacını kuşanıp ejderhanın üzerine gitsin!'"

Yaşlı aziz böyle dedi ve genç Samuel dediğini yapacağına söz verdi. Ertesi sabah iki arkadaşıyla biniş takımlarını hazırladılar, Alca halkına ejderhanın öfkesinden onları ancak bir bakirenin kurtarabileceğini bildirmek üzere yola çıktılar.

VIII

ALCA EJDERHASI (arkası)

Pembekız kocasına aşıkta, ama tek sevdiği o değildi. Soluk gökyüzünde Venüs'ün ışığının parladığı saatte Kraken köylere korku salmak üzere yola çıktığında, genç kadın da Marcel adında genç ve güçlü bir çobanı görmeye gidiyordu. Güzel Pembekız çobanın parfüm kokulu yatağını zevkle paylaşıyordu. Fakat, ondan gerçek kimliğini saklamış, adının Brigide ve Dalgıç Körfezi'nde bir bahçıvanın kızı olduğunu söylemişti. Çobanın kollarından zorla ayrılan kadın sisli çayırlar arasında Gölgele Kıyısı'na

dönerken, yolda evine geç kalmış bir köylüye raslarsa, hemen geniş pelerinini kanat gibi açıp haykırıyordu:

"Ey yolcu, bakışlarını indir, yoksa Tanrının bir meleğini gördüğün için kargışlanırsın!"

Korku içinde titreyen köylü hemen alnını toprağa değdiriyordu. Adada artık, geceleri yollarda meleklerin gezdiği ve onları görenlerin hemen öldüğü söylentisi doluşuyordu.

Kraken henüz Pembekız ile Marcel'in ilişkisini bilmiyordu, çünkü o bir yiğitti ve yiğitler eşlerinin gizlerini asla araştırmazlar. Fakat, bu bilgisizliğine karşın Kraken bu ilişkiden bir yarar sağlıyordu. Her gece eşini daha mutlu, daha gülümser bir güzellikte buluyor ve yatağını saran kır çiçeklerinin kokusunu doya doya tadıyordu. Genç kadının Kraken'e olan sevgisi asla üzüntü verici veya rahatsız edici değildi, çünkü bu sevgi yalnızca onun üzerinde yoğunlaşmamıştı.

Üstelik Pembekız'ın bu zararsız kaçamakları bir ara yiğit Kraken'i büyük bir beladan kurtarmakla kalmadı, onun servetini ve şanını daha da artırdı. Gece dönüşleri sırasında Pembekız bir akşam, sığırlarını güden Belmontlu bir sığırtmacı görüp aşık oldu ve çoban Marcel'i unuttu. Bu adam kamburdu, kulaklarının arkasından omuz başları görünüyor, gövdesi çarpık bacakları üzerinde sallanıyor ve çalı gibi saçlarının arasından bakan şaşı gözlerinde yabanıl bir bakış okunuyordu. Gırtlığından boğuk bir sesle konuşuyor ve çatlak kahkahalar atıyordu. Her yanı sığır kovan bu adam Pembekız'ın gözüne yakışıklı görünüyordu.

Bir sabah vakti, köydeki bir ağılda kambur sığırtmacının kollarında uyumakta olan Pembekız birden kopan bir

gürültüyle uyandı. Borular ötüyor, bağışma ve koşuşmalar işitiliyordu. Ağıl penceresinden bakınca pazar yerinde toplanmakta olan köylüleri gördü. Genç bir rahip ortalarında bir taşın üzerine çıkıp şu sözleri söyledi:

"Ey Belmont yerlileri, saygıdeğer babamız Aziz Mael benim ağızından sizlere şunu bildiriyor: Ejderhaya ne silah, ne de kol gücü yetebilir. Onu ancak bir bakire altedecektir. Eğer aranızda tertemiz bir bakire varsa ayağa kalksın ve canavarın üzerine gitsin. Onunla karşılaştığında kemerini boynuna dolarsa canavar artık bir kuzu gibi olacaktır."

Genç rahip bu sözlerden sonra yine başlığını giyip Aziz Mael'in buyruğunu başka köylere iletmek üzere uzaklaştı.

O gidedursun, Pembekız bir eli dizinde, öbürü çenesinde, duyduğu sözleri düşünüyordu. Kraken'e karşı bir bakirenin gücünden çok silahlı güçten korkardı, ama yine de Aziz Mael'in buyruğu onu rahatsız ediyordu. Aklına yol gösteren sağlam içgüdü, artık Kraken'in ejderha olmayı güvenle sürdüremeyeceğini söylüyordu.

Kadın sığırtmaca döndü:

"Sevgilim, ejderha hakkında ne düşünüyorsun?"

Kambur başını salladı:

"Eski çağlarda ejderhaların dünyayı kasıp kavurduğu olmuştur; içlerinde dağ gibi büyük olanları bile vardı. Fakat artık gelmiyorlar. Bana kalırsa bu bölgede ejderha sanılan şey, güzel Pembekız'ı ve öteki çocukları gemileriyle kaçırmış olan korsanlar veya bezirganlar olabilir. Eğer bu haydutlar sığırlarımdan birini çalmaya kalkarlarsa, gücümle veya aklımla kendimi korumasını bilirim."

Sığırtmacın bu sözleri Pembekız'ın kuruntularına daha da artırdı ve kocasına duyduğu sevginin ateşini canlandırdı.

IX

ALCA EJDERHASI (arkası)

Günler geçti, fakat ejderhayla savaşmak isteyen hiçbir bakire çıkmadı. Bir gün, küçük ahşap manastırın bahçesindeki incir ağacının gölgesinde, yanında Regimental adında çok dindar bir keşişle oturmakta olan yaşlı Mael, nasıl olup da tüm Alca Adası'nda canavarı altedecek bir bakire bulunmadığını endişe ve üzüntüyle aklından geçiriyordu.

Yaşlı adam içini çekince Regimental da iç çekti. O sırada bahçeden geçen genç Samuel'i gören Mael onu yanına çağırdı:

"Oğlum, çocuklarımıza, sürülerimize ve tarlalarımıza saldıran bu ejderhadan kurtulmanın yolları üzerine yeniden düşündüm. Bu konuda, Aziz Riok ve Aziz Pol de Leon'un ejderha öyküleri çok öğreticidir. Aziz Riok'un ejderhası altı kulaç boyundaydı, kafası horoz ve kertenkele, gövdesi öküz ve yılan karışımıydı. Kral Bristocus zamanında Elorn ırmağı kıyılarını talan ederdi. Aziz Riok daha iki yaşındayken, ejderhanın boynuna ip bağlayıp denize götürdü ve kendini suda boğması için kandırdı. Altmış ayak uzunluğunda olan Aziz Pol'un ejderhası da en az onun kadar korkunçtu. Aziz Pol de Leon onu peleriniyle sarıp evcilleştirdi, temiz ve bakir genç bir derebeyinin hizmetine verdi. Bu örnekler gösteriyor ki Tann'nın gözün-

de bir bakire kızla bakir bir delikanlı aynı değerdedir. Tanrısız gökyüzü aralarında bir fark gözetmez. Öyleyse, oğlum, dediklerime katılıyorsanız, benimle Gölgele Kırı-sı'na gelin. Ejderhanın mağarasına varınca onu çağırırım, ben pelerinimi onun boynuna dolarım, siz de onu denizde boğulmak üzere götürürsünüz."

Yaşlı adamın bu sözleri üzerine Samuel yanıt vermeden bakışlarını indirdi.

"Biraz kararsız görünüyorsunuz, oğlum" dedi Mael.

Peder Regimental'ın, sorulmadıkça konuşma alışkanlığı yoktu, ama bu kez söz aldı:

"Kim kararsız olmaz ki! Aziz Riok ejderhayı yendiğinde iki yaşındaydı, dokuz on yaşma geldiğinde aynı güce sahip olacağını kim söyleyebilir? Ayrıca, aziz pedirim, adaya bela olan bu ejderhanın küçük Elo ve öbür beş çocuğu çoktan yemiş olabileceğini de düşünün. Bence, on dokuz yaşındaki keşiş Samuel on iki on üç yaşlarındaki bu çocuklardan daha temiz olabileceğini düşünmekle doğru yapıyor."

"Heyhat," diye içini çekti Regimental, "bu dünyada her şey, doğadaki hayvanlar ve bitkiler bize her gün cinsel gücün çekiciliğinden örnekler verirken, kim bakir ve iffetli kalabildiğini ileri sürebilir? Hayvanlar doğalarının gerektirdiği ölçülerde çiftleşiyorlar, fakat dört ayaklılar, kuşlar, balıklar ve sürüngenlerin cinsel görenekleri ağaçların yanında yavan kalır. En basit bir kır çiçeği bile, dinsizlerin mitolojilerinde düşledikleri türlü ahlaksızlıkları geride bırakabilir. Hele leylak ve güllerin yaptıkları zina ve edepsizlikleri bilerseniz, bu masum görünüşlü çiçekleri mihraplarınızdan uzak tutardınız."

"Böyle konuşmayın, Regimental kardeş," dedi yaşlı Mael. "Doğa yasalarına uymak zorunda olan hayvan ve bitkiler masumdurlar Onların kuratılacak bir ruhları yoktur, oysa insan..."

"Haklısınız," dedi peder Regimental "hele insan başlıbaşına bir olay. Fakat genç Samuel'i ejderhaya göndermeyin, canavar onu hemen yer. Beş yaşından beri Samuel artık masumluğuyla canavarları şaşırtacak durumda değil Kuyruklyıldız yılında bir gün Şeytan, onubaştan çıkarmak için, yoluna bir sütçü kızı çıkardı. Kız bir su yatağını geçmek için eteğini sıyırmıştı. Samuel zorlandı ama çok şükür baştan çıkmadı. Vazgeçmeyen Şeytan o gece düşünde Samuel'e bu kızın hayalini gönderdi. Canlısının yapamadığını görüntüsü yaptı ve Samuel kendini bıraktı. Uyandığında çok ağladı, ama pişmanlık ona masumluğunu geri vermezdi."

Bu sözleri dinleyen Samuel gizinin nasıl öğrenildiğini anlayamadı, oysa Şeytan, çoktandır peder Regimental kılığında, Alcalı keşişlerin yüreklerini bulandırmaktaydı.

Yaşlı Mael ise sıkıntı içinde inleyerek düşünüyordu:

"Kim bizi ejderhanın pençelerinden kurtarabilir? Soluğundan ve bakışından koruyabilir?"

Bu arada Alca yerlileri biraz yüreklenmişlerdi. Dombes Vadisi çiftçileri ve Bouviers sığırtmaçları, eğer canavarla karşılaşılırsa bir bakireden daha çok zorluk çıkaracaklarını söylüyor ve

"Hele ejderha bir gelsin!" diyerek pazularını gösteriyorlardı. Birçok kadın ve erkek onu görmüştü. Biçimi ve yüzü konusunda pek anlayamıyorlardı, ama hepsi de onun görüldüğü kadar iri olmadığı, ancak bir adam boyunda olduğu konusunda birleşiyorlardı. Savunma planları yapılıyor: Gün batımında, köylerin girişlerine bekçiler konuyor, yaba ve tırmıklarla donatılmış adamlar ağlları ve kümesleri bekliyordu. Hatta bir keresinde Anis köyünde yürekli birkaç çiftçi onu Morio'nun bahçe duvarından atlarken yakaladılar. Yaba ve tırmıklarla üzerine saldırdılar. İçlerinden en yiğiti onu tırmığıyla yaraladı, ancak ayağı kayıp düşünce peşini bıraktı. Ötekiler, canavarın bıraktığı tavuk ve tavşanları toplamak için geride kalmasalardı, belki de onu yakalarlardı.

Bu çiftçiler köyün büyüklerine, canavarın boy ve biçim olarak insana benzediğini, ancak kafa ve kuyruğunun çok farklı ve korkunç olduğunu anlattılar.

X

ALCA EJDERHASI (arkası)

Bir gün Kraken mağarasına her zamankinden erken döndü. Üstüne iki öküz boynuzu ve yaban domuzu dişleri geçirilmiş ve deniz danası derisinden yapılmış olan başlığını çıkardı. Yırtıcı kuş pençelerini taktığı eldivenlerini masanın üzerine attı. Yılan gibi uzun yeşil bir kuyruk bağladığı kemerini de çıkardı. Sonra, hizmetçi çocuk Elo'ya çıkarması için çizmelerini uzattı. Çocuk işini çabuk göremeyince arkasına bir tekme atıp kovdu.

Yün örnekte olan Pembekız'a bakmadan, ocakta pişmekte olan koyun budunun önüne çömeldi ve dişlerini gıcırdattı:

"Adi Penguenler! Ejderhalık yapmak ne kadar zor sanatmış!"

"Efendim ne buyuruyor?" diye sordu güzel Pembekız.

"Artık kimse benden korkmuyor," diye sürdürdü Kraken. "Eskiden daha ben yaklaşırken kaçarlardı. Torbama tavuk ve tavşanları doldurur, inek ve öküzleri önüme katıp geçerdim. Şimdi bu uğursuzlar gece uyumuyor, bekçilik yapıyorlar. Bu gece Anis köyünde beni tırmık ve sopalarla kovaladılar, tavuk ve tavşanları bıraktım, kuyruğumu toplayıp kaçmak zorunda kaldım. Sorarım size, kuyruğu elinde kaçmak bir ejderhaya yakışacak iş midir? Üstümdeki pençeler, tırnaklar ve kabuklara karşın bana saldırdılar, içlerinden biri elindeki tırmağı kırımın sol yanına batırdı."

Bunu söylerken acımakta olan yeri eliyle ovuşturuyordu.

Bir süre daha söylenip durdu:

"Aptal bu Penguenler, yahu! Bu gerizekalıların yüzüne alev üflemeden bıktım Pembekız, beni işitiyor musun?"

Böyle söylendikten sonra, korkutucu başlığı eline alıp uzun süre sessizce oyalandı. Sonra, kararlı bir sesle şöyle dedi:

"Bu başlığı kendi ellerimle deniz danası derisinden yaptım, ona balık kafası biçimi verdim. Daha korkutucu olması için öküz boynuzları ve yaban domuzu dişleri taktım. Gece yarısı bunu başıma geçirdiğimde, bu adada hiç

kimse karşımda duramazdı. Ben yaklaşırken kadın, çocuk, genç veya yaşlı demeden herkes korku içinde kaçardı. Penguin soyuna korku saldım. Bu saygısız halk nasıl oluyor da başlangıçtaki korkusunu bir yana atıp bu korkunç surlara bakmaya cesaret edebiliyor?"

, Başlığını yere fırlatıp attı:

"Yok ol, kalles kafa! Armor'un tüm şeytanları adına, bir daha seni kafama takmayacağıma ant içerim!"

Bu andı içtikten sonra başlığı, eldivenleri, çizmeleri ye yeşil kuyruğu tekniklelemeye başladı.

"Kraken," dedi güzel Pembekız, "şan ve servetinizi kurtarmanız için eşinizin kurnazlığıyla size yardım etmesine izin verir misin? Bir kadının yardımını küçümseyin. Buna gereksinmeniz var sanıyorum, çünkü tüm erkekler aptaldır."

"Kadın," dedi Kraken, "niyetin nedir?"

Güzel Pembekız ona keşişlerin köyleri dolaşıp ejderhadan kurtulmanın yolunu nasıl öğrettiklerini anlattı. Buna göre, bir bakire canavarın boynuna kemerini dolarsa onu bir köpek gibi uysal yapabilecekti.

. . "Peki," diye sordu Kraken, "keşişlerin böyle söylediğini sen nerede biliyorsun?"

"Hayatım, şey..., böyle saçma sorularla önemli bir konuyu kesmeyin," dedi Pembekız. "Keşişler 'Alca'da temiz bir bakire varsa ortaya çıksın!' diye ilan ediyorlar. Düşündüm de, Kraken, ben bu çağrıya yanıt vereceğim. Aziz Mae re gidip şöyle diyeceğim: 'Ejderhayı yenmek için Tanrının gönderdiği bakire benim.'"

Bu sözler üzerine Kraken kızdı:

"Sen nasıl temiz bir bakire olursun? Ayrıca, neden beni altetmek istiyorsun? Aklını mı kaçırdın, Pembekiz? Şunu bil ki sana yenilmem!"

"Kızmadan önce, anlamayı deneyemez misiniz?" diye içini çekti Pembekiz.

Sonra, kocasını, aşağı gören bir sabırla planını anlattı.

Yiğit onu sessizce dinledi, sonunda şöyle dedi:

"Pembekiz, eşsiz bir planın var. Eğer bu gerçekleşirse büyük çıkarımız olacak. Peki ama, sen nasıl Tanrının gönderdiği bakire olacaksın?"

"Bunu dert etme," dedi Pembekiz. "Haydi, artık yatalım."

Ertesi sabah, hayvan yağı kokan mağarada Kraken kamlardan bir iskelet hazırladı, korkutucu bir görüntü vermek için üzerini değişik hayvan derileriyle kapladı. Pembekiz bu iskeletin bir ucuna Kraken'in başlığını, öbür ucuna da yeşil kuyruğunu taktı. Bitirdikleri zaman, Elo ve öteki beş çocuğa bu iskeletin içine girmelerini söylediler. Çocuklar içerden bu ejderhayı yürütecek, kafasının içinde barut tozu yakıp dışarıya alev ve duman üfleyeceklerdi.

XI

ALCA EJDERHASI (arkası)

Pembekiz üstüne kaba kumaştan bir giysi geçirip beline bir urgan doladı ve manastıra gidip Aziz Mael'le görüşmek istediğini bildirdi. Kadınların manastıra girmesi yasak olduğundan, yaşlı aziz dışarı geldi. Bir eli asasında,

öteki eli en genç çömezlerinden biri olan keşiş Samuel'in omzundaydı.

Mael sordu:

"Kadın, kimsin?"

"Ben bakire Pembekiz'im."

Bu yanıt üzerine Mael titreyen kollarını göğse kaldırıp şükretti.

"Doğru mu söylersin, kadın? Pembekiz'i ejderhanın yediği söylenirdi, ama karşımda Pembekiz'i görüyor ve sesini işitiyorum. Ey kızım, belki de canavarın karnında yaratıcıya duanı eksik etmedin, o da seni sağ esen bıraktı, değil mi? Bu bana akla uygun geliyor."

"Yanılmıyorsunuz, pederim," dedi Pembekiz, "aynen öyle oldu. Hayvanın karnından çıkınca Gölgeler Kıyısı 'nda bir manastıra sığındım. Orada yalnız başıma oruç tutup dua ederek yaşıyordum. Sonra, göklerden bir haberci bana ejderhayı bir bakirenin yenebileceğini, bu bakirenin de ben olduğumu bildirdi."

"Sana esin geldiğini nasıl kanıtlayabilirsin?" diye sordu Mael.

"Kanıtı benim işte," dedi Pembekiz.

"Vücutlarına mühür koyanların gücünü bilmiyor değilim," dedi Penguenlerin havarisi. "Fakat, gerçekten söylediğin gibi misin?"

"Bunu, etkisini görünce anlarsınız" diye karşılık verdi Pembekiz.

Keşiş Regimental yaklaşıp söze karıştı:

"En iyi kanıt budur," dedi. "Sultan Süleyman şöyle demişti: 'Üç şeyin izini bilmek, zor, dördüncüyü bilmek ola-

naksızdır. Bunlar, yılanın taş üzerindeki, kuşun havadaki, geminin denizdeki ve erkeğin kadındaki izidir.' Bu konuda uzman olduklarını söyleyen ebe kadınlara katılmıyorum. Pederim, bana inanıyorsanız, dindar Pembekız için onlara başvuramazsınız. Hem onlar görüşlerini bildirseler de, fazla bir bilgi edinmiş olmayacaksınız. Bakirliği kanıtlamak onu korumaktan çok daha zordur. Plinus bize tarih kitabında bu tür işaretlerin belirleyici olmaktan uzak ve asılsız olduğunu söylüyor. (4) Vücudunda kırk türlü şehvetin izini taşıyan bir kadın meleklerin gözünde temiz olabileceği gibi, ebelerin yaprak yaprak inceleyip temiz dedikleri başka biri bu görünüşünü tıbbın inceliklerine borçlu olabilir. Şu gördüğünüz kızın bakire olduğuna inanmasam, elimi ateşe sokardım."

Keşiş böyle rahat konuşabiliyordu çünkü Şeytandı. Bunu bilmeyen yaşlı Mael Pembekız'a sordu:

"Kızım, sizi yiyecek kadar vahşi olan bu hayvanı nasıl ahdedebileceksiniz?"

Bakire yanıt verdi:

"Yarın, ey Mael, gün doğarken halkını Gölgele Kızı'na uzanan düzlükteki kayaların önüne toplayacaksın. Yalnız dikkat et, kimse kayalıklara yaklaşmasın, yoksa canavarın ateşten soluğuyla yanarlar. Ejderha kayalıklardan çıktığında boynuna kemerimi bağlarım ve onu uysal bir köpek gibi getiririm."

"Yanında yiğit bir adam da bulunsa ve sen bağladıktan sonra onu öldürse daha iyi olmaz mı?" diye sordu Mael.

(4) Plinus'un Doğal Tarih kitabında böyle bir söze raslayamadık. (Yayınının notu.)

"Doğru söyledin, ey aziz: Ejderhayı Kraken'e götürürüm, o da çelik kılıcıyla onun boğazını keser. Şunu bilin ki öldüğünü sandığınız soylu Kraken yaşıyor ve ejderhayı öldürmek için Penguenlerin arasına dönecektir. Canavarın yediği çocuklar da onun karnından çıkacaklar."

"Ey bakire," diye haykırdı Mael, "bu söylediklerin insan gücünü aşılıyor, sanki bir tansık "

"Tam üstüne bastın," diye yanıt verdi Pembekız. "Ey Mael, bana gelen tanrısal esinde, onları kurtardığı için Penguen halkının Kraken'e her yıl üç yüz tavuk, on iki koyun, iki sığır, üç domuz, 1800 teneke buğday ve mevsim sebzeleri vermeleri buyuruldu. Ayrıca, canavarın kamından çıkacak çocukların da yaşamı boyunca Kraken'in hizmetine verilmesi öngörüldü.

Eğer Penguen halkı bu buyukları yerine getirmemezse, çok geçmeden adaya daha tehlikeli yeni bir ejderha gelecektir. Benden söylemesi."

XII

ALCA EJDERHASI (arkası ve sonu)

Penguen halkı yaşlı Mael'in çağrısıyla Gölgeleler Kıyısı'nda toplandı. Gece boyunca kayalıkların önünde, aziz adamın çektiği çizginin berisinde canavarın soluğundan korunmuş olarak beklediler.

Gecenin örtüsü toprağın üzerinden henüz kalkmamıştı ki, boğuk bir haykırıyla birlikte kayaların arasından ejderhanın pek seçilemeyen görüntüsü belirdi. Bir yılan gibi kıv-

nlarak ilerleyen gövdesi onbeş ayak boyundaydı. Onu gören kalabalık büyük korkuyla geri kaçtı. Sonra, bütün bakışlar Pembekız'ın üzerine çevrildi. Genç kadın beyaz giysileriyle şafakta pembe bir görüntü alan süpürge otlarının üzerinde ilerledi. Çevik fakat kibar adımlarla yaratığın üstüne yürüyünce hayvan alevler içindeki ağzını açıp acıyla böğürdü. Penguenlerin arasından dayanılmaz bir korku ve acıma çığlığı yükseldi. Fakat bakire kız belindeki kenevir kuşağı çıkıp ejderhanın boynuna geçirdi ve seyircilerin alkışları arasında, uslu bir köpek gibi yedeğine alıp yürüdü.

Düzlükte epey yol almıştı ki Kraken parlak kılıcıyla ortaya çıktı. Onun öldüğünü sanan halk şaşkınlık ve sevinç çığlıkları attı. Kahramanımız hayvanın üzerine atılıp devirdi ve kılıcıyla karnını deşti. Hayvanın karnından gömlekli, saçları bukleli ve elele tutuşmuş çocuklar çıktı. Bunlar, ejderhanın yediği Küçük Elo ve öteki çocuklardı.

Çocuklar hemen bakire Pembekız'ın ayaklarına kapandılar, kadın onları kucaklarken kulaklarına şöyle fısıldıyordu:

"Şimdi köylerinize vardığınızda şöyle deyin: 'Bizler ejderhanın yuttuğu zavallı çocuklarız, onun karnından sırtımızda gömlekle çıktık.' Köylüler size ne derseniz fazlasıyla vereceklerdir. Ama, başka türlü konuşursanız, size güler ve kıcınıza tekme atarlar. Haydi bakalım!"

Ejderhanın karnının yarıldığını gören birçok Penguen, kimi öfke ve oç alma isteğiyle, kimi de ejderhanın kafatasının içinde olduğu söylenen drakonit adındaki sihirli taşı alabilmek amacıyla ileri fırladılar. Anneler de dirilen çocuklarına sarılmak için koşuyorlardı. Fakat Aziz Mael

onları durdurdu, çünkü henüz ölmemiş bir ejderhaya yaklaşabilecek kadar masum değillerdi.

Az sonra küçük Elo ve öbür beş çocuk halkın yanına gelip şöyle dediler:

"Bizler ejderhanın yuttuğu zavallı çocuklarız, onun karnından sırtımızda gömlekle çıktık."

Bu sözleri duyan herkes onları kucaklarken şöyle diyorlardı:

"Kutsal çocuklar, size her dilediğinizi fazlasıyla vereceğiz."

Coşku içindeki halk ilahiler söyleyerek dağıldı.

Tann'mn.halkı böyle bir afetten kurtardığı bu günün anısına köylerde her yıl törenler düzenlenir oldu; bu törenlerde zincirli bir ejderha maketi gezdirilirdi.

Kendisine söz verilen haracı alan Kraken zamanla Penguenlerin en zengin ve güçlüsü oldu. Zaferinin işareti olarak ve halka ufak da olsa bir korku vermek için başında bir ejderha başlığıyla yaşadı. Halka şöyle diyordu: "

"Canavar öldü, şimdi ejderha benim."

Pembekız yıllarca cömert kollarını sığırtmaç ve çobanların boynundan eksik etmedi. Güzelliği geçip gittikten sonra, kendini Tanrı'ya adadı.

Tüm halkın saygısını kazanmıştı, öldükten sonra azdik katma erişti ve Penguenistan'ın koruyucu azizesi oldu.

Kraken ğferiye bir erkek çocuk bıraktı, babası gibi başında ejderha başlığıyla dolaştığı için ona Draco lakabı verildi. Draco Penguenistan'da ilk krallık hanedanını kurdu.

ÜÇÜNCÜ KİTAP
ORTAÇAĞ VE RÖNESANS

I DİNDAR BRIAN VE KRALİÇE GLAMORGANE

Kraken'in oğlu Draco'nun soyundan gelen Alca kralarının kafalarında taşıdıkları ejderha başlığı halkta korku, saygı ve sevgi uyandırmaya yetiyordu. Bu krallar sürekli olarak ya derebeyleri, ya prensler yahut da kendi kullarıyla savaş içindeydiler.

Bu kralların en eskilerinin yalnızca adları kaldı. Bu adlan nasıl söyleyeceğimizi bile bilemiyoruz. Tarihte bilinen en eski Draconide kralı, avcılıkta ve savaşta kurnazlığı ve cesaretiyle tanınan Dindar Brian'dır.

İnançlı bir hıristiyan olan Brian yazını sever, manastır yaşamı süren insanları korurdu. Dumandan kirlenmiş tavan kirişlerinde kafatasları asılı sarayında verdiği şöenlerde, Alca ve öbür adalardan gelen arp çalgıcılanna kendisi de sesiyle eşlik eder, yiğitlerin destanlarını okurdu. Adil ve bağışlayıcıydı ama ün sarhoşuydu, kendinden daha iyi şarkı söyleyen birçok kişiyi ölüme göndermişti.

Yvern Manastırı keşişleri Brötanya'da egemen olan paganlar tarafından kovulunca, Brian keşişleri kendi ülke-

sine çağırıldı ve sarayının yakınlarında onlara ahşap bir manastır yaptırdı. Her sabah, eşi Kraliçe Glamorgane ile manastıra gider, dinsel törene katılır ve ilahiler okurdu.

Bu keşişler arasında bilgisi ve erdemleriyle öne çıkan Oddoul adında genç biri vardı. Onu kıskanan Şeytan birçok kez baştan çıkarmayı denedi. Değişik biçimlere dönüşerek kâh bir savaş atı, kâh genç bir kız veya bir kadeh şarap oldu. Bir keresinde ona boynuz içinde kumar zarlarının şakırtısını dinletip şöyle dedi:

"Benimle, saçının bir teline karşı bu dünyanın zenginlikleri için oynar mısın?"

Fakat din adamı istavroz çıkarıp her defasında düşmanı savdı. Onu baştan çıkaramayacağını anlayan Şeytan son bir kurnazlık denedi. Bir yaz gecesi, yatağında uyumakta olan kraliçenin düşüne girdi ve her gün manastırda karşılaştığı genç keşişin hayalini ona gösterdi. Bu hayale büyü yaptığı için aşk, bağımlayan bir zehir gibi, Glamorgane'in damarlarında dolaşmaya başladı. Genç Oddoul ile gönülünü eğlendirmeyi kafasına koydu. Onu yanına çekebilmek için türlü bahaneler buluyordu. Birkaç kez genç keşişten çocuklarına okuma ve müzik dersleri vermesini istedi.

"Onları size emanet ediyorum. Derslerinizi ben de izleyip bilgimi artıracam. Oğulların yanısıra anneyi de eğiteceksiniz."

Fakat genç keşiş her defasında bir özür buluyordu, kâh yeterince bilgili olmadığım, kâh din adamı olarak kadınlarla bir arada bulunmasının doğru olmayacağını söyledi. Geri çevrildikçe Glamorgane'in isteği daha da artıyordu. Bir gün yatak keyfi yaparken bu istek dayanılmaz bir boyuta gelince Oddoul'u yatak odasına çağırttı. Genç rahip

geldi, ama kapının eşiğinde durup bakışlarını hiç kaldırmadı. Onun kendisine bakmayışı kadında sabırsızlık ve acı uyandırdı:

"Bak," dedi, "artık gücüm kalmadı, gözlerime bir perde indi. Vücudum hem yanıyor, hem de buz gibi."

Genç keşiş susuyor ve hiç kıılmıyordu, kadın yine yalvardı:

"Yanıma gel, ne olur!"

Ve istekle yanan kollarını uzattı, onu kucaklayıp kendine çekmek istedi.

Oddoul onun utanmazlığını yüzüne haykırıp oradan kaçtı.

O zaman öfkeyle ve kendi düştüğü bu utancı başkalarına anlatır korkusuyla, Oddoul'u yok etmeye karar verdi.

Tüm sarayda yankılanan bir çığlık atıp sanki tehlike deymiş gibi yardım istedi. Koşuşan hizmetliler kaçmakta olan genç bir keşişle çarşafını vücuduna örtmeye çalışan kraliçeyi gördüler ve çığlığı bastılar. Gürültü üzerine Kral Brian yatak odasına geldi. Kraliçe dağınık saçları, yaşlı gözleri ve öfkeyle tırnaklarını batırmış olduğu göğsünü göstererek anlattı:

"Efendim ve kocam, işte uğradığım saldırının izlerini görün. Pis emellere kapılan Oddoul bana yaklaştı ve tecavüz etmek istedi."

Bu yakınmayı duyan kral, kan görüntüsünün de etkisiyle öfkeye boğuldu, korumanlarına genç keşişi yakalamalarını, onu sarayın kapısında ve kraliçenin gözleri önünde diri diri yakmalarını buyurdu.

Bu olayı duyan Yvern Kilisesi Başpapazı kralın yanına çıktı ve:

"Kral Brian" dedi, "bu ibret verici olay size hıristiyan bir kadınla dinsiz bir kadın arasındaki farkı göstermiş olmalı. Romalı *Lucretia* dinsiz prenseslerin en iffetlisiydi; oysa kadınısı bir delikanlının isteklerine karşı koyamadı ve yaşadığı ayıba yenilip gitti. (5) Oysa Glamorgane şeytanca bir gücün etkisiyle kudurmuş olan bir adamın zorbaca isteklerine kahramanca karşı koymuştur."

Bu arada, sarayın tutukevine kapatılmış olan Oddoul diri diri yakılacağı günü bekliyordu. Fakat Tanrı masum birinin harcanmasına razı olmadı. Ona, kraliçenin hizmetçilerinden Gudrune adında bir kızın görüntüsünde bir melek gönderdi. Bu meleğin yardımıyla genç adamı tutukevinden çıkarıp, meleğin görüntüsüne büründüğü hizmetçinin odasına getirdi.

Melek genç Oddoul'a şöyle dedi:

"Seni seviyorum, çünkü sen cüretlisin."

Hizmetçi Gudrune Ta konuştuğunu sanan genç Oddoul bakışlarını indirip yanıt verdi:

"Ben Tanrı'nım yardımıyla kraliçenin isteklerine karşı koydum ve eziyetleri göğüsledim."

Melek sordu:

"Nasıl? Yani, kraliçenin seni suçladığı şeyi yapmadın mı?"

"Hayır," dedi Oddoul elini göğsüne koyarak, "ant içirim ki hayır!"

"Demek ona saldırmadın?"

(5) *Lucretia*: Eski Roma'da Lucius Collatinus'un güzel ve erdemli kızı. Etrüsk Kralı Lucius Superbus'un oğlu Sextus Tarquinius'un tecavüzüne uğradıktan sonra, hançerle kendini öldürdü. Bu olaydan sonra Roma tarihinde çok büyük karışıklıklar olmuştur.

"Hayır, yapmadım. Böyle bir şeyi düşünmek bile bana dehşet verir."

"Öyleyse, burada ne arıyorsun, ahmak adam!" diye bağırdı melek.

Ve arkasından Oddoul'u kapı dışarı etti. Sokağa çıktığında da kafasından aşağı bir kova bulaşık suyunu boca etti. Genç keşiş kaçarken, bir yandan da şöyle söyleniyordu:

"Ey Tanrım, senin niyet ve düşüncelerin bazen ne kadar anlaşılmaz olabiliyor?"

II

BÜYÜK DRACO

AZİZE PEMBEKİZTN KUTSAL EMANETLERİ

Dindar Brian'm doğrudan gelen soyu 900 yıllarında Kısa-Burun Collic ile tükendi. Yerine, kuzenlerinden biri olan Görkemli Bosco geçti ve tahtını güvenceye almak için tüm akrabalarını öldürttü. Onun soyundan üç büyük kral yetişti.

Bunlardan birincisi Büyük Draco savaş adamı olarak ün yaptı. Herkesten fazla yenilgi almakla ünlüdür. Büyük komutanlar yenilgilerinin düzenli oluşundan belli olurlar. Daha yirmi yaşındayken yüz bin kadar köy, bucak, kasaba, kent ve üniversite yaktı. Yakma eylemini düşman topraklarında olduğu gibi, ayırt etmeden kendi ülkesinde de sürdürdü. Bu davranışı açıklamak için şöyle derdi:

"Yangınsız bir savaş hardalsız bir sosise benzer, tadı olmaz."

Adaleti katıydı. Rehin aldığı köylüler fidye ödeyemedikleri zaman onları bir ağaca asar, kazara köylünün karısı gelip bağışlaması için yalvarırsa, kadını da saçlarından atının kuyruğuna bağlayıp süründürdü. Bir asker gibi sade yaşadı. Onun zamanında hanedanın ünü azalmadığı gibi, yenilgilerde bile PenguenistanTn onurunu yukarda tuttu.

Büyük Draco zamanında Azize Pembekız'm kutsal emanetleri Alca adasına getirildi.

Azizenin cenazesi Gölgeler Kıyısı'nda çiçek kokulu bir mağaraya gömülmüştü. Mezarını ilk ziyaret eden hacılar komşu köylerdeki genç erkek ve kızlar oldu. Genellikle, çiftler halinde akşamları gelirlerdi, sanki dindar duyguları karanlıkta ve gözden ırakta depreşiyordu. Gençler azizeye duydukları istek dolu bağlılığı pek ortalığa yaymaz, bu kutsal yerde edindikleri izlenimleri uluorta konuşmayı sevmezlerdi; yalnızca kendi aralarında fısıltılarla Azize Pembekız'm mağarasında nasıl bir aşk ve huşu yaşadıklarını konuşurlardı. Kimi orada dünyayı unuttuğunu, kimi de mağaradan dingin ve yatışmış olarak çıktığını söyler, özellikle genç kızlar içlerine nasıl bir zevk dolduğunu anlatırlardı.

İşte, Alcalı bakirenin sonsuzluğa kavuştuktan sonra dağıttığı harikalar böyleydi; bu nimetler doğan güneşin sıcak dalgaları gibiydi. Mağaranın gizemi hoş bir koku gibi, kısa sürede çevreye yayıldı; iyi insanlar için şifa ve örnek oldu; kötüler yalan ve karaçalmayla insanları azizenin mezarından çıkan kaynaktan uzaklaştırmak istediler ama başaramadılar. Kilise bu şifanın yalnızca çevredeki gençlerle sınırlı kalmaması için önlem aldı. Mağara çevresine

yerleşen din adamları burada bir manastır ve kıyıda bir otel kurdular. Böylece hacıların akını başladı.

Sanki gökyüzünde kalışı uzadıkça Azize Pembekız, mezarını ziyarete gelenlere daha büyük şifalar dağıttı oldu; kısır kadınları döllandiriyor, genç karılarından kuşku-lanan yaşlı kocalara yatıştırıcı düşler gönderiyor; kıtlık, ve-ba ve Kapadokya ejderhalarını ülkeden uzak tutuyordu.

Ancak, Kral Collie ve ardılları döneminde ülkedeki karışıklıklar sırasında Azize Pembekız'm mezarı yıkıldı, manastır yakıldı ve din adamları dağıldı; inançlı hacıların ayak izlerinin oluşturduğu toprak yolda hasırotu, süpürge otu ve deve dikenleri bitti. Bir yüzyıl boyunca şifalı meza-rın ziyaretçileri yılanlar, sansarlar ve yarasalar oldu. Son-ra bir gün Azize'nin görüntüsü, yakın köylerin birinden Momordic adında bir köylünün önüne çıktı:

"Ben Azize Pembekızım," dedi; "tapınağımı yeniden kurmak için seni seçtim. Bu yöredeki tüm insanlara ha-ber ver, benim adıma ve mezarıma saygı göstermez veya adak göndermezlerse, Penguenistan'a yeni bir ejderha saldırtanı."

En bilgili din adamları bu görünüşü araştırıp, Şeyta-nın işi değil gerçek olduğunu saptadılar. Daha sonraki çağ-larda, Fransa'da Azize Foy ve Azize Catherine de aynı bi-çimde ortaya çıkmış ve benzer şeyleri söylemişti.

Manastır restore edildi ve hacılar yeniden sökün etti-ler. Azize Pembekız giderek daha büyük tansıklar yaratı-yordu. Düztabanlık, inme ve karın şişmesi gibi en kötü has-talıkları iyi ediyordu. Mezarın bakıcıları olan keşişler gi-derek kıskanılan bir gönence kavuşmuşlardı ki, bu kez Azize Kral Draco'ya göründü. Ona krallığının gökyüzün-

deki koruyucu meleği olduğunu bildirdi ve kutsal cesedinin kalıntılarını Alca Katedrali'ne taşıtmasını buyurdu.

Böylece bakirenin pek kokulu kalıntıları büyük bir ayinle başkent kilisesine götürüldü, altın ve sedef kaplı bir sandığın içinde sergilendi.

Kilise görevlileri Azize Pembekiz'ın aracılığıyla gerçekleştirilen tansıkların defterini düzenli olarak tuttular.

Hıristiyan dinini her zaman savunmak ve yüceltmekten geri kalmamış olan Büyük Draco dindar bir kral olarak öldüğünde kiliseye büyük bir servet bıraktı.

* /

III KRALİÇE CRUCHA

Büyük Draco'nun ölümü büyük yıkımların başlangıcı oldu. Bazılarına göre bunun nedeni ardından gelen kraların zayıf oluşuydu. Gerçekten de, sonraki krallar bu yitmiş atalanna layık olamadılar.

Oğlu Chum topaldı, Penguenistan topraklarını genişletmesini bilemedi. Onun oğlu, Bolo, dokuz yaşında tahatta çıkmaya hazırlanırken saray korumanları tarafından öldürüldü. Kardeşi Gun onun yerine geçtiğinde yedi yaşındaydı ve yönetimi annesi Crucha ele aldı.

Kraliçe Crucha güzel, akıllı ve bilgili bir kadındı; fakat duygularına söz geçirmeyi bilmiyordu.

Saygıdeğer Talpa anılarında bu ünlü kadından şu şöyle söz ediyordu:

"Kraliçe Crucha, yüzünün güzelliği ve endamının

uzunluğuyla ne Babilli Semiramis, en Amazon Kraliçesi Penthesilea ve ne de Herodias'ın kızı Salome'den aşağı kalır değildi. Fakat vücudunda, insanların değişken görüşlerine göre, güzel veya çirkin denilebilecek özellikleri vardı. Alnının iki yanında boynuzları vardı ve bunları gür saçları altında saklardı; bir gözü mavi, öbürü siyahtı; Makedonyalı İskender gibi boynu sola doğru çarpıktı. Sağ elinde altı parmak ve göbeğinin altında küçük bir ben vardı.

Yürüyüşü görkemli ve alımlıydı. Harcamalarına dikkat ederdi, ama isteklerini aklıyla denetleyemezdi.

Birgün, saray ahırlarında çalışan yakışıklı, genç bir seyis görünce bir anda aşık oldu ve orduların komutanlığını bu delikanlıya verdi. Bu büyük kraliçenin başka bir güzel yanı da kilise ve manastırlara, özellikle Tanrı'nın izniyle on dört yıldır görev yaptığım Beargarden Kilisesi'ne yaptığı bağışların bolluğuydu. Ruhunu bağışlatmak için o kadar sık ayin yaptırırdı ki krallıktaki tüm kiliselerde yanan mumlar gökyüzünün bereketini şevketli Cruc-ha'nın üzerine yağdırırdı."

Bu satırlara ve yaptığım öteki alıntılara bakıldığında, Saygıdeğer Talpa'nın *Gesta Pinguinorum* adlı yapıtının yazınsal ve tarihsel değeri kolayca anlaşılabilir. Ne yazık ki bu anılar, Zayıf Gun'un ardılı Sade Draco'nun saltanatının üçüncü yılında kesiliyor. Yapıtımın bu bölümüne geldiğimde, böyle latif ve güvenilir bir kaynağın yokluğuna yazıklanıyorum.

Bundan sonra gelen iki yüzyıl boyunca Penguenler kanlı bir anarşiyeye sürüklendiler. Tüm sanatları yok oldu. Genel bilgisizliğin ortasında, kiliselerine kapanan din

adamları kendilerini öğrenime verdiler ve büyük bir çabayla Kutsal Yazıtları kopya etmeyi sürdürdüler. Parşömen kâğıdı az bulunduğu için, elyazma eski kitapları kazıyıp kutsal sözleri bunların üzerine yazıyorlardı. Böylece, Penguen topraklarında İndilerin bir gül ağacının filizleri gibi bollaştığı görüldü.

Aziz Benoit tarikatından Penguen Ermold adında bir keşiş dört bin elyazması kitabı tek başına silerek Aziz Jean'ın incilini dört bin kez yazmayı başardı. Bu sayede eski çağların şiir ve konuşma başyapıtlarının büyük çoğunluğu yok oldu. Tarihçilerin düşüncesinde olduğu bir kanıya göre, Ortaçağ'da yazın ve kültürün sığınağı Penguen manastırlarıydı.

Penguenler ile Foklar arasındaki Yüzyıl Savaşları yine bu çağın sonlarına raslar. Bu savaşların gerçek nedenlerini bilmek zordur; kaynak eksik olduğu için değil, tersine çok olduğu için. Fok tarihçilerin savları her bakımdan Penguen tarihçilerinkiyle çelişiyor. Üstelik, Penguen tarihçilerin kendi aralarında da çelişkiler var, tıpkı fok tarihçileri arasında olduğu gibi. Birbiriyle uyuşan iki tarihçi buldum, ama biri ötekinden kopya etmiş. Ama bir şey kesin: toplu kıyımlar, yakıp yıkmalar, ırza geçmeler ve yağmalar hiç aralıksız sürdürülmüş.

Karayazılı kral IX. Bosco zamanında bir ara krallığın sonu gelmiş gibiydi. Altı yüz büyük gemiden oluşan bir Fok filosofunun Alca önlerinde görüldüğü haber alınınca, başpiskopos bir geçit ayini yapılmasını buyurdu. Rahipler kurulu, seçilmiş yargıçlar, parlamento üyeleri ve üniversite öğretim üyeleri kiliseye gelip Azize PembekızTn sandığını aldılar, halkı da peşlerine katıp ilahiler söyleyerek kent içinde dolaştırdılar. Ancak, PenguenistanTn koruyucu-

cu meleğini yardıma çağırarak boşunaydı; Foklar kenti hem karadan, hem de denizden kuşattılar ve sonra ani bir saldırıyla ele geçirdiler. Üç gün üç gece boyunca, alışkanlığın verdiği bir aldırılmazlıkla öldürdüler, yağmaladılar, ırza geçtiler ve her yeri ateşe verdiler.

Bu uzun karanlık çağ boyunca Penguenistan'da din duygusunun hiç bozulmadan kaldığını hayranlıkla izliyoruz. Sufilerin ayartmadığı ruhlarda gerçeğin görkemi gözleri kamaştırıyordu, inançların topluca gelişmesi böyle açıklanabilir. Ayrıca, kilise inançlıların bu mutlu birliğini sürdürmek için pratik bir yol bulmuştu: Farklı düşünen bir Penguen olursa hemen ateşte yakılıyordu.

IV

TARİH: JOHANNES TALPA

Kral Gun zamanında, Beargarden Manastırı'na on bir yaşında girmiş ve bir daha ömrü boyunca oradan dışarı adım atmamış olan rahip Johannes Talpa on iki ciltlik ve Latince yazılmış *De Gestis Pinguinorum* adlı ünlü yapıtını yayınladı.

Beargarden Manastırı'nın duvarları yalçın bir dağın tepesinde kurulmuştu. Çevrede başı bulutlarla kaplı tepelerden başka bir şey görülmezdi.

Johannes Talpa *De Gestis Pinguinorum* kitabını yazmaya başladığında çoktan yaşlanmıştı. İyi yürekli rahip bu konuda bizi kitabında uyarıyor: "Başımda çoktan beri sarı saç kalmadı, kafatasım bayan Penguenlerin özenle kul-

lanır olduğu tümsek aynalara benzemeye başladı. Zaten kısa olan boyum artık kambur olup daha da ufaldı. Beyaz sakalım yalnızca göğsümü sıcak tutmaya yarıyor."

Talpa hoş ve saf bir deyişle yaşamından bazı kesitler ve zyapımsdanı ipuçları veriyor. "Soylu bir ailenin daha doğuştan din yoluna adanmış bir çocuğu olarak doğdum, bana dilbilgisi ve müzik öğretildi. Adı *Amicus* olan, fakat gerçekte *Inimicus* (6) olması gereken disiplinli bir hocadan okumayı öğrendim. Harfleri doğru okuyamadığım zaman elindeki sopayı öyle şiddetle kullanırdı ki, abeveyi kızıl harflerle kaba etlerime yazmıştır diyebilirim."

Sonra, Talpa şehvete olan doğal eğiliminden söz ediyor. İşte bazı çarpıcı satırlar: "Gençliğimde uyanan istekler o kadar şiddetliydi ki ormanın içindeki serin havada bile kazanda boğuluyor gibi olurdu. Kadınlardan kaçıyordum, ama boşuna! Çünkü en basit bir ıngırak veya şişenin biçimi bana hemen onları anımsatıyordu."

O anılarını yazarken, ülkede hem iç, hem de dış savaş yaşanıyordu. Manastırı Foklara karşı korumak üzere gelen Crucha'nın askerleri o bölgeye iyice yerleştiler, düşmanı gözlemek için duvarlarda delikler açtılar, sapan mermisi yapmak için çatıdaki kurşunları erittiler. Geceleri manastır avlusunda ateş yakıp, am dallarından yonttukları şişlerde koca sığırları çevirme yapıyorlardı. Sonra da, ateşin çevresinde yağ ve reçine kokan ağır bir havada oturup fialar dolusu şarabı deviriyorlardı. şarkıları, svgleri, bağırtıları arasında sabah çanlarının sesi duyulmaz oluyordu.

Sonunda, Foklar yalçın uçurumları açıp manastırın ku-

(6) *Amicus*: Dost. *Inimicus*: Düşman. (Latince.)

sattılar. Bunlar kuzeyden gelen bakır zırhlı, bakır silahlı savaşçılardı. Kayalık yamaçlara yüz elli kulaç uzunluğunda merdivenler dayıyorlar, bazı geceler fırtınada, bu merdivenler üzerlerindeki insan ve bakır yükünü çekemeyip kayınca, Foklar salkım gibi uçuruma yuvarlanıp kayboluyorlardı. Karanlığın içinden dalga dalga yükselen çığlıklar arasında saldırın yeniden başlıyordu. Penguenler duvarın üzerinden boşalttıktan kızgın ziftle saldırganlan çıra gibi yakıyorlardı. Foklar altmış kez saldırıp altmış kez geri püskürtüldüler.

Manastır kuşatması onuncu ayma girmişti ki, kutsal Epifanya günü vadide buldukları bir çoban onlara gizli bir patikanın yerini gösterdi. Bu patikadan dağa tırmanıp manastırın mahzenlerine ulaştılar, dehliz ve mutfaklardan geçip tapınağa, kitaplığa, çile odalarına, çamaşırhane, yemekhane ve yatakhanelere girdiler. Yapıları ateşe verdiler, yağmaladılar, yaşına ve cinsiyetine bakmadan gördükleri tüm Penguenleri kılıçtan geçirdiler. Neye uğradıklarını şaşırarak Penguenler silahlarına davrandılar; onlar karanlıkta şaşkınlıkla birbirlerine saldırırken, Foklar aralarında talan kavgası yapıyorlardı; kutsal vazolar, buhurdanlıklar, şamdanlar, yaldızlı kaftanlar, sandıklar, altın haçlar ve mücevherler balta darbeleri arasında paylaşılıyordu.

Havada genizleri yakan bir yanmış et kokusu vardı; ölenlerin çığlıkları alevler ve çöken çatılar arasından yükselirken, yüzlerce keşiş, çil yavrusu gibi kaçışıyor ve uçurumdan aşağı vadiye uçuyorlardı. Oysa bu sırada, Johannes Talpa kitabını yazıyordu. Crucha'nın askerleri hemen kaçmış, üstelik Fokları yanan yapıların içinde tutmak için manastırın tüm çıkışlarını kayalarla örtmüşlerdi. Ayrıca, çam ağaçlarının gövdelerini koçbaşı gibi kullanıp manas-

tır duvarlarını içerdekilerin üzerine yıkmak için yükleniyorlardı. Ateş içindeki kalaslar büyük bir gürültüyle çöküyor, altı yüz askerin birlikte yüklendiği koçbaşı darbeleri altında duvarlar devriliyordu. Sonunda, zengin ve berkitilmiş manastırdan Johannes Talpa'nın odasının dışında ayakta bir şey kalmadı. Yaşlı tarihçi hâlâ yazmayı sürdürüyordu.

Bu kadar yüksek bir görev bilincinin, çağının olaylarını aktarmaya çalışan bir tarihçi için aşın olduğu düşünülebilir. İnsan ne kadar dalgın ve aldırılmaz olursa olsun, çevresinde olup bitenlerin etkilerini duyumsar. Ben Johannes Talpa'nın ulusal kitaplıktaki özgün elyazmasını inceledim. El yazısı aşırı derecede okunaksız, satırlar düz bir çizgi izleyecekleri yerde her yöne kaçıyor, birbirlerine çarpıp karışıyorlar. Harfler o kadar kötü yazılmış ki onları yalnızca birbirinden değil, kâğıt üzerindeki mürekkep lekelerinden bile ayırt edebilmek olanaksız. Bu paha biçilmez sayfalar yazıldıkları anın dehşetini böyle yansıtıyorlar. Onları okuyabilmek çok zor. Buna karşın, Beargardenli yaşlı rahibin deyişi hiçbir duygu izi taşıyor. *De Gestis Pinguinorum*'un deyişi yalın, ciddi ve bazen kuruluğa varacak kadar ayrıntılı. Yazar pek ender düşüncesini belirtmiş olmakla birlikte, bunlar çoğu kez doğru.

V

SANAT: İLKEL PENGUEN RESİMLERİ

Penguen eleştirmenlere göre, Penguen sanatı daha başlangıcında güçlü ve hoş bir özgünlük taşımakta, ilk yapıtların zarafeti ve zeka özellikleri başka hiçbir ekolde bu-

lunmamaktadır. Öte yandan, Fok eleştirilenlerse Penguen ressamının hep Fok ustalar tarafından eğitilip geliştirildiklerini ileri sürerler. Bu konuda karar vermek zordur, çünkü Penguen ulusu kendi ilkel ressamlarının yapıtlarını incelemeye fırsat bulamadan çok önce, hepsini yok etmiştir.

Bu kayba ne kadar üzülsek yeridir. Ben kendi hesabıma, eski Penguen tarihine ve ilkellere hayran biri olarak, çok hayıflanıyorum.

Bu yapıtlar pek hoşturlar. Hepsi de birbirine benzer demek istemiyorum, bu doğru olmaz; fakat tüm ekollerde görülen ortak yönleri, oturtmuş oldukları ve hiç vazgeçemedikleri bazı teknikleri vardır. Penguen ilkel ressamları hakkında bir düşünceye varabilmek için İtalyan, Felemenk, Alman ilkellerine, veya hepsinden daha üstün olan Fransız ilkellerine bakmak yeterlidir. (Sayın Mösyö Gruyer'in dediği gibi, bunlardaki mantık daha sağlamdır, çünkü mantık Fransızların özelliğidir.) Örneğin, 1904'de Marsan Galerisi'nde açılan Fransız ilkeller sergisinde IV Henri ve Ba-lois Hanedanı'nın sonlarından kalma çok sayıda küçük resim bulunuyordu.

Çok geziye çıktım ve Eyck kardeşler, Memling, Rogier van der Weyden, d' Ambrogio, Lorenzetti ve eski Umbria'h ustaların tablolarını gördüm. Ama, aradığımı ne Bruges'de, ne de Köln, Siena veya Perugia'da bulabildim. Sonunda bundan on yıl kadar önce ziyaret ettiğim küçük Arezzo kasabasında aradığımı buldum ve naifresme olan merakım bilince erişti. O yokluk ve yalınlık yıllarında, gün boyu kapalı tutulan belediye müzelerinin kapıları turistler için her saatte acıtılabiliyordu. Bir akşam, yarım lret karşılığında yaşlı bir kadının tuttuğu şamdan ışığında dökülen

Arezzo müzesini geziyordum ve orada, Margaritone'un *Aziz Francis* tablosunu görünce gözlerimden yaşlar döküldü. Çok duygulandım; o günden beri Arezzolu Margaritone benim için en değerli ilkel ressam oldu.

Diğer ilkel Penguenlerin resimlerini hep bu ustanın yapıtlarıyla kıyaslayarak değerlendiririm. Öyleyse, burada biraz durup Margaritone'un resmindeki genel özelliklere biraz dikkat ve ayrıntılı olarak eğilirim, hoşgörüsüyle karşılanmalıdır.

Ondan günümüze beş veya altı tablo kaldı. Başyapıtı sayılan ve Londra *National Gallery'de* bulunan resminde, bir taht üzerinde oturan Meryem ve kucığında bebek İsa görülüyor. Bu resme bakıldığında ilk göze çarpan oransızlıktır. Gövdenin boyundan ayaklara kadar uzunluğu kafa uzunluğunun yaklaşık iki katıdır; bu nedenle renkleri tüm saflığıyla kullanıyordu. Böylece, renk uyumundan çok, bir renk canlılığı ortaya çıkıyor. Meryem ve çocuğunun yanaklarının kızarıklığını vermek için, yaşlı ustanın her yüze konurduğu iki kırmızı daire o kadar mükemmel ki sanki pergelle çizilmişler.

18. yüzyıl eleştirmenlerinden Rahip Lauzi bu yapıtlara küçümsemeyle bakıyor: "Bunlar kaba ve değersiz çiziktirmeler. O zavallı çağlarda ne çizim, ne de resim biliyorlardı." O ve öbür pudralı bilginlerin ortak görüşü buydu. Ama, büyük Margaritone ve çağdaşları kısa süre sonra bu acımasız aşağı görmenin acısını çıkardılar. 19. yüzyılda İngiltere'nin dindar kasabalarında ve kır evlerinde kuzu gibi kıvrıkcık saçlı bir sürü küçük Samuel ve St. Jean doğdu; bunlar 1840 ile 1850 arasında gözlüklü bilginler olarak yetiştiler ve sonra ilkel resmi gerçek yerine oturtular.

Rafaello öncesi dönemin saygın kuramcısı Sir James Tuckett hiç kimseden çekinmeden, *National Gallery*'deki o tabloyu Hıristiyan sanatının başyapıtları arasına koyuyor: "Meryem'in başını," diyor Sir James, "tüm bedeninin üçte biri büyüklükte çizerek yaşlı usta bakanların dikkatini insan bedeninin en yüce kısımlarına, özellikle ruhu yansıtan organ olarak bilinen gözlere yoğunlaştırmak istiyor. Bu resimde renklerle çizgiler, ülküsel ve gizemli bir izlenim bırakmak için, adeta elbirliği ediyorlar. Yanakların kızarıklığı tenin doğal rengini vermek değil, daha çok Meryem ve çocuğun yüzünde cennetin güllerini yansıtmak içindir."

Böyle bir eleştiri incelediği yapıtın güzelliğini de yansıtır; hele Edinburglu dinsel sanat uzmanı Mac Silly bu ilkel tablonun insanda bıraktığı izlenimi daha duyarlı ve daha derin anlatmaktadır: "Margaritone'un madonnası sanatın öze ulaşma amacını başarıyor; tabloyu görenlere saflık ve masumluk duygulan esinliyor, onları küçük çocuklara dönüştürüyor. Bu o kadar gerçek ki, altmışlı yaşma geldiğim halde, onu üç saat aralıksız seyrettiğimde birden kucakta bir bebek gibi oldum. Bir arabayla Trafalgar Alanı'ndan geçerken, gözlük kılıfımı bir çingirak gibi sallıyor ve gülücükler dağıtıyordum. Sonra, kaldığım pansiyondaki hizmetçi yemeğimi getirdiğinde, bir yaşındaki çocukların muzipliğiyle, kaşıklar dolusu çorbayı kulağımdan içeri döktüm."

"Bir sanat yapıtının yetkinliği," diye ekliyor Mac Silly, "işte bu tür etkileriyle anlaşılabilir."

Vasari'nin aktardığına göre, Margaritone yetmiş yaşında "yeni bir sanat anlayışının doğduğuna ve yeni sanat-

çılara payeler verildiğini gördüğüne pişman" olarak öldü. Çevirdiğim bu alıntı, Sir James Tuckett'in kitabındaki en keyifli sayfalara esin vermiş gibidir. Nitekim, *Sanat Değerlendirme Elkitabı* adındaki bu yapıtı tüm Rafael öncesi dönem meraklıları ezbere bilirler. Kitabın bu güzel bölümlerinden bir alıntıyı buraya aktarıyorum. Filistin peygamberlerinden bu yana, bundan daha güzel satırlar yazılmadığı genel kabul görmektedir.

MARGARITONE'UN DÜŞLEMİ

Margaritone, omuzlarında çalışmasının ve yılların yüküyle, kente yeni gelmiş genç bir ressamın işliğini görmeye gitmişti. Orada henüz boyası kurumamış bir Meryem tablosu gördü; resim katı ve ciddi olmasına karşın, orandaki belli bir gerçeklik ve şeytanca bir ışık-gölge oyunu sayesinde, üç boyutlu ve soluk alıyor gibiydi. Bu resme bakmakta olan Arezzo'nun saf ve ulu işçisi, birden resim sanatının geleceğini dehşet içinde gördü.

Elini alnına götürerek mırıldandı:

"Bu tablo bana ne büyük utançlar muştuluyor! Bunda, ruhları resmeden ve göklere ulaşma isteği esinleyen Hıristiyan sanatının feci sonunu görüyorum. Gelecekteki ressamlar, bunun gibi bir duvar veya pano üzerine bedenimize biçim veren maddeyi resmetmekle kalmayacaklar; onu kutsayıp göklere çıkaracaklar. Bunlar figürlerini etten kemikten yapılmış gerçek insanlar gibi tehlikeli bir biçimde giydirecekler. Azize Magdalena'nın göğüsleri belli olacak, Azize Martha'nın göbeği, Azize Barbara'nın bacakları ve Azize Agnes'in kalçaları sezilecek. Aziz Sebast-

an'm yüzü yakışıklı resmedilecek, Aziz George'uu zırhının altında kaslı bedeni ve erkeklik organı belli olacak. Tüm havariler, rahipler, dinbilimciler ve hatta Tanrı sıradan insan, yani sizin bizim gibi gösterilecek; melekler gizemli, karışık anlamlı ve iç gıcıklayan bir güzelliğe sahip olacaklar. Bu görüntülerin hangisi sizde göklere özlem uyandırabilir? Hiçbiri; ama onlara bakarken bu dünya yaratıklarının zevkine varmayı öğreneceksiniz. Bu ressamlar saygısız arayışlarını nereye kadar mı sürdürecekle? Hiçbir yerde durmayacaklar; erkek ve kadınları Roma fresklerindeki pagan tanrılar gibi çıplak göstermeye kadar gidecekler. Eskiden dinsel sanat vardı; şimdi bir de dinsiz sanat olacak, ama hangisinin daha günahkar olduğu belli olmayacak.

"Öte dur, şeytan!" diye bağırdı yaşlı usta.

Çünkü, bir bilici düşlemindeymiş gibi, velileri ve azizleri üzgün sporculara dönüştürmüş bir dünya görüyordu; çiçekler arasında , ince tül giysiler içindeki perilerin eşliğinde keman çalan Apollolar, mersin ağaçlarının gölgesinde sere serpe uzanan Venüsler ve gün ışığı yağmurlarına vücutlarını açan Danaeler görüyordu. Bir tapınağın sütunlarının altında, kentsoylular, sarışın kibar kadınlar, müzisyenler, uşaklar, zenciler, köpek ve papağanlar arasında Hazreti İsa görülüyordu. Bir yumak gibi birbirine dolanmış kol ve bacaklar, açılmış melek kanatları, rüzgârda uçan etekler, şamatalı İsa doğum günleri, zengin ve besili azizler, tumturaklı çarmıha gerilmeler... Artık gözlerinin önünden her şey geçiyordu: Catherine, Barbara ve Agnes adlı azizeler gerdanı açık sırma kadifeli giysileri ve inci kolyeleriyle kentsoylularla yarışıyor; onları, güller saçan Au-

roreler, ırmak kıyılarında çıplak yakalanmış Dianalar ve Nemfalar izliyordu.

Ve büyük Margaritone düşünde Rönesans ve Bologna okullarının gelişini haber alarak dehşet içinde son nefesini verdi.

VI

EDEBİYAT: MARBODE

Elimizde 15. yüzyıl Penguen yazınının değerli bir yapıtı bulunuyor. Bu kitap, Saint-Benoit tarikatından olan ve ozan Virgilius'a hayran olduğunu söyleyen rahip Marbode'un cehenneme yaptığı bir yolculuğu anlatıyor. İyi bir Latinceyle yazılmış olan kitap Bay Clos des Lunes tarafından gün ışığına çıkarıldı. Burada ilk kez Fransızca çevirisini veriyoruz. Yurttaşlarıma, ortaçağ Latince yazınında çok raslanan bir yazın türünün yeni bir örneğini sunarak bir hizmet yaptığıma inanıyorum. Buna yakın türden yapıtlar arasında, Dante Alighieri'nin *"Tanrısal Komedya"* sının yanı sıra, *Aziz Brendan 'ın Yolculuğu*, *Elbéric 'in Düşlemi*, ve *Aziz Patrice 'in Araf Gezisi* sayılabilir.

Bu izlek üzerine yazılmış yapıtlar arasında Marbode'un yapıtı daha yeni, ama tuhaf yönleriyle öbürlerinden hiç de geri kalmıyor.

MARBODE'UN CEHENNEME İNİŞİ

İsa'nın dirilişinin bin dört yüz elli üçüncü yılında, haç düşmanlarının Helena ve Constantin'in sevgili kentini ele geçirmesinden birkaç gün önce, bana yani ben yoksul Kar-

deş Morbode'a, hiç kimsenin görüp işitmediği şeyleri görüp işitme olanağı verildi. Bu gördüklerimin sadık bir öyküsünü kaleme aldım; insan ömrü kısadır ve benimle birlikte yok olmalarını istemiyorum.

Sözünü ettiğim yılın mayıs ayında, ikinci duası saatlerinde, Corrigan Manastırı'nın yaban gülleriyle çevrili havuzunun yanında taş bir sıraya oturmuş, hep yaptığım gibi, çok sevdiğim ozan Virgilius'un toprak, kırsal yaşam ve çobanlar üzerine yazdığı güzel dizeleri okuyordum. Akşam kızı cüppesinin eteklerini manastırın kemerlerine asıyordu ve ben, dudaklarımda titrek bir sesle Fenikeli Didon'un cehennem yaban mersinleri altında henüz taze yarasıyla süründüğünü mırıldanıyordum. O sırada, Hilaire Kardeş ve arkasında kapıcı Jacinthe Kardeş yanımdan geçtiler.

Esin perilerinin doğuşundan önceki barbar çağlarda büyümüş olan Hilaire Kardeş, eski çağın bilge sözlerinden anlamazdı ama Mantovalı'nın dizeleri beyninde bir an için bir zeka parıltısı uyandırdı.

"Marbode Kardeş," dedi bana, "böyle göğsünüzü şişirip gözlerinizi baygımlaştırıp mırıldandığınız dizeler, sabah akşam elinizden düşürmediğiniz şu *Eneide* adlı kitapta mı yazıyor?"

Ona Virgilius'un dizelerinde Anchise'in oğlunun Didon'u ağaçlar arasında böyle bir ay gibi nasıl gördüğünü anlattım.

"Marbode Kardeş," dedi Hilaire, "Virgilius'un her konuda bilge ve derin sözler ettiğinden eminim. Fakat, bençe Syracuse flütü ile bestelediği şarkılar çok daha güzel; o kadar derin bir felsefe sunuyorlar ki insanın gözleri kamaşıyor."

"Ama dikkatli olun sayın pederim," diye söze karıştı Jacinthe Kardeş. "Virgilius şeytanların yardımıyla tansıklar yaratan bir büyücüydü. Bir keresinde Napoli'de bir dağ delmiş, tüm hasta atları iyileştiren tunçtan bir at yapmıştı. Ölü ruhlarla konuşurdu; İtalya'nın bir kentinde onun ölüleri göstermekte kullandığı ayna hâlâ sergilenir. Oysa, bir kadın bu büyücüyü kandırdı. Napolili bir nedime Virgilius'u, pencereden erzak çıkartmakta kullandığı bir sepete binerek yanına gelmeye çağırdı; sonra da onu bütün gece sepetin içinde dışarda bıraktı."

Hilaire Kardeş bu sözleri duymamış gibi sözünü sürdürdü:

"Virgilius bir peygamberdir; hem de öyle güçlüdür ki kutsal değnekli Sibylleler, Kral Priamos'un kızı veya gelecek tansıkları söyleyen Atinalı Platon bile onunla yaşamaz. Örneğin, Syracuse şarkılarının dördüncüsünde İsa Efendimizin doğuşunu, sanki göklerde yazılmış bir dille haber veriyor.

Öğrenciliğim sırasında, yam *redit et virgo* (7) dizesini ilk kez okuduğumda sonsuz bir hazza kapıldığımı anımsıyorum; ama aynı zamanda derin bir acı duydum, çünkü insan dudaklarından çıkabilen en güzel şarkının yazarı olan ve geleceği görebilen bu adamın Tanrı'nın iyiliğinden sonsuza dek yoksun olarak cehennem karanlığında dinsizler arasında bulunduğunu düşündüm. Bu acı düşünce, ders çalışırken, dua ederken veya günlük işlerimi yaparken beni hiç bırakmadı. Virgilius'un Tanrı'yı görebilmekten yoksun

(7) Şimdi geri geliyor, hem de bakire. (Latince.)

olduğunu ve belki de cehennemliklerle aynı yazgısı paylaştığını düşündükçe neşem, rahatım kaçıyordu; öyle ki bazı günler ellerimi göğe kaldırıp yakanyordum:

'Bana açık eyle, Tanrım, meleklerin gökyüzünde söylediği güzellikteki sarkılan yeryüzünde söyleyen adamın sonu ne oldu?'

Bu huzursuzluğum birkaç yıl sürdü, ta ki eski bir kitapta büyük havari Aziz Paul'un Napoli'ye gittiğinde ozanlar prensinin mezarına uğrayıp onu kutsadığını okudum. O zaman, İmparator Trajan gibi Virgilus'un da cennete kabul edildiğine inanır oldum. Buna siz inanmayabilirsiniz, fakat bunu düşünmek beni mutlu ediyor."

Bunu dedikten sonra, yaşlı Hilaire bana iyi geceler dileyip Jacinthe Kardeşle birlikte yanımdan uzaklaştı.

Yeniden sevgili ozanımın dizelerine döndüm. Elimde kitap, Eros'un kuytu ormanlarda kovalayıp gönül ağrısı çektirdiği insanları düşünürken yavaş yavaş yıldızların yansımaları önümdeki yaban güllerinin arasındaki çeşmenin sularına karıştı. Birden, ışıklar, kokular ve göklerin sessizliği yok oldu. Bulut ve yağmurla yüklü dev bir kasırga gü-rültüyle karşıma çıktı, beni kucaklayıp bir saman çöpü gibi havaya kaldırdı; birkaç gün ve geceye bedel bir gecede kırların, kentlerin, ırmakların ve dağların üzerinde dolaştırdı. Sonra, fırtına dindiğinde kendimi doğduğum yerden çok uzaklarda, selviler arasında bir vadide oturur buldum. O zaman, hırçın güzellikte bir kadın yanıma yaklaştı. Sol elini omzuma koyup sağ eliyle önümdeki sık yapraklı bir meşe ağacını gösterdi:

"Bak!" dedi bana.

O anda kutsal Averne Ormanı'nı koruyan Sibylle'i ta-

mdım ve parmağının gösterdiği ağacın dalları arasında, güzel Proserpine'in (8) çok sevdiği altın dalı gördüm.

Ayağa kalkıp haykırdım:

"Demek böyle, ey bilici bakire, ne istediğimi bildin. Bana, kimsenin sahip olmadıkça ölümler vadisine giremeyeceği büyümlü dalı gösterdin. Şu gerçek ki yıllardır Virgilius'un ruhuyla konuşabilme isteğiyle yanıyordum."

Bunu dedikten sonra ağacın gövdesinden kutsal dalı kopardım ve beni sonunda Styx ırmağına götürecek olan dumanlı yardan aşağı atladım. Proserpine'e adanmış altın dalı gören Charon beni gıcırdayan kayığına bindirdi; ölümler kıyısına vardığımda beni üç kafalı Cerbere köpeğinin havlayışları karşıladı. Ona bir taş atıyormuş gibi yapınca uğursuz yaratık yuvasına kaçtı. Bir yanımdaki sazların arasından tatlı gün ışığında, gözlerini açmakla kapamaları bir olan bebeklerin sesi geliyordu, öte yanda karanlık bir mağaranın dibinde Minos ölümlüleri sorguya çekiyordu. Aşka kurban gidenlerin sızlandığı mersin ağacı ormanına daldım; orada Phedre, Procris, üzgün Eriphyle, Evadne, Pasiphae, Laodamie ve Cenis'i, Fenikeli Didon'u görebiliyordum; sonra, savaşta ölen yiğitlere ayrılmış olan barutlu tarlalara girdim. Oradan iki yol ayrılıyordu: Soldaki din-sizlerin dinlendiği Tatar Çölü'ne, sağdaki Elysee bahçesiyle Tanrıça Dis'in köşküne gidiyordu. Altın dalı tarıncanın kapısına astıktan sonra, kırmızı ışıkta yüzen sevimli bir düzlüğe geldim. Orada, düşünür ve ozanlar ciddi birer yüzle aralarında konuşuyorlardı. Çimenlerde esin perileri ko-

(8) Proserpine (Persephone): Zeus ile Demeter'in kızı. Hades onu ölümler ülkesine kaçırđı, her yıl belli aralıklarla yeryüzüne dönmesine izin verdi.

roler oluşturmuştu. Yaşlı Homeros elinde kaba bir sazla şarkı söylüyordu. Gözleri kapalıydı, ama dudakları tanrısal ışıklarla kımıldıyordu. Orada Solon, Democritos ve Pythagore gençlerin oyunlarını seyrediyorlardı. Yaşlı bir defne ağacının dallan arasından Hesiodo, Orpheo, düşünceli Euripides ve erkeksi Sappho'yu gördüm. Geçip gittim, ötede serin bir dere kıyısında oturan ozan Horace, Varius, Gallus ve Lycoris'i görüp tanıdım. Biraz gerilerinde, koyu bir pınal ağacının gövdesine yaslanmış, düşünceli gözlerle ormana bakan Virgilius duruyordu. Uzun ince boylu, hâlâ güneş yanığı teni ve sağlığında olduğu gibi dehasını saklayan kaba bir görünüşü vardı. Onu derin bir saygıyla selamladım, ama uzun süre dilim tutuldu.

Sonra, gırtlığımdan ses çıkabilecek duruma geldiğimde:

"Ey sen, esin perilerinin sevgilisi, Latin adının gururu Virgilius," diye haykırdım, "ben güzelliği seninle duydum; seninle tanrıların masasına ve tanrıçaların yatak odalarına konuk oldum. Değersiz bir hayranının övgülerini işit"

"Ayağa kalk, yabancı," dedi tanrısal ozan. "Bu sonsuz akşamda, gövdenin çayırdaki bıraktığı gölgeden, senin canlı biri olduğunu anlıyorum. Bu yerlere zamanından önce gelen ilk ölümlü sen değilsin. Gerçi, ölümlülerle ilişkiler pek zor kuruluyor, ama, beni övmeyi bırak, övgülerden hoşlanmıyorum; ünün kaba gürültüsü hep kulaklarımı tırmalamıştır. Bu yüzden, boşagezerler ve meraklı larca pek tanıdığım Roma'dan kaçıp çok sevdiğim Parthenope'un yalnızlığında çalıştım. Ayrıca, övgülerinin tadına varabilmem için, senin çağındaki insanların dizelerimi anladığından emin olmak isterdim. Söyle, kimsin?"

"Benim adım Marbode, Alca ülkesindenim. Corrigan Manastırı'nda yetiştim. Gece ve gündüz senin şiirlerini okurum. Cehenneme seni görmek için indim: senin sonunun ne olduğunu merak eder dururdum. Dünya üzerinde, dinbilimcilerbu konuda düşüncesiz değiller. Bir bölümü, puta tapılan bir çağda yaşadığın için, büyük olasılıkla ateşte yanmakta olduğunu ileri sürüyor. Daha düşünceli bir bölümü, ölümler hakkında söylenen her şeyin belirsiz ve çoğunlukla yalan olduğunu bildikleri için, görüş belirtmiyor; en akıllı diyebileceğim başka bir bölümüyse, Sicilyalı esin perilerini hoşnut ettiğin ve göklerden yeni bir doğumu haber verdiğin için, tıpkı İmparator Trajan gibi, Hıristiyanların sonsuz mutluluk cennetine kabul edildiğini düşünüyor.

"Gördüğün gibi, bu doğru değil," dedi ozan gülümseyerek.

"Gerçekten, ey Virgilius, seni yiğitler ve bilgiler arasında, kendi betimlediğin Elysee kırlarında buldum. Demek ki, dünyada söylenenlerin tersine, gökyüzünden kimse gelip seni yanına almadı, öyle mi?"

Virgilius bir süre suskun kaldıktan sonra şöyle dedi:

"Bak, senden hiçbir şey saklamıyacağım. O beni çağırırdı; haberci olarak sade bir adam gelip O'nun beni beklediğini, kendi yöntemlerini pek bilmemekle birlikte, bilicilik içeren dizeler yazdığım için, bu yeni mezhebin yoldaşları arasında bana yer ayırdığını bildirdi. Ama, ben çağırımı kabul etmedim; yerimi değiştirmeye hiç isteğim yoktu. Yunanlıların Elysee çayırlarına olan düşkünlüğü veya Proserpine'e annesini unutturan o zevkleri küçümsediğimden değil. Ben *Eneide'de* söylediklerime kendim bile faz-

la inanmadım. Yalnızca, düşünürler ve fizikçilerden öğrendiklerimle geleceği biraz kestirebildim. Cehennemde yaşam oldukça sıkıntılı; sanki orada değilmişin gibi, ne zevk, ne de acı duyabiliyorsun. Ayrıca, buradaki akşam ölümlülerin sana biçtikleri biçimde sürüyor. Ama, yine de burada kalmayı yeğliyorum."

"Fakat, ey Virgilius, hangi nedenle bu çağrıyı geri çevirdin?"

"Çok neden gösterdim. Tanrının habercisine, bana gösterilen onura layık olmadığımı, dizelerime benim amaçlamadığım yorumlar getirildiğini söyledim. Gerçekten, dördüncü şarkımda atalarımın dinine ihanet etmedim. Ancak bilgisiz yahudiler, Sibylle bilicilerinin öngördüğü altın bir çağın geri geleceğini söyleyen şarkımı, barbar bir tanrıdan yana yorumladılar. Bu nedenle, yanlışlıkla bana ayrılan ve hakkım olmayan bir yeri kabul edemeyeceğimi söyledim. Sonra, değişik huy ve zevklerimin göklerin yeni görenekleriyle uyuşmayacağını ima ettim. Bu haberci adama şöyle dedim:

'Ben geçimsiz biri değilim; sağlığımda yumuşak ve rahat bir özyapım vardı. Alışkanlıklarım sade diye benim cimri olduğumdan kuşkulandılar, ama sahip olduklarımı kendime saklamadım; kitaplığım herkese açtı ve Euripides'in şu sözü bana hep yol gösterdi: 'Dostlar arasında her şey ortaktır.' Övgüler bana yöneltildiğinde ne kadar rahatsız oluyorsam, Varius veya Macer' e gittiğimde o kadar mutlu oluyordum. Ama, ben aslında kaba ve yabanıl biriyim, hayvanlar arasında daha rahat ediyordum; onları incelemeye çok emek verdim. Onlara o kadar özen gösteriyordum ki, pek haksız olmasa da, iyi bir baytar sayılıyordum. Bana

söylendiğine göre, sizin mezhebinizde insanlara ölümsüz bir ruh verilmiş ama hayvanlar bundan yoksun bırakılmış; eğer böyleyse aklınızdan kuşku duyarım. Koyun sürülerini ve onların çobanlarını daha çok severim. Ama sizler bunu hoş karşılamıyorsunuz. Tüm davranışlarımı şu özdeyişe göre ayarladım: Hiçbir şey fazla değil. Zayıf sağlığımın yanısıra, felsefem de bana her şeyde ölçülü olmayı öğretiyor. Obur değilim; bir marul, birkaç zeytin tanesi ve bir damla Falerne şarabı tüm yemeğim olurdu. Yabancı kadınların yatağını paylaşırken de ölçülüydüm; tavernada zil çalıp oynayan Suriyeli kızı seyretmek için geç saatlere kadar kalmazdım. Ama, isteklerimi denetim altında tuttuysam bundan hoşlandığım ve istençli olduğum içindi; zevkten korkmak ve şehvetten kaçmak bence doğaya yapılacak en büyük saygısızlıktır. Bana denildiğine göre, sizin mezhebinizdeki bazı din adamları yaşamları boyunca oruç tutuyor, kadınlardan kaçıyor ve gereksiz bir takım eziyetler çekiyorlarmış. Bu tutucu adamlarla ıssız bir yolda karşılaşmaktan korkarım. Bir ozandan belli bir fiziksel ve ahlaksal öğretiye sıkı sıkıya bağlı kalmasını istemeyin; zaten ben Romalıyım ve Romalılar, Yunanlılar gibi derin ahlak muhasebesi yapmazlar; bir felsefeyi benimsiyorlarsa bundan pratik bir yarar sağladıkları içindir. Benim çevremde saygın bir adı olan Siron bana Epicure dizgesini öğretti, beni boş tasarlardan ve dinin bilgisiz insanlara benimsettiği katılıklardan kurtardı. Zenon'dan kaçınılmaz acılara katlanabilmeyi öğrendim; Pythagore'un insan ve hayvan ruhları konusundaki düşüncelerini benimsedim, çünkü her ikisi de tanrısal bir özden geliyor; bu da kendimize utanmadan veya büyülenmeden bakabilmemizi sağlar. İskenderiyeliler-

den Dünya'nın önce sıvı olduğunu, sonra Neree yeraltındaki nemli kuyulara çekildikçe katılaştığını öğrendim; daha sonra öbür varlıkların sırayla oluştuğunu, bulutlardan dökülen yağmurların sessiz ormanları beslediğini, adı konmamış dağlarda tek tük hayvanların ortaya çıktığını öğrendim. AristarqueTn ve Samos'un öğrencisi olan ben, sizin Suriye çöllerindeki devecilere göre olan yaratılış inancınıza alışamam. Hem zaten, dostlanm, atalarım, ustalarım ve kendi tanrılarım arasında olmayacaksam, sizin sonsuz cennetinizde ne yaparım? Ben Rhea'nın şanlı oğlunu, Eneadelann anası tatlı gülüşlü Venüs'ü, Pan'ı, genç Dryadeları, Sylvainleri ve Egle'nin kırmızı dutla yüzünü boyadığı yaşlı Silene'i görebilmek isterim.'

"İşte, o haberciye Jüpiter'in ardılına bu gerekçeleri iletmesini söyledim."

"Peki, ey ulu gölge, o zamandan beri başka haber gelmedi mi?"

"Hiç haber almadım."

"Senin yokluğunda, Virgilius, üç ozanla yetiniyorlar: Commodien, Prudence ve Fortunat; her üçü de dilbilgisi ve şiir sanatının bilinmediği karanlık günlerde doğdular. Fakat, söyle bana, ey Mantovalı, çağrısını geri çevirdiğin Tanrı'dan başka haber almadın mı?"

"Hayır, hiç anımsamıyorum."

"Az önce söz ettiğin, bu yerlere inen ilk ölümlü kimdi peki?"

"Haa, anımsadım. Belki birbuçuk yüzyıl kadar önce (gölgelerin gün ve yıllan sayabilmesi zordur), düşlemlerim tuhafbir yabancı tarafından bölündü. Styx ırmağı kıyısındaki mor ağaçların altında yürürken karşıma burada-

kilere benzemeyen, daha koyu bir gölge dikildi: Onun canlı olduğunu anlamıştım. Uzun boylu, zayıf, kanca burunlu, sivri çeneli ve avutları çökük bir adamdı; kara gözlelerinde kıvılcımlar vardı; kırmızı takkesini kemikli şakaklarına kadar çekmişti. İçinde kemiklerin ucu belli olan dar ve uzun giysisi topuklarına kadar iniyordu. Beni saygıyla selamladı, ama görünüşünde yabanıl bir büyülenme vardı. Benimle, kutsal Julius CesarTn ordularında bolca bulunan Galyalı Fransızların dilinden farklı ve daha anlaşıl-maz bir dille konuştu. Anlayabildiğim kadarıyla, Fesules yakınlarında, Arnus kıyısında, Sylla'nın kurmuş olduğu bir kolonide doğmuş ve servete kavuşmuş. Zamanında kent in tüm onur sanlarını almış ama meclis, şövalyeler ve halk arasında kanlı anlaşmazlıklar çıkınca yeniden istekle kavgaya katılmış. Sonra yenilmiş ve uzun bir sürgüne gönderil-miş. Onun anlattığı İtalya, benim gençliğimdekinden çok daha geçimsiz ve kavgacı olmuş, yeni bir Augustus'u bek-ler olmuşlar. Onun dertlerini dinlerken, vaktiyle benim çektiğim sıkıntıları düşünüp ona acıdım.

Hırslı ruhu ve kafasındaki geniş düşlemlerle yerinde duramıyordu, ama ne yazık ki kabalığı ve bilgisizliğiyle barbarlığın bir temsilcisi gibiydi. Şiir, bilim veya Yunanca bilmiyordu, dünya ve doğa üzerine eskilerin söyledik-lerinden habersizdi. Önemli bir şey söylemiş gibi söyle-diği kıssadan hisseler, benim zamanımda Roma'da hama-ma ücretsiz giren çocukları bile güldürürdü. Bilgisiz insan canavarlara kolayca inanır. Örneğin, Etrüskler'in cehenne-mi bir hastanın karabasanlarında görülen türden korkunç yaratıklarla doludur. Çocukluktaki korkuların büyüdükten sonra bile sürüyor olması, bilgisizlik ve yoksulluğun ne-

reye vardığını pek açık gösteriyor; ama bilgisiz halktan daha yukarda olması gereken okumuş bir adamın aynı safsataları paylaşması bana üzüntü veriyor. Bu Etrüsklü adam bana, halk dili dediği yeni bir lehçeyle yazdığı şiirleri okudu, hiçbir şey anlamadım. Uyak diye her üç dört satırda bir aynı sözcüğü kullanması bana hiç keyif vermedi. Bu yapaylık bana sevimli gelmedi; ama yenilikleri eleştirmek biz ölülerin işi değil. Aslında, talihsiz bir çağda doğan bu Syllalı İtalyanın berbat şiirler yazmakta bizim Ravius veya Maevius'la yarışıyor olmasına karşı değilim; ama ona kızmamı gerektiren kişisel bir hesabım var. Olacak şey değil! Bu adam yeryüzüne geri döndüğünde benim hakkımda yalanlar söylemiş; yazdığı yabancı dizelerde benim kendisine yol gösterdiğimi, benim Roma tanrılarının sahte ve yalancı olduklarını, gerçek tanrının Jüpiter'in şimdiki ardılı olduğunu söylediğimi ileri sürmüştü. Ey dost, ülkene geri döndüğünde bu iğrenç uydurmaları yalanladığımı söyle; halkına de ki Enee'nin güzelliğini okuyan şair asla yahudilerin tanrısına buhurdanlık sallamadı.

Bana söylendiğine göre, bu şairin etkisi artık azalıyor ve yakında tümüyle gözden düşecekmiş. Böyle bir haber bana neşe verirdi; ama bu yerlerde neşe, korku veya istek olmuyor ki."

Virgilius bunları söyledikten sonra, bir veda işaretleriyle uzaklaştı. Çiriş otlarını eğmeden geçen gölgesine baktım ve benden uzaklaştıkça daha saydamlaştığını gözledim; sonunda, her zaman yeşil kalan defne ağaçlarının yanında görünmez oldu. O zaman, bana söylediği şu sözlerin anlamına vardım: "Buradaki yaşam ölümlülerin sana biçtikle-

ri biçimde sürüyor." Kafam düşüncelerle dolu, soluk çarıyları geçip kapıya doğru yürümeye başladım.

Bu yazdıklarımın tümüyle doğru olduğunu belirtirim. (9)

VII AYDA BELİRTİLER

Penguenistan'da bilgisizlik ve barbarlık egemenken, Aziz Francis tarikatından olup asıl adı Gilles Loissellier olan fakat Aegidius Aucupis adıyla bilinen bir rahip yazın ve bilim alanında büyük bir çaba gösteriyordu. Gecelerini, Sayı ve İmge'nin uyumlu iki güzel kızı dediği matematik ve müzikle geçiriyordu. Tıp ve astrolojiden anlıyordu. Onun büyü yaptığından kuşkulanıyordu, çünkü bazen cisimleri değiştirip gizli şeyleri bulabildiği olmuştur.

Yaşadığı manastırdaki öbür rahipler onun hücrelerinde Yunanca kitaplar bulmuşlar, dilinden anlamadıkları için büyü kitabı olduğunu sanarak bu bilgici kardeşlerini büyücü diye suçlamışlardı. Aegidius Aucupis kurtuluşu kaçmakta buldu ve İrlanda adasına geçti, orada otuz yılını araştırmayla geçirdi. Manastırları dolaşıp arşivlerde bulunan eski Yunan ve Latin elyazmalarını arıyor, birer kopyalarını çıkarıyordu. Bir yandan fizik ve simya öğreniyordu. Böylece, evrensel bir bilgelığe ulaştı ve özellikle hayvan-

(9) Marbode'un yazdıklarında dikkate değer bir nokta var: *Tarısal Komedyası'nın* çok eski ve resimli bir baskısına bakılırsa ozan şişman ve kısa boylu biri, giysisinin eteği ancak göbeğine ulaşıyor. Virgilius ise, 16. yüzyılın tahata işi resimlerine bakılırsa, düşünür sakah bırakmış.

lar, bitkiler ve madenler konusunda keşifler yaptı. Bir gün onun, lut çalıp şarkı söyleyen güzel bir kadınla eve kapandığını gördüler, sonra bunun kendi yaptığı bir makine olduğu anlaşıldı.

Bazen İrlanda denizini aşır Galya ülkesindeki manastırları da ziyaret ettiği oluyordu. Bu geçişlerinden birinde, geceyansı güvertede dururken denizde iki mersin balığının birbiriyle konuştuğunu duydu. İşitme duyusu keskin ve balıkların dilinden anlıyordu. Bir mersin balığı ötekine şöyle diyordu:

"Uzun süredir ay yüzeyinde görünen ve sırtında odun taşıyan adamın denize düştüğü söyleniyor."

Öbür mersin balığı yanıtladı:

"Artık, ayın gümüş yüzeyinde, öpüşen iki aşık görünecekmış."

Birkaç yıl sonra, Aegidius Aucupis doğduğu ülkeye geri döndüğünde eskil yazının ve bilimin yine gözde olduğunu gördü. Ülkesinin görenekleri yumuşuyordu; insanlar artık ormanlarda, ırmak kıyılarında ve dağ yamaçlarında güzel kızları rahatsız etmiyorlar, evlerinin bahçelerini esin perilerinin yontularıyla süslerken aşk tanrıçasına eski onurunu geri veriyorlardı. Doğayla barışmışlardı; safsata korkularını atıyor, artık gökyüzünde öfke ve ilenç belirtileri görme korkusu olmadan gözlerini yukarı çevirebiliyorlardı. Bu görünüm karşısında Aegidius Aucupis, yıllar önce Erin Denizi'nde konuşan iki mersin balığının geleceği gördüklerini anımsadı.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

YENİÇAĞ

TRINCO

I BAY VE BAYAN ROUQUIN

Penguenlerin Erasmus'u sayılan Aegidius Aucupis yanılmamıştı, onun çağı özgür düşünce çağı oldu. Fakat, bu büyük adam hümanistlerin çabalarını halk göreneklerinin yumuşaması olarak algılıyor, Penguenlerde uyanan düşüncenin etkilerini öngöremiyordu. Bu uyanış dinde düzeltimi getirdi, Katolikler düzeltimcileri kestiler, düzeltimciler de Katolikleri: Özgür düşüncenin ilk belirtileri böyle oldu. Penguenistan'da savaşı Katolikler kazandı. Fakat, onlar istemese de özgür düşünce insanların beynine girmişti; artık inançları da akılcı süzgeçten geçiriyor ve din-den tüm boş inançların ayıklanmasını istiyorlardı. Böylece, zamanla kilise duvarlarının dibine kadar girmiş olan kunduracı, dikişçi ve onarımcı dükkânları temizlendi. Okunacak dua ve ilahiler kısa sürede basit ve sıkıcı öykülere dönüştü. Bu temizlikten aziz ve azizeler çok zarar gördüler. Özellikle, Princeteau adında çok bilgili bir rahip resmi listeden çıkarılması gereken o kadar çok aziz adı buldu ki ona aziz avcısı adını taktılar. Ona göre, doğum san-

cısı çeken kadınların karnına Azize Marguerite'in duasını yapıştırmak yarar sağlamazdı.

Penguenistan'm koruyucu patronu olan azize de bu temizlikten payını aldı. Princeteau *Alca 'nın Eskiil Yapıtları* adlı kitabında bakın ne diyor:

"Azize PembekızTn tarihi ve hatta yaşadığı bile kuşkudur. Dombes Manastın'ndan yaşlı bir tarihçiye göre o çağlarda Pembekız adında bir kadının bedenine o mağarada şeytan girmiş, daha sonra köyün genç kız ve oğlanları orada oyun amacıyla şeytanla Pembekız'ın taklidini yaparlarmış. Daha sonra bu kadın ülkeyi haraca kesen bir ejderhanın dostu olmuş. Bu pek olası görünmüyor, ama Pembekız'ın günümüzde anlatılan yaşamı da bundan daha inanılır değil.

Rahibin aktardığı bu olaylar azizenin yaşamından üç yüz yıl kadar önce geçmiştir, yazarın bu çelişkileri görmemesi tuhaftır."

Kuşku Penguenlerin doğaüstü kökenlerine bile el attı. Tarihçi Ovidius Capito işi, onların bir dönüşüm geçirdiklerine yadsımaya kadar götürdü. O, *Penguenistan Yıllıkları* adlı kitabına şu sözlerle başlıyor:

"Bu başlangıç çağı derin bir karanlığa gömülü; bunların basit söylenceler ve halk inanışlarından öte gitmediğini söylemek abartılı olmaz. Penguenler Aziz Mael'in vaftiz ettiği kuşlardan türediklerini ve Tanrı'nın bu aziz hatırına onları dönüştürdüğünü ileri sürüyorlar. Yine, önceleri buz okyanusu kıyısında olan adaları zamanla bu kıtaya doğru sürüklenip onun bir parçası olmuş. Bu söylence bence Penguenlerin eskiden göçmen kuşlar olmasından kaynaklanıyor."

Bir sonraki yüzyıl düşünürlerin çağı oldu ve kuşkucu-

luk daha da keskinleşti: bunu kanıtlamak için *Ahlak Dene-
meleri* adlı kitabın şu ünlü sayfalarına bir göz atmak yeter:

"Nereden geldikleri belli olmayan, kıtanın dört ayrı yönündeki dört beş yabancı budun tarafından sürekli saldırıya uğrayıp işgal edilen, defalarca başkalarıyla karışan Penguenler ırklarının saflığıyla övünüyorlar. Haklılar, çünkü siyah, beyaz, sarı, kırmızı derili, yuvarlak kafalı tüm ırkların yüzyıllar süren karışımı o kadar tam oldu ki yeterince türdeş ye ortak bir ırk ortaya çıktı.

Dünyanın en güzel ırkı oldukları düşüncesi onlara soylu bir gurur, yılmayan bir cesaret ve diğer insan ırklarına karşı nefret aşıyor.

Her budunun tarihi yoksulluk, toplu kıyım ve çılgınlıklar dizisidir. Bu, öbür ırklar kadar Penguenler için de doğrudur, ama bir ayrılık var: Bunların tarihi başlan sona kadar ilginç."

Penguenlerin iki yüzyıl süren klasik çağı çok bilindiği için üzerinde durmayacağım, fakat Princeteau gibi akılcı dinbilimcilerin bir sonraki yüzyılda yerlerini dinsizlere nasıl bıraktığı konusu gözden kaçabilir. Birinciler akıllarını dinde kendilerince temel olmayan şeyleri ayıklamakta kullandılar, yalnızca katı bir inanç için gerekli olanı bıraktılar. Bunlardan akıl ve bilimi kullanmayı öğrenen ikincilerse inançlardan geriye kalanı yok ettiler, yani akılcı dinbilim doğa felsefesini doğurdu.

İşte bu nedenle (ki burada eski çağların Penguenlerini bırakıp günümüzdeki durumdan bir örnek veriyorum) Papa IX. Pius çok yerinde bir karar vererek, metinlerin yorum ve çözümlemelerini gökten verilen gerçeğe aykırı, doğru

dinbilim kuramına karşı ve inanca zararlı görerek yasaklamıştır. Onun karşısında bilimin haklarını savunmaya kalkışan din adamları varsa, bunlar kötü niyetli kişilerdir ve bunların dediklerine inanan Hıristiyanlar da aymazdılar.

Düşünürler çağının sonlarında, eski Penguen yönetim düzeni kökten yıkıldı, kral idam edildi, soyluların ayrıcalıkları kaldırıldı ve korkunç bir savaşın orta yerinde, cumhuriyet ilan edildi. O zamanki Penguenistan Meclisi kiliselerin elinde bulunan tüm değerli metallerin eritilmesine karar verdi. Yurtseverler kralların mezarlarına saldırdılar. Anlatıldığına göre tabutunun kapağı açıldığında Büyük Draco'nun abanoz gibi kapkara yüzüp kadar görkemli duruyordu ki saldırganlar korku içinde kaçtılar. Başka bazı tanıklara göre bu saygısız adamlar ölünün ağzına bir pipo yerleştirip şarap ikram ettiler.

Çiçek ayının on yedinci günü, beş yüzyıldan beri Aziz Mael Kilisesi'nde halkın ziyaretine açık tutulan Azize Pembekiz'ın emanet sandığı il yapısına götürüldü ve toplumsaca seçilmiş uzmanların incelemesine bırakıldı; mihrap biçiminde ve yaldızlı bakırdan yapılmış olan sandığın üzerindeki kakma mücevherler sahte çıktı. Rahipler olacakları önceden kestirdikleri için yakut, zümrüt ve kaya kristallerini önceden çıkarıp yerlerine cam parçalan takmışlardı. Sandığın içinde bolca toz ve eski çamaşırlar vardı, bu emanetler Greve Alanı 'nda büyük bir ateşte yakılırken halk çevresinde dans ediyor ve kahramanlık türküleri söylüyordu.

Il yapısının yanındaki dükkânlarında, Bay ve Bayan Rouquin bu kudurmuş kalabalığı seyrediyorlardı. Adam kedi köpek kırkıcısıydı; meyhanelerde sabahlardı. Karısı hasırcılık ve çöpçatanlık yapardı. Kadının gülmece duygusu güçlüydü.

"Görüyor musun," dedi kocasına, "günaha giriyorlar. Buna pişman olacaklar."

"Sen anlamıyorsun kadın," dedi kocası, "bunlar artık düşünür oldular, insan düşünür olunca ölene kadar olur."

"Sana söylüyorum işte, er veya geç bugün yaptıkları-na pişman olacaklar. Kendilerine yeterince yardım etmedi diye azizeleri yerden yere vuruyorlar. Bunu yapmak bir işlerine yarasa bari, eskisinden daha sefil olacaklar ve yeterince süründükten sonra yine dine dönecekler. Bir gün gelecek, hem de sanıldığından çok yakında, Penguenistan iyi yürekli azizesini baş köşeye oturtacak. Bak Rouquin, düşünüyorum da o gün geldiğinde elimizin altında bir avuç kül, birkaç bez parçası bulursa iyi olur. Bunların Azize PembekızTn emanetleri olduğunu ve canımız pahasına ateşten kurtarabildiğimizi söyleriz. Bundan hem saygınlık, hem de kâr sağlarız. Belki de rahipler bizi yaşlılığımızda ödüllendirmek için, kilisede mum salmak veya sandalye kiralamak gibi bir iş verirler."

O gün, Bayan Rouquin kemirilmiş birkaç kemik ve ocaktan biraz kül alıp dolabın üstündeki eski bir reçel kavanozuna koydu.

II TRINCO

Egemen ulus kilisenin ve soyluların topraklarına el-koymuş, yüksek fiyatla kentsoylulara ve köylülere satmıştı. Kentsoylu ve köylüler devrimin toprak elde etmek için iyi, ama onu koruyabilmek için kötü bir düzen olduğunu düşündüler.

Cumhuriyetin yasama organı mülkiyetin korunması için sert yasalar çıkardı ve toprağın bölüşümünü önerecek olanlara bile ölüm cezası koydu. Ama bu cumhuriyetin işine yaramadı. Toprak sahibi olan köylüler cumhuriyetin temelinde kötü yaptığını düşünmeye, özel mülkiyete daha saygılı ve yeni kurumları daha kalıcı olan bir yönetim düzenini özlemeye başladılar.

Onların çok beklemesine gerek kalmadı. Cumhuriyet, Aggripina gibi, kendi katilini bağrında taşıyordu.

Cumhuriyet büyük savaşları yürütebilmek için düzenli bir ordu kurmuştu; bu ordu onu hem kurtaracak, hem de yok edecekti. Yasamacılar generalleri ağır cezalarla caydırabileceklerini umuyorlardı; eskiden başarısız askerin kellesi uçurulurdu, ama düzeni kurtarmayı görev sayan askerlere ne yapılılabirdi?

Zafer sarhoşluğu içindeki Penguenler söylenecekinden çok daha yaman bir ejderhaya kendi elleriyle teslim oldular; bu diktatör, kurbağalar arasındaki bir leylek gibi, on dört yıl boyunca onları tüketmekle bitiremedi.

Yeni ejderhanın saltanatından yarım yüzyıl sonra, bilgisini artırmak üzere dünyayı gezen Djambi adında Malezyalı genç bir mihrace Penguenistan'a uğradı. Onun bu ziyaret sırasında aldığı notlardan işte ilginç bir bölüm:

GENÇ DJAMBI'NİN PENGUENİSTAN YOLCULUĞU

Deniz üstünde doksan gün yol aldıktan sonra Penguenistan'm geniş ve ıssız limanına ulaştım. Ekilmemiş topraklardan geçip yıkıntılar içindeki başkente vardım. Sur-

larla çevrili, her yanı cephanelik ve kışlalarla dolu bir savaş alanı gibiydi. Sokaklarda bakımsız ve sakat adamlar eski üniformalarını ve madalyalarını gururla taşıyorlardı.

Kentin giriş kapısında, bıyıkları gökyüzünü korkutan bir asker beni sertçe durdurdu:

"Nereye gidiyorsunuz?"

"Bayım," dedim, "bu adayı merak edip gezmeye geldim."

"Burası ada değil," diye yanıtladı asker.

"Nasıl? Penguenler Adası ada değil mi?"

"Hayır bayım, burası yarımada. Eskiden ada derlerdi, ancak yüzyıl önce bir yasayla yarımada adı verildi. Dünyadaki tek yarımada budur. Pasaportunuz var mı?"

"İşte burada."

"Gidip onu Dışişleri Bakanlığı'nda vize ettirin."

Bana yol gösteren topal rehber geniş bir alana geldiğimizde bir yontunun önünde durdu.

"Bu gördüğünüz," dedi, "yarımadamızda doğmuş olan, evrenin en büyük dehası Trinco. Sağınızdaki dikilitaş Trinco'nun doğumu anısına dikildi. Solunuzdaki sütunun tepesinde Trinco'nun taç başlı yontusu var. Şuradaki de Trinco ve ailesi onuruna yapılan zafer anıtı.

"Bu kadar olağanüstü ne yaptı, Trinco?" diye sordum.

"Savaş."

"Olabilir, ama Trinco tüm dünyanın ve tüm zamanların en büyük savaşçısıdır. Onun kadar büyük fatih gelmedi. Limanımıza yaklaşırken sol yanınızda külah biçiminde, fazla büyük değil ama şarabı ünlü olan Amphelopore Adası'm, sağınızda ise daha büyük, bakır madeniyle zen-

gin ve keskin dişler gibi göğe yükselen dağlarıyla Köpek Çenesi dediğimiz adayı görmüş olmalısınız. Trinco'dan önce bu iki ada bizimdi, imparatorluğumuz orada sınır buluyordu. Trinco Penguenlerin egemenliğini Turkuaz Takımadalarıyla Yeşil Kıta'ya kadar genişletti, tarihsel düşmanımız Foklara boyun eğdirdi, bayrağımızı kutup buzullarına ve Afrika'nın yakıcı çöllerine dikti. Fethettiği her ülkeden ordusuna asker katardı, öyle ki orduları geçit yaptığında bizim piyadeler, topçular ve süvarilerin arkasından mavi zırhları içinde İstakoz benzeyen san derili savaşçılar, başlarında papağan tüylü sorguçları, dövmeli bedenleri ve sırtlarında zehirli oklarıyla kızıl derililer, devekuşlarına binmiş pigmeler, yaşlı ve kıllı göğsünde madalya taşıyan bir erkek maymunun arkasında bir ağaç dalını tutarak yürüyen goriller. Tüm bu ordular, ateşli bir yurt sevgisiyle Trinco'nun sancağının altında zaferden zafere koştular. Otuz yıl süre içinde Trinco dünyanın yansını fethetti."

"Ne!" diye haykırdım, "siz dünyanın yarısına mı sahipsiniz?"

"Trinco bize onları kazandırdı ve kaybettirdi. Yenilgide de aynı büyüklüğü gösterip tüm aldıklarını geri verdi. Hatta, daha önce sahip olduğumuz Amphelophore ve Köpek Çenesi adalarını da yitirdik. PenguenistanT daha yoksul ve daha az nüfuslu bıraktı. Yarımadanın genç insanları savaşlarda yok oldular. Trinco tahttan indiğinde ülkemizde yalnızca kambur ve topallar kalmıştı, biz onların çocuklarıyız. Olsun, o bize şan ve onur verdi ya!"

"Ama, bunu pek pahalıya ödemişsiniz!"

"Şan ve onur asla ucuza gitmez," dedi rehberim.

III PROFESÖR OBNUBILE'İN YOLCULUĞU

Ardarda gelen birçok akıl almaz değişiklik, bir yandan zamanın törpüsü, öbür yandan da tarihçilerin berbat anlatımı sayesinde unutulduktan sonra, Penguenler halkın kendisini yönettiği bir hükümet kurdular. Önce bir kurultay oluşturup devlet başkanını seçme yetkisini bu kurula verdiler. Basit halk arasından seçilen bu başkan başında ejderhanın tacım taşıyor, halk üzerinde kesin bir yetke oluşturmuyordu. O da halkın yasalarına uyuyordu. Ona kral bilmem kaçınıcı sanı verilmiyordu, adları Paturle, Janvier, Truffaldin, Coquenpot veya Bredouille gibi sokakta raslanan bir ad olabiliyordu. Bu başkanlar savaş da yapmıyorlardı, zaten hazır üniformaları da yoktu.

Yeni devlete "kamu malı" anlamına gelen cumhuriyet (republik) adı verildi. Buna yandaş olanlara cumhuriyetçiler deniyordu, ama arada bir mızıkçılar veya düzenbazlar dendiği oluyorsa da bu nitelermeler hoş karşılanmıyordu.

Penguen demokrasisi tam olarak halkın yönetimi değildi, mali bir oligarşinin egemenliğindeydi. Bunlar gazetelerde kamuoyu oluşturuyor; milletvekillerini, bakanları ve başbakanı avuçlarında tutuyorlardı. Bu oligarşi kamu harcamalarını yönlendiriyor, ülkenin dış politikasını belirliyor.

O çağda tüm krallık ve imparatorluklar büyük deniz filolarına sahiptiler, onlar gibi yapmak zorunda kalan Penguenistan, silahlanmanın mali yükü altında eziliyordu. Herkes bu durumdan yakınıyordu veya öyle görünüyordu;

fakat zenginler, tüccarlar ve bankerler bu yurt görevine se-
verek katlanıyorlardı;  nk  mallarını korumak ve yeni pa-
zarlar, sömürgeler bulabilmek konusunda askerlere ve de-
nizcilere güveniyorlardı. Büyük sanayi patronları yurt sev-
gisi ve biraz da artırmalarda iş alabilme aşkıyla silah ve sa-
vaŐ gemisi yapımına hız vermiŐlerdi. Orta sınıf ve aydın ke-
simden insanlara gelince, birinciler bu durumun hiç deĐiŐ-
meyeceğini düŐünerek yakınmasız katlanıyor, ikincilerse
sonun gelmesini sabırsızlıkla bekliyor ve tüm büyük g -
lerin aynı anda silahsızlanmasını sağlamaya çalıŐıyorlardı.

 nl  Profesör Obnubile bu ikincilerdendi.

"Savaş denen barbarlık," diyordu, "uygarlığın geliŐ-
mesiyle yok olacaktır. Büyük demokrasiler barıŐçıdırlar ve
bunların etkisi kesinlikle öbür devletlere de yayılacaktır."

Altmış yıldır dünyadan elini eteğini çekmiŐ ve labo-
ratuarında yalnız yaŐamakta olan Profesör Obnubile ulus-
ların düşüncelerini kendi kulağıyla iŐitmeye karar verdi.  n-
celemesine dünyanın en büyük demokrasisi ile başladı ve
Yeni Atlantis'e gitmek üzere bir gemiyle yola  ıktı.

Gemi onbeş günlük bir yolculuktan sonra gece vakti,
binlerce deniz aracının demirlemiŐ olduğu Titanport lima-
nına yanaştı. Suların  zerine uzatılmıŐ  elik bir köprünün
ıŐıkları altından geçerken Profesör Obnubile Satürn'ün de-
nizlerinden geçtiğini ve yaşlı gezegenin altın kuŐaĐını g r-
mekte olduğunu sandı. Bu dev köprü dünya servetinin dört-
te birinden fazlasını taşıyordu. Karaya inen bilgin Pengu-
en kırk sekiz katlı ve robotların hizmet ettiği bir otelde ağır-
landı, sonra kendisini Yeni Atlantis'in baŐkenti Giganto-
polis'e götürecek, olan büyük trene bindi. Trende lokanta

lar, oyun salonları, cimnastik odaları, para ve mal ticareti konusunda telgrafların okunabildiği bir postane, bir tapınak ve profesörün bilmediği Yeni Atlantis dilinde bir gazetenin basıldığı basımevi bulunuyordu. Tren büyük ırmak kıyılarından geçerken fabrika-kentlerin bacalarından çıkan dumanın gökyüzünü kararttığı gördü: Gündüz kap-kara, gece ışıl ışıl ve sürekli uğuldayan kentler.

"İşte," diye düşündü profesör, "sanayi ve ticaretle uğraştığı için savaş yapmaya gereksinimi olmayan bir halk. Yeni Atlantislilerin barışa dayalı bir politika izlediklerinden şimdiden eminim. Çünkü tüm ekonomistler de bilirler ki yurttan barış dünyada barış ilkesi ticaret ve endüstrinin gelişmesi için temeldir."

Gigantopolis'i gezerken bu düşüncesinin doğru olduğu kanısına vardı. Caddelerde yürüyen insanlar o kadar aceleliydi ki yollarına çıkan ne varsa çarpıp deviriyorlardı. Birkaç kez yere yuvarlanan Obnubile nasıl yürümesi gerektiğini sonunda öğrendi: Bir saat sonra kendisi de bir Atlamalı devirdi.

Büyük bir alana geldiğinde yetmiş metre boyunda sütunları olan ve klasik mimaride yapılmış büyük bir saray gördü.

Başını kaldırıp bu yapıyı incelerken sade giyimli bir adam yanaştı ve Penguen diliyle konuştu:

"Giyisilerinizden Penguenistanlı olduğunuzu anlıyorum. Ben dilinizi bilirim, yeminli tercümanlık yapıyorum. Bu hına Parlamento'dur. Şu sırada milletvekilleri görüşüyorlar, Oturumu izlemek ister misiniz?"

Dinleyici localarına alınan profesör hezaren koltuk-

larda oturan ve ayaklarını önlerindeki sıraların üzerine uzatmış olan milletvekilleri gördü.

Meclis başkanı ayağa kalktı ve genel umursamazlık içinde pek de işitilmeyen bir sesle konuştu. Tercümanın çevirdiği sözler şöyleydi:

"Mongolya pazarının açılma savaşı devletin başarısıyla sonuçlanmıştır; harcamaların maliye komisyonuna gönderilmesini öneriyorum..." "

"Karşı görüş var mı?"

"Önerge kabul edilmiştir."

"Üçüncü Zelanda pazarının açılma savaşı devletin başarısıyla sonuçlanmıştır, harcamaların maliye komisyonuna gönderilmesini öneriyorum..."

"Karşı görüş var mı?"

"Önerge kabul edilmiştir."

"Yanlış mı duyuyorum?" diye sordu Profesör Obnubile. "Siz, bir endüstri devleti, savaşlar yapıyorsunuz?"

"Elbette," dedi tercüman, "bunlar endüstri savaşlarıdır. Ticaret ve endüstrisi olmayan devletler savaş yapmak zorunda değildiler; ama zengin bir ulus fetih politikası uygulamak zorundadır. Açtığımız savaşların sayısı üretim artışıyla birlikte gider. Bir sanayi kolumuz ürettiğini satamaz olduğunda yeni bir savaşla ona yeni pazarlar bulmak gerekir. Örneğin, bu yıl bir kömür savaşı, bir bakır savaşı, bir pamuk savaşı oldu. Üçüncü Zelanda'ya şemsiye ve pantolon askısı satabilmek için halkının üçte ikisini öldürmek zorunda kaldık."

O sırada meclisin ortalarında oturan şişman bir milletvekili kürsüye geldi.

"Zümrütistan Cumhuriyeti'ne savaş açılması için önerge vermek istiyorum," dedi. "Bunlar utanmadan tüm dünya pazarlarında bizim sosis ve jambomlanmızla rekabet ederek et endüstrimizle alay ediyorlar."

"Kim bu milletvekili?" diye sordu profesör.

"O bir domuz tüccarıdır."

"Karşı görüş var mı?" diye sordu başkan. "Önergeyi oylatıyorum."

Zümrütistan'a savaş açılması el kaldırılarak büyük bir çoğunlukla kabul edildi.

"Nasıl?" diye haykırdı Obnubile, "bu kadar acele ve umursamazlıkla bir savaşa karar verdiniz?.."

"Oh! Bu pek önemsiz bir savaş, yalnızca sekiz milyon dolara mal olacak."

"Ama insanlar..;"

"İnsanlar da bu sekiz milyon doların içinde."

O zaman Profesör Obnubile başını elleri arasında alıp acıyla düşündü:

"Madem ki uygarlık ve zenginlik de barbarlık ve yoksulluk kadar savaşa yol açıyor, madem ki insanların çılgınlık ve kötülüğünün çaresi yok, yapılacak tek bir şey kalıyor. Bilge kişi bu gezegeni havaya uçuracak kadar dinamit bulmalı. Patlayıp parçaları uzaya yayıldığında evrende ufak da olsa bir iyileşme olurdu, varlığı zaten kuşkulu olan evrensel vicdan biraz olsun rahat ederdi."